

AUTORSKIE PROGRAMY KSZTAŁTOWANIA KOMPETENCJI KLUCZOWYCH

**Zespół Szkół Zawodowych nr 1
w Strzelcach Opolskich**

Strzelce Opolskie 2010

Copyright © by Dolnośląska Szkoła Wyższa
Wrocław 2010

SZKOŁA KLUCZOWYCH KOMPETENCJI. Ponadregionalny program rozwijania umiejętności uczniów szkół ponadgimnazjalnych Polski centralnej i południowo – zachodniej” realizowany jest w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet III Wysoka jakość systemu oświaty, Działanie 3.3 Poprawa jakości kształcenia: Poddziałanie 3.3.4 Modernizacja treści i metod kształcenia

Publikacja dystrybuowana jest bezpłatnie

LIDER PROJEKTU

Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie

20-209 Lublin, ul. Mełgiewska 7-9

tel./fax +48 817491777

email: Sekretariat@wsei.lublin.pl

PARTNER PROJEKTU

Dolnośląska Szkoła Wyższa we Wrocławiu

53-609 Wrocław, ul. Wagonowa 9

tel./fax +48 713561538

email: skk@dswe.pl

Spis treści

Część I	
Język niemiecki	5
Część II	
Geografia	43
Część III	
Podstawy przedsiębiorczości	79
Część IV	
Technologia informacyjna	105

Część I

JĘZYK NIEMIECKI

Opracowanie: Aleksandra Kurzeja

Koordinator: Anna Abramczyk

Spis treści

Notatka o autorze.....	7
1. Wprowadzenie i założenia dydaktyczno-wychowawcze programu.....	7
2. Cele edukacyjne – kształcenia i wychowania	6
2.1. Szczegółowe cele wynikające z kluczowej kompetencji.....	8
2.2. Szczegółowe cele wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty	8
2.3. Szczegółowe cele wynikające z profilu zawodowego klasy	9
2.4. Szczegółowe cele wynikające z podstawy programowej	10
3. Materiał nauczania związany z celami edukacyjnymi	10
3.1. Zagadnienia leksykalne	10
3.2. Zagadnienia gramatyczne.....	19
3.3. Sprawności językowe	22
4. Procedury osiągania szczegółowych celów edukacyjnych.....	23
4.1. Założenia metodyczne	24
4.2. Proponowany podział godzin	24
4.3. Preferowane metody nauczania-uczenia się	25
4.4. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej	26
4.5. Literatura przedmiotowa	26
5. Opis założonych osiągnięć ucznia i propozycje metod ich oceny.....	27
5.1. Kryteria wymagań na poszczególne oceny z przedmiotu język niemiecki	28
5.2. Metody oceny osiągnięć uczniów.....	30
5.3. Przykładowe narzędzia oceny osiągnięć uczniów	31
6. Ewaluacja programu nauczania.....	34
7. Bibliografia	41

Notatka o autorze

Aleksandra Kurzeja

- absolwentka Filologii Germańskiej Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Zielonogórskiego
- absolwentka Podyplomowego Studium Kształcenia Tłumaczy Języka Niemieckiego Uniwersytetu Wrocławskiego
- egzaminator maturalny
- nauczyciel mianowany
- od 2003 roku nauczyciel języka niemieckiego w Zespole Szkół Zawodowych nr 1 w Strzelcach Opolskich

1. Wprowadzenie i założenia dydaktyczno-wychowawcze programu

Program nauczania języka niemieckiego w technikum organizacji usług gastronomicznych został opracowany w oparciu o:

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 26 lutego 2002 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół z późniejszymi zmianami
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach w szkołach publicznych
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 czerwca 2009 r. w sprawie dopuszczenia do użytku szkolnego programów wychowania przedszkolnego, programów nauczania i podręczników.

Zgodnie ze strategią lizbońską ideą programu jest rozwój kompetencji językowych ze szczególnym uwzględnieniem praktycznych umiejętności posługiwania się językiem niemieckim na gruncie zawodowym, niezbędnym do prawidłowego funkcjonowania na rynku pracy.

Program przeznaczony jest dla uczniów kontynuujących naukę języka. Zakłada możliwość indywidualizacji zdolności, zainteresowań i kompetencji ucznia. Program jest dostosowany do programu wychowawczego szkoły i uwzględnia potrzeby środowiskowe.

Program przeznaczony jest dla klas technikum organizacji usług gastronomicznych i obejmuje jeden etap edukacyjny. Program uwzględnia standardy wymagań egzaminacyjnych.

Posiadanie kompetencji kluczowych, czyli połączenia wiedzy, umiejętności i postaw odpowiednich do sytuacji, jest niezbędnym elementem każdego chcącego się rozwijać i odnosić sukcesy zawodowe.

Niniejszy program zakłada kształcenie i rozwijanie kompetencji kluczowej porozumiewania się w językach obcych – języku niemieckim.

2. Cele edukacyjne – kształcenia i wychowania

2.1. Szczegółowe cele wynikające z kluczowej kompetencji

Realizując niniejszy program nauczania nauczyciel stawia sobie za cel:

- rozwijanie znajomości słownictwa i gramatyki funkcjonalnej z języka niemieckiego
- kształcenie i ćwiczenie umiejętności komunikacyjnych niezbędnych w zakresie komunikacji językowej, to jest rozumienia komunikatów słownych, prowadzenia dialogów, czytania, rozumienia i pisania tekstów
- kształcenie i ćwiczenie umiejętności samodzielnego uczenia się
- kształcenie i ćwiczenie umiejętności twórczego i krytycznego myślenia
- kształcenie umiejętności korzystania z nowych źródeł technologii i informacji
- kształcenie pozytywnych postaw społecznych względem języka
- kształcenie pozytywnych postaw społecznych względem społeczności krajów niemieckojęzycznych
- kształcenie szacunku dla kultury własnego narodu i innych kultur
- kształcenie, rozwijanie i doskonalenie umiejętności pracy w zespole
- kształcenie umiejętności korzystania z pomocy multimedialnych i dobrodziejstw techniki

2.2. Szczegółowe cele wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty

Na szczególną uwagę na terenie województwa opolskiego zwraca fakt szeroko zakrojonej małej przedsiębiorczości. Z uwagi na ilość przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym ważne jest kształtowanie kompetencji języków obcych mające na celu:

- przygotowanie do przystąpienia do egzaminów zawodowych

- zwiększenie atrakcyjności absolwentów na rynku pracy poprzez posiadanie kwalifikacji językowych potwierdzonych certyfikatami
- zwiększenie aspiracji uczniów i zachęcenie ich do udziału w zajęciach pozalekcyjnych
- umiejętne wykorzystywanie zdobytych kompetencji i „sprzedaży” swoich umiejętności poprzez znajomość języka niemieckiego w dobrym stopniu komunikatywności
- tworzenie dokumentów aplikacyjnych w języku obcym
- przygotowanie do rozmowy kwalifikacyjnej w języku obcym.

2.3. Szczegółowe cele wynikające z profilu zawodowego klasy

Zgodnie z profilem zawodowym klasy, nauczyciel stawia sobie za cel:

- kształcenie i poszerzanie wiedzy ogólnej z zakresu języka niemieckiego pozwalającej na swobodne poruszanie się na rynku pracy
- realizację materiału zawodowego z zakresu dziedzin:
 - zakłady gastronomiczne
 - praca w gastronomii i korzystanie z usług gastronomicznych
 - gastronomia hotelowa
 - negocjacje handlowe i sprzedaż usług w zakładzie gastronomicznym
 - informacja o usługach w mieście – w celu kształcenia, poszerzenia i rozwijania wiedzy zawodowej w języku obcym, ułatwiającej znalezienie pracy oraz zwiększenie atrakcyjności absolwenta na rynku pracy
- integrowanie ćwiczeń sytuacyjnych (np. dialogi w restauracji, przy kasie, przyjmowanie reklamacji) pozwalających na lepsze opanowanie języka swojej specjalności oraz zwiększających szanse na zatrudnienie w zawodzie
- ćwiczenie form pisemnych przydatnych w życiu zawodowym (np. życiorys, list motywacyjny) i codziennym (np. zaproszenie na przyjęcie)
- ćwiczenie form pisemnych charakterystycznych dla zawodu technika organizacji usług gastronomicznych np. menu, opracowanie informacji reklamowej o zakładzie gastronomicznym, stworzenie przewodnika lokalnych zakładów gastronomicznych)
- kształcenie umiejętności dokonywania wyborów w oparciu o systemy wartości
- ćwiczenie umiejętności komunikacji interpersonalnej.

2.4. Szczegółowe cele wynikające z podstawy programowej

Cele poznawcze:

- poznanie i kształcenie struktur monosyntaktycznych, struktur językowych i słownictwa dotyczącego życia codziennego, uwzględniając realia kraju i obszaru językowego, umożliwiającym formułowanie swobodnych wypowiedzi
- poznanie tradycji i zwyczajów krajów niemieckojęzycznych

Cele kształcące:

- kształcenie języka obcego na poziomie zapewniającym w miarę sprawną komunikację w odniesieniu do spraw życia codziennego
- kształcenie sprawności językowych: mówienia, czytania, słuchania i pisania prostych wypowiedzi w odniesieniu do teraźniejszości, przeszłości i przyszłości
- kształcenie umiejętności wykorzystywania wiedzy i umiejętności nabytych w trakcie nauki innego języka obcego i innych przedmiotów

Cele wychowawcze:

- kształtowanie postaw zrozumienia i tolerancji wobec różnic kulturowo–cywilizacyjnych niemieckiego obszaru językowego
- kształtowanie postaw społecznych takich jak szacunek dla wspólnego dobra, tolerancja, wartości moralne
- kształtowanie postaw odpowiedzialnej współpracy w zespole
- korzystanie z różnych źródeł informacji i rozwijanie indywidualnych strategii uczenia się

3. Materiał nauczania związany z celami edukacyjnymi

3.1. Zagadnienia leksykalne

Leksyka

Zgodnie ze standardami wymagań egzaminacyjnych, które są podstawą do przeprowadzania egzaminu maturalnego z języków obcych nowożytnych oraz z Europejskim Systemem Opisu Kształcenia Językowego uczniowie kończący szkołę ponadgimnazjalną powinni znać proste struktury leksykalno – gramatyczne umożliwiające formułowanie wypowiedzi poprawnych pod względem fonetycznym, ortograficznym, morfosyntaktycznym i leksykalnym w zakresie tematów:

- Człowiek
- Dom

- Szkoła
 - Praca
 - Życie rodzinne i towarzyskie
 - Żywnienie
 - Zakupy i usługi
 - Podróżowanie i turystyka
 - Kultura
 - Sport
 - Zdrowie
 - Nauka i technika
 - Świat przyrody
 - Państwo i społeczeństwo
 - Elementy wiedzy o krajach obszaru językowego, którego język jest nauczany
- Ponadto w programie zostały ujęte treści związane z kształceniem języka zawodowego

Treści szczegółowe	Cele edukacyjne	Osiągnięcia ucznia
Człowiek		
<ul style="list-style-type: none"> – słownictwo związane z przekazaniem danych personalnych, wyglądem zewnętrznym, cech charakteru, opisem uczuć i emocji – zwroty grzecznościowe 	<ul style="list-style-type: none"> – poznanie słownictwa związanego z opisem ludzi, ich wyglądem zewnętrznym, charakterem – kształtowanie postaw społecznych związanych z nawiązywaniem kontaktów i prowadzenia krótkich rozmów, stosowanie zwrotów grzecznościowych – kształtowanie postaw związanych z wyrażaniem emocji i uczuć – tolerancja wobec innych 	<ul style="list-style-type: none"> – uczeń zna słownictwo związane z opisem ludzi, ich wyglądem zewnętrznym, charakterem – uczeń potrafi w prosty sposób opisać rozmówcę, jego wygląd, cechy charakteru i postawy społeczne – uczeń poprawnie stosuje zwroty grzecznościowe – uczeń potrafi wyartykułować swoje emocje i uczucia – uczeń rozumie znaczenie słowa tolerancja i potrafi tolerancyjnie reagować w różnych sytuacjach życia codziennego

Dom		
<ul style="list-style-type: none"> -słownictwo związane z miejscem zamieszkania - opis domu, pomieszczeń domu i ich wyposażenia - wynajmowanie mieszkania - pisanie ogłoszenia 	<ul style="list-style-type: none"> - poznanie słownictwa związanego z opisem miejsca zamieszkania, domu i pomieszczeń w domu i wyposażenia w nim się znajdującego - poznanie słownictwa przydatnego w rozmowach związanych z wynajęciem mieszkania - umiejętność prowadzenia negocjacji, np. o cenę wynajmu mieszkania - kształcenie umiejętności wyrażania własnych opinii i prowadzenia dialogów - pisanie krótkich ogłoszeń 	<ul style="list-style-type: none"> - uczeń zna słownictwo związane z opisem miejsca zamieszkania, domu i pomieszczeń w domu i wyposażenia w nim się znajdującego - uczeń zna i poprawnie stosuje słownictwo związane z wynajmowaniem mieszkania i prowadzeniem negocjacji z zakresu wynajmu mieszkania - uczeń potrafi wyrazić własną opinię na temat mieszkania, jego położenia, wyposażenia, stanu lub ceny - uczeń potrafi napisać krótkie ogłoszenie dotyczące wynajmu mieszkania
Szkoła		
<ul style="list-style-type: none"> - słownictwo związane ze szkołą, przedmiotami nauczania, ocenianiem, życiem szkoły, zajęciami pozalekcyjnymi - porównanie systemu szkolnictwa w Polsce i Niemczech - wyrażanie opinii na temat szkolnictwa i własnych preferencji związanych z nauką 	<ul style="list-style-type: none"> - poznanie słownictwa związanego ze szkołą, przedmiotami nauczania, ocenianiem, życiem szkoły, zajęciami pozalekcyjnymi - poznanie różnic w polskim i niemieckim systemie szkolnictwa - umiejętność wyrażania opinii na temat szkolnictwa, ulubionych przedmiotów szkolnych 	<ul style="list-style-type: none"> - uczeń zna słownictwo związane ze szkołą, przedmiotami nauczania, ocenianiem, życiem szkoły, zajęciami pozalekcyjnymi - uczeń zna różnice w systemach szkolnictwa - uczeń potrafi wyrazić własną opinię na temat ulubionych przedmiotów i zajęć

Praca		
<ul style="list-style-type: none"> – nazwy popularnych zawodów w formach męskich i żeńskich – charakterystyka wykonywanych czynności – warunki pracy i zatrudnienia – słownictwo związane z rozmową kwalifikacyjną – opinie na temat zawodów przyszłości i planów na przyszłość – opowiadanie o wykonywanej przez siebie pracy lub praktyce – pisanie życiorysu i listu motywacyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> – poznanie słownictwa związanego z nazewnictwem popularnych zawodów, charakterystyką wykonywanych zadań w danym zawodzie – umiejętność udzielenia odpowiedzi na pytania zadawane w rozmowach kwalifikacyjnych i aplikacjach – kształcenie umiejętności wyrażania własnych opinii i argumentowania – kształcenie umiejętności opowiadania o wykonywanych przez siebie pracach lub odbytych praktykach – kształcenie umiejętności pisania życiorysu i listu motywacyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> – uczeń zna słownictwo związane z nazewnictwem popularnych zawodów, charakterystyką wykonywanych zadań w danym zawodzie – uczeń potrafi udzielać odpowiedzi na pytania dotyczące własnych kwalifikacji, preferencji i planów zawodowych w przyszłości – uczeń potrafi dobrać argumenty „za” i „przeciw” wykonywaniu jakiegoś zawodu, pracy – uczeń potrafi napisać życiorys i list motywacyjny
Życie rodzinne i towarzyskie		
<ul style="list-style-type: none"> – nazywanie członków rodziny i powiązań rodzinnych – okresy życia i czynności życia codziennego – formy spędzania wolnego czasu – święta i uroczystości, formy ich spędzania (święta w Polsce i Niemczech) – styl życia – pisanie zaproszeń na różnego rodzaju uroczystości rodzinne 	<ul style="list-style-type: none"> – poznanie słownictwa umożliwiającego nazwanie członków rodziny i powiązań rodzinnych – stworzenie własnego drzewa genealogicznego lub prezentacji PowerPoint – nazwanie okresów życia w życiu człowieka i scharakteryzowanie ich – umiejętność nazwania czynności życia codziennego – kształcenie umiejętności swobodnej wypowiedzi dotyczącej przebiegu dnia – słownictwo związane z formami spędzania wolnego czasu: umiejętność opowiedzenia o ulubionych formach spędzania wolnego czasu – poznanie słownictwa związanego z nazewnictwem świąt – pisanie życzeń świątecznych – kształtowanie postaw związanych z tradycjami świątecznymi – poznanie leksyki związanej z stylami życia – umiejętność pisania zaproszeń 	<ul style="list-style-type: none"> – uczeń potrafi nazwać poszczególnych członków rodziny i opowiedzieć o krewnych – uczeń potrafi wykonać i opisać drzewo genealogiczne własnej rodziny (lub przygotować prezentację PowerPoint) – uczeń potrafi nazwać okresy w życiu człowieka i scharakteryzować je – uczeń potrafi nazwać czynności wykonywane w codziennym życiu, potrafi opowiedzieć o przebiegu własnego dnia – uczeń zna słownictwo związane z formami spędzania wolnego czasu, potrafi opowiedzieć o preferowanych formach – uczeń zna nazwy świąt, potrafi opowiedzieć o tradycjach z nimi związanych, potrafi wskazać różnice w tradycjach polskich i niemieckich – uczeń potrafi napisać życzenia z okazji świąt – uczeń potrafi wypowiedzieć się na temat różnych stylów życia – uczeń potrafi zredagować zaproszenie na uroczystość

<p>Żywność</p>		
<ul style="list-style-type: none"> - słownictwo związane z artykułami spożywczymi i przygotowaniem potraw w domu i lokalach gastronomicznych - zasady zdrowego żywienia - posiłki i zwyczaje charakterystyczne dla krajów niemieckojęzycznych - pisanie menu 	<ul style="list-style-type: none"> - poznanie słownictwa związanego z żywnością i artykułami spożywczymi - poznanie słownictwa związanego z przygotowywaniem posiłków i narzędzi do tego potrzebnych - kształtowanie postaw związanych ze zdrowym trybem życia - umiejętność wyrażania własnych opinii na tematy kulinarne i prowadzenie dialogów w restauracji - poznanie posiłków charakterystycznych dla danego obszaru geograficznego Niemiec - oglądanie programów i audycji o charakterze kulinarnym - pisanie menu lub ulubionych przepisów kulinarnych 	<ul style="list-style-type: none"> - uczeń zna słownictwo związane z żywnością i artykułami spożywczymi oraz lokalami gastronomicznymi - uczeń zna słownictwo związane z przygotowywaniem posiłków - uczeń potrafi nazwać czynności i narzędzia potrzebne do przygotowania posiłków - uczeń potrafi wypowiedzieć się na temat zdrowego i niezdrowego trybu życia, przyzwyczajęń kulinarnych oraz potrafi uzasadnić swoje zdanie - uczeń potrafi prowadzić rozmowy dotyczące spożywania posiłków w restauracji - uczeń zna potrawy charakterystyczne dla danego obszaru Niemiec, potrafi wymienić składniki potrzebne do ich przygotowania - uczeń potrafi opowiedzieć treść zobaczonego programu o charakterze kulinarnym - uczeń tworzy własne menu, pisze przepis na swoją ulubioną potrawę
<p>Zakupy i usługi</p>		
<ul style="list-style-type: none"> - słownictwo związane rodzajami sklepów i towarów - słownictwo związane z zakładami gastronomicznymi - prowadzenie dialogów w sklepach i instytucjach - odgrywanie roli kupca i sprzedawcy - słownictwo związane z reklamą - wyrażanie opinii związanych z ulubionymi towarami, potrawami lub reklamami - pisanie oferty, informacji reklamowej związanej z lokalem gastronomicznym 	<ul style="list-style-type: none"> - poznanie słownictwa związanego z rodzajami sklepów i towarów - umiejętność prowadzenia dialogów / negocjacji w sklepach i instytucjach - kształtowanie umiejętności prowadzenia rozmów dotyczących kupna lub sprzedaży jakiegoś towaru lub usługi - poznanie słownictwa związanego z reklamą i jej nośnikami; wyrażanie opinii na ten temat - gra leksykalna – w sklepie lub na aukcji - ćwiczenie umiejętności pisania oferty lub informacji reklamowej 	<ul style="list-style-type: none"> - uczeń zna słownictwo związane z różnego rodzaju towarami i sklepami - uczeń potrafi prowadzić dialogi w sklepach, rozmowy dotyczące kupna lub sprzedaży - uczeń potrafi wymienić nośniki reklamy, scharakteryzować je i wyrazić swoją opinię na ten temat - uczeń potrafi odegrać rolę kupującego lub sprzedawcy w sklepie lub na aukcji - uczeń potrafi napisać informację reklamową dotyczącą lokalu gastronomicznego

<p>Podróżowanie i turystyka</p>		
<ul style="list-style-type: none"> - słownictwo związane z podróżowaniem i środkami transportu - baza noclegowa - informacje o usługach w mieście - uzyskiwanie i udzielanie informacji w informacji turystycznej - słownictwo związane z wycieczkami i zwiedzaniem - słownictwo związane z wypadkami i awariami oraz udzielaniem pomocy 	<ul style="list-style-type: none"> - poznanie słownictwa związanego z podróżowaniem, planowaniem podróży i środkami transportu - poznanie słownictwa związanego z bazą noclegową – hotele, pensjonaty itp. - kształtowanie umiejętności uzyskiwania i udzielania informacji dotyczących usług w mieście - kształtowanie umiejętności uzyskiwania i udzielania informacji, prowadzenia rozmów dotyczących podróży i turystyki - stworzenie małego przewodnika lokali gastronomicznych znajdujących się w regionie 	<ul style="list-style-type: none"> - uczeń zna słownictwo związane z podróżowaniem i planowaniem podróży oraz środkami transportu - uczeń zna słownictwo związane z bazą noclegową - uczeń potrafi udzielać informacji i pytać tak, aby informacje otrzymać - uczeń potrafi pytać i uzyskiwać informacje na temat różnych usług w mieście - uczeń potrafi prowadzić rozmowę związaną z podróżami, opowiadać o ciekawych miejscach do zwiedzania i o swoich wrażeniach z podróży - uczeń redaguje przewodnik lokali gastronomicznych znajdujących się w regionie
<p>Kultura</p>		
<ul style="list-style-type: none"> - słownictwo związane z podstawowymi dziedzinami kultury - twórcy i ich dzieła - uczestnictwo w kulturze i życiu kulturalnym 	<ul style="list-style-type: none"> - poznanie słownictwa związanego z kulturą i jej dziedzinami - poznanie słownictwa związanego z twórcami kultury i jej tworzeniem - kształtowanie postaw społecznych, uczulanie na istnienie innych kultur i kształtowanie postaw tolerancyjnych - wyrażanie własnych opinii na temat kultury - tworzenie plansz dotyczących danej dziedziny kultury, obszaru kulturalnego lub twórcy 	<ul style="list-style-type: none"> - uczeń zna słownictwo związane z kulturą i potrafi wypowiedzieć się na temat kultury, jej tworzenia i twórców - uczeń dostrzega istnienie innych kultur, potrafi się na ich temat wypowiedzieć dostrzec ich piękno - uczeń prowadzi rozmowy na tematy kulturalne np. ostatnio obejrzany film - uczeń potrafi stworzyć planszę dotyczącą danej dziedziny kultury lub twórcy

Sport		
<ul style="list-style-type: none"> - słownictwo związane z dyscyplinami sportowymi i sprzętami niezbędnymi do ich uprawiania - wypowiedzianie się na temat imprez sportowych 	<ul style="list-style-type: none"> - poznanie słownictwa związanego z uprawianiem różnego rodzaju sportów oraz sprzętów do tego potrzebnych - kształtowanie postaw prozdrowotnych związanych z prowadzeniem zdrowego trybu życia - kształtowanie i ćwiczenie umiejętności tworzenia wypowiedzi na temat uprawianych sportów i imprez sportowych - kształtowanie umiejętności argumentowania i wyrażania własnych opinii dotyczących sportu i jego uprawiania 	<ul style="list-style-type: none"> - uczeń zna słownictwo związane z uprawianiem sportu, nazewnictwem sprzętów sportowych - uczeń potrafi wypowiedzieć się na temat prowadzenia zdrowego trybu życia - uczeń potrafi wyrazić swoją opinię na temat uprawiania sportów oraz organizowania i brania udziału w imprezach sportowych - uczeń potrafi argumentować swoje wypowiedzi dotyczące sportu i jego uprawiania
Zdrowie		
<ul style="list-style-type: none"> - słownictwo związane ze zdrowiem i prowadzeniem higienicznego trybu życia - nazewnictwo podstawowych schorzeń i ich objawów - leczenie - uzależnienia - niepełnosprawni 	<ul style="list-style-type: none"> - poznanie słownictwa związanego ze zdrowiem i chorobą, podstawowymi chorobami i ich objawami - prowadzenie rozmów dotyczących choroby i samopoczucia - uwrażliwienie na problem uzależnień - kształtowanie postaw tolerancji wobec niepełnosprawnych i niepełnosprawności 	<ul style="list-style-type: none"> - uczeń zna słownictwo związane ze zdrowiem i chorobą - uczeń potrafi opowiedzieć o swoim samopoczuciu - uczeń potrafi powiedzieć, co mu dolega i poprosić o pomoc - uczeń potrafi nazwać i opowiedzieć o uzależnieniach, jakie spotykają współczesnego człowieka - uczeń potrafi się wypowiedzieć na temat niepełnosprawnych i nie pozostaje obojętny na krzywdę ludzką

<p>Nauka, technika</p>		
<ul style="list-style-type: none"> - słownictwo związane z odkryciami i wynalazkami - obsługa i korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych - czytanie instrukcji obsługi 	<ul style="list-style-type: none"> - poznanie słownictwa związanego z odkryciami i wynalazkami - umiejętność opowiedzenia o najważniejszych wynalazkach - słownictwo związane z korzystaniem i obsługą podstawowych urządzeń technicznych - kształtowanie umiejętności czytania ze zrozumieniem instrukcji obsługi - kształtowanie umiejętności tworzenia krótkich, prostych instrukcji 	<ul style="list-style-type: none"> - uczeń zna słownictwo związane w odkryciami i wynalazkami - uczeń potrafi wyrazić swoją opinię na temat wynalazków i odkryć - uczeń potrafi czytać instrukcje obsługi i tworzyć własne teksty użytkowe takiego typu
<p>Świat przyrody</p>		
<ul style="list-style-type: none"> - słownictwo związane z klimatem, światem roślin i zwierząt - zagrożenia środowiska naturalnego - klęski żywiołowe i ich skutki 	<ul style="list-style-type: none"> - poznanie słownictwa związanego z klimatem, światem roślin i zwierząt - kształtowanie postaw i postaw ekologicznych chroniących środowisko naturalne - poznanie słownictwa związanego z przyczynami i skutkami klęsk żywiołowych 	<ul style="list-style-type: none"> - uczeń zna słownictwo związane z klimatem, światem zwierząt i roślin - uczeń zna proekologiczne postawy i zachowanie oraz stosuje je we własnym życiu - uczeń potrafi opowiedzieć o przyczynach i skutkach klęsk żywiołowych, nie pozostaje obojętny wobec nieszczęścia ludzi dotkniętych kataklizmami
<p>Państwo i społeczeństwo</p>		
<ul style="list-style-type: none"> - struktura państwa - słownictwo związane z urzędami i organizacjami międzynarodowymi - konflikty międzynarodowe - przestępczość 	<ul style="list-style-type: none"> - poznanie słownictwa związanego z strukturą państwa i jego funkcjonowaniem - poznanie słownictwa związanego z urzędami i organizacjami międzynarodowymi oraz konfliktami międzynarodowymi - wyrażanie opinii na temat przestępczości wśród młodych ludzi - kształtowanie postaw społecznych takich jak uczciwość, pomoc, niepozostawanie obojętnym wobec ludzkiego nieszczęścia i krzywdy 	<ul style="list-style-type: none"> - uczeń zna słownictwo związane z strukturą państwa i jego funkcjonowaniem - uczeń zna słownictwo związane z urzędami i organizacjami międzynarodowymi oraz konfliktami międzynarodowymi - uczeń wyraża opinie na temat przestępczości wśród młodych ludzi - uczeń zna wagę cech: uczciwość, pomoc, wrażliwość na ludzkie nieszczęście i krzywdę

Elementy wiedzy o krajach obszaru językowego, którego język jest nauczany		
<ul style="list-style-type: none"> - struktura państwa niemieckiego- podział geograficzny i administracyjny - podstawowe wiadomości o krajach niemieckojęzycznych – położenie, krainy geograficzne - zwyczaje typowe dla krajów niemieckojęzycznych - potrawy typowe dla obszarów niemieckojęzycznych - sławne postacie krajów niemieckojęzycznych 	<ul style="list-style-type: none"> - zapoznanie się z podstawowymi wiadomościami na temat Niemiec i krajów niemieckojęzycznych - poznanie krain geograficznych i ich dóbr - poznanie zwyczajów charakterystycznych dla danego regionu i obszaru - poznanie typowych potraw, przygotowanie niektórych z nich - poznanie sławnych postaci krajów niemieckojęzycznych - kształtowanie postaw tolerancji - umiejętność wyrażania własnych opinii i relacjonowania - przygotowanie plakatów, plansz i prezentacji związanych tematyką wiedzy o krajach niemieckojęzycznych 	<ul style="list-style-type: none"> - uczeń zna podstawowe informacje na temat krajów niemieckojęzycznych - uczeń zna krainy geograficzne i ich dobra - uczeń zna charakterystyczne dla danego regionu i obszaru zwyczaje i potrafi się na ten temat wypowiedzieć - uczeń potrafi opowiedzieć o typowych potrawach, potrafi je również przygotować - uczeń jest skonfrontowany z innymi obyczajami i tradycjami i pozostaje wobec nich tolerancyjny - uczeń potrafi relacjonować np. sposób, w jaki należy przygotować potrawę - uczeń potrafi przygotować prezentacje, plakat lub planszę związaną z poznanymi zagadnieniami związanymi z wiedzą o krajach niemieckojęzycznych

Elementy kształcenia zawodowego		
<ul style="list-style-type: none"> – zakłady gastronomiczne – praca w gastronomii i korzystanie z usług gastronomicznych – gastronomia hotelowa – negocjacje handlowe, sprzedaż usług w zakładzie gastronomicznym – informacja o usługach w mieście – formy pisemne charakterystyczne dla zawodu – ćwiczenia komunikacyjne związane z językiem zawodowym 	<ul style="list-style-type: none"> – poznanie słownictwa potrzebnego do opisanie zakładów gastronomicznych i gastronomii hotelowej – kształtowanie postaw związanych z pracą w gastronomii i korzystaniem z usług gastronomicznych – poznanie zwrotów charakterystycznych i pomocnych w pracy w lokalu gastronomicznym – udzielanie informacji i zadawanie pytań na temat usług w mieście – stworzenie lokalnego przewodnika po lokalach gastronomicznych – pisanie form charakterystycznych dla zawodu i przydatnych w życiu zawodowym: menu, życiorys, list motywacyjny, zaproszenie na przyjęcie – umiejętność wyrażania własnych opinii, argumentowania – znajomość fachowego słownictwa przydatnego np. na rozmowie kwalifikacyjnej – kształtowanie umiejętności prowadzenia dyskusji w języku obcym, ćwiczenia komunikacyjne mające na celu poszerzenie słownictwa i przełamanie barier i oporów związanych z prowadzeniem konwersacji w języku niemieckim 	<ul style="list-style-type: none"> – uczeń zna słownictwo potrzebne do opisanie zakładów gastronomicznych i gastronomii hotelowej – uczeń potrafi opowiedzieć o pracy w gastronomii – podać wady i zalety lub cechy potrzebne do wykonywania zawodu i korzystania z usług gastronomicznych – uczeń zna i stosuje zwroty charakterystyczne i pomocne w pracy w lokalu gastronomicznym – potrafi np. polecić potrawę, zareagować na reklamację, opisać danie – uczeń potrafi pracować w grupie i udziela się w pracy nad lokalnym przewodnikiem po lokalach gastronomicznych – uczeń potrafi wyrażać własną opinię i argumentować – uczeń zna fachowe słownictwo przydatne w pracy zawodowej lub np. w czasie rozmowy kwalifikacyjnej – uczeń potrafi i nie boi się prowadzić konwersacji w języku niemieckim i używa do tego fachowych zwrotów

3.2. Zagadnienia gramatyczne

Gramatyka

W poniższym rozdziale zostaną opisane zagadnienia gramatyczne, jakie uczeń kończący szkołę ponadgimnazjalną powinien opanować. Zagadnienia te zostały podzielone na następujące grupy:

- Przyimek
- Rzeczownik
- Przysłówek

- Liczebnik
- Zaimek
- Przymiotnik
- Czasownik
- Składnia

Przyimek:

- przyimki z celownikiem, np. aus, bei, mit, von, zu, seit, nach
- przyimki z biernikiem, np. durch, gegen, für, ohne, um, entlang, bis
- przyimki z celownikiem i biernikiem np. an, auf, in, hinter, neben,
- przyimki z dopełniaczem, np. unter, über, vor, zwischen, während, trotz, wegen, statt

Rzeczownik:

- typy odmian rzeczownika
- użycie rodzajnika określonego i nieokreślonego oraz użycia rzeczownika bez rodzajnika
- rzeczowniki złożone i rzeczowniki zdrobniałe
- rzeczowniki określające zawód i wykonawcę czynności
- rzeczowniki z przyrostkami (np. -schaft, -keit, -umg, -ling) i przedrostkami (np. Ge-, Un-)
- rzeczowniki tworzone od nazw miast, krajów, części świata
- rzeczowniki tworzone od bezokoliczników, przymiotników, imiesłówów i liczebników
- odmiana imion własnych
- rzeczownik po określeniu miary i wagi

Przysłówek:

- przysłówki zaimkowe, np. worauf, darauf
- regularne i nieregularne stopniowanie przysłówek, np. schön, gern
- przysłówki określające czas i miejsce, np. bald, heute, darüber, links, rechts

Liczebnik:

- liczebniki główne
- liczebniki porządkowe
- liczebniki mnożne i nieokreślone, np. zweimal, viel
- liczebniki ułamkowe i dziesiętne
- użycie liczebników w oznaczeniu miary i wagi

Zaimek:

- odmiana zaimka osobowego, wskazującego, dzierżawczego i zwrotnego sich
- zaimek nieosobowy es
- zaimki nieokreślone, np. alle, einnige, einer, keiner
- zaimki względne, np. der, die, das, welcher, welche, welches
- zaimki pytające, np. wer? was? welcher?
- zaimek wzajemny einander

Przymiotnik:

- przymiotnik jako orzecznik
- przymiotnik jako przydawka
 - z rodzajnikiem określonym i wskazującym
 - z rodzajnikiem nieokreślonym, zaimkiem dzierżawczym i z przeczeniem
 - bez rodzajnika
 - po zaimkach pytających
 - po zaimkach liczebnych
 - po liczebniku
 - w formie stopnia wyższego i najwyższego
- regularne i nieregularne stopniowanie przymiotnika
- przymiotniki w porównaniach
- rekcja przymiotnika
- przymiotniki tworzone od nazw miast, krajów i części świata
- przymiotniki z przedrostkami un-

Czasownik:

- formy czasowe strony czynnej w Präsens, Präteritum, Perfekt, Plusquamperfekt, Futur I
- czasowniki posiłkowe: sein, haben, werden
- czasowniki zwrotne
- czasowniki rozdzielne i nierozdzielne
- czasowniki modalne w trybie oznajmującym Präsens i Präteritum
- czasowniki modalne w trybie przypuszczającym Präteritum
- czasownik lassen – funkcje
- formy imiesłowowe czasownika Partizip II
- strona bierna czasownika: Präsens, Präteritum i Perfekt
- strona bierna Präsens i Präteritum z czasownikami modalnymi

- strona bierna określająca stan
- tryb rozkazujący
- tryb przypuszczający
- tryb warunkowy
- rekcja czasownika

Składnia:

- zdanie pojedyncze oznajmujące, pytające i rozkazujące
- szyk wyrazów: szyk prosty, przestawny oraz szyku zdania podrzędnie złożonego
- przeczenia np. kein, nie
- zdania współrzędnie złożone
- zdania podrzędnie złożone
 - podmiotowe
 - okolicznikowe przyczyny
 - okolicznikowe czasu
 - warunkowe
 - przyzwalające
 - okolicznikowe celu
 - przydawkowe
 - porównawcze
- zdania z podwójnym spójnikiem, np. entweder....oder, weder..... noch
- konstrukcje bezokolicznikowe z zu i bez zu

3.3.Sprawności językowe

Słuchanie, czytanie, pisanie

Sprawności językowe zostały podzielone na cztery grupy:

- Słuchanie
- Czytanie
- Pisanie
- Mówienie

Słuchanie:

- rozumienie ze słuchu prostego tekstu o niewielkim zróżnicowaniu struktur leksykalno-gramatycznych
- określenie głównej myśli tekstu
- umiejętność wyszukania i wyselekcjonowania potrzebnych informacji

- określenie intencji autora lub nadawcy
- rozróżnianie formalnego i nieformalnego stylu

Czytanie:

- rozumienie prostego tekstu czytanego o niewielkim zróżnicowaniu struktur leksykalno-gramatycznych
- określenie głównej myśli tekstu
- umiejętność wyszukania i wyselekcjonowania potrzebnych informacji
- określenie intencji autora lub nadawcy
- rozróżnianie formalnego i nieformalnego stylu

Pisanie:

- tworzenie krótkiej wypowiedzi pisemnej uwzględniającej opisywanie, relacjonowanie, wyrażanie stanów emocjonalnych, przedstawianie własnych opinii i argumentowanie, poprawne stosowanie środków leksykalno-gramatycznych
- wypowiadanie się w określonej formie – zachowując dla niej typowe kanony, z zachowaniem limitu słów
- przetwarzanie i przekazywanie tekstów przeczytanych w języku polskim lub obcym
- pisanie form charakterystycznych dla profilu kształcenia
- pisanie form związanych z życiem zawodowym

Mówienie:

- uczestniczenie w prostej rozmowie
- uzyskiwanie, udzielanie informacji, relacjonowanie, negocjowanie
- wyrażanie własnych opinii i argumentowanie
- nabywanie umiejętności poprawnego stosowania środków językowych adekwatnie do sytuacji językowej
- wykorzystywanie posiadanej wiedzy w rozmowach związanych z kształceniem zawodowym

4. Procedury osiągnięcia szczegółowych celów edukacyjnych

W celu realizacji założeń programu oraz osiągnięcia wcześniej założonych celów edukacyjnych nauczyciel powinien w przemyślany sposób planować lekcje i organizować ciekawe zajęcia tak, aby w trakcie nauki uczniowie rozwijali zdolności i za-

interesowania. Uczniowie powinni być angażowani do aktywnego uczestniczenia w zajęciach, przez co będą rozwijać chęć pogłębienia dotychczasowej wiedzy oraz chęć do działania.

4.1. Założenia metodyczne

Założenia metodyczne mają na celu optymalizację procesu edukacyjnego oraz zwiększenie efektywności w trakcie nauczania języka niemieckiego.

Aby cele zostały osiągnięte proces edukacyjny powinien odbywać się w mieszanej grupie chłopców i dziewcząt liczącej do 16 osób. Lekcje powinny odbywać się 2 razy w tygodniu.

Aby nauczanie nie ograniczało się jedynie do teorii, uczniowie powinni jak najczęściej zdobytą wiedzę stosować w praktyce – np. na różnego rodzaju wycieczkach przedmiotowych (z racji położenia geograficznego i powszechności znajomości języka niemieckiego możliwe jest odgrywanie roli „fałszywych turystów” czyli, np. odwiedzić w lokalu gastronomicznym i złożenie zamówienia w języku niemieckim), udział w wydarzeniach kulturalnych propagujących naukę języka niemieckiego, np. Tydzień Kina Niemieckiego, oglądanie autentycznych programów o tematyce gastronomicznej czy popularnonaukowej np. Schmeckt nicht gibt's nicht; Galileo, ćwiczenie różnego rodzaju wypowiedzi pisemnych np. pisanie maili, kartek, listów.

4.2. Proponowany podział godzin

Zgodnie z siatką godzin i przy dwóch godzinach języka niemieckiego w tygodniu, w trakcie jednego roku nauczania nauczyciel ma do dyspozycji 64 godziny lekcyjne. Rozkład nauczanych zakresów tematycznych z podziałem na poszczególne lata nauki:

Klasa I:

- Człowiek, ludzie i podróże
- Życie i mieszkać
- Chcieć to móc
- Zdrowie
- Święta i uroczystości
- Elementy związane z kształceniem zawodowym

Klasa II:

- Dom, przeprowadzka
- Szkoła i kariera
- Życie rodzinne i towarzyskie
- Żywność, jedzenie i picie
- Moda i gusty

- Życzenia i rzeczywistość
 - Elementy związane z kształceniem zawodowym
- Klasa III:
- Sport i zdrowie
 - Kultura i czas wolny
 - Humor i anegdota
 - Państwo i społeczeństwo, polityka
 - Elementy związane z kształceniem zawodowym

Integralną częścią realizacji zagadnień leksykalnych będzie realizacja zagadnień gramatycznych, które będą wprowadzane i utrwalane na bazie danego działu leksykalnego. Każda lekcja zawierać będzie ćwiczenia z zakresu czytania słuchania i mówienia. Ponadto po każdym zrealizowanym rozdziale realizowana będzie lekcja pt: „Zwischenspiel”, polegająca na różnego rodzaju grach mających na celu poznanie i przybliżenie krajów niemieckojęzycznych, ich kultury i zwyczajów. W ten sposób kontynuacyjnie będzie realizowane kolejne zagadnienie leksykalne: Elementy wiedzy o krajach obszaru językowego, którego język jest nauczany. W każdym realizowanym dziale integrowane i realizowane będą zagadnienia z zakresu języka zawodowego, mające na celu wprowadzenie fachowych pojęć, które będą ułatwiały poruszanie się na rynku pracy w zawodzie technik organizacji usług gastronomicznych.

4.3. Preferowane metody nauczania-uczenia się

Podręczniki metodyczne nauczania języków obcych zajmują się bardzo dokładnie metodami nauczania języków obcych. Studiując je, natrafiamy na szczegółowe opisy metod, ich zastosowanie i cele. Realizacja tego programu nauczania zakłada stosowanie metody konwencjonalnej – audiolingwalnej i niekonwencjonalnej naturalnej, podejście komunikatywne.

Wprowadzanie i prezentacja nowego zagadnienia leksykalnego i gramatycznego odbywać się będzie za pomocą asocjogramów, plansz lub zwykłych kolorowych karteczek z napisami mocowanymi na tablicy za pomocą magnesów.

Ćwiczenia stosowane w odniesieniu do sprawności językowych:

- Czytanie: prawda, fałsz; przyporządkowanie tytułów lub wypowiedzi do konkretnych osób
- Słuchanie: prawda, fałsz; przyporządkowanie tytułów lub wypowiedzi do konkretnych osób

- Mówienie: układanie dialogów według wskazanych modeli; tworzenie swobodnych wypowiedzi i dialogów; Rollenspiele
- Pisanie: uzupełnianie luk w ćwiczeniach; pisanie form wypowiedzi zgodnie z poznanymi wymogami charakterystycznymi dla konkretnej formy z zastosowaniem charakterystycznych zwrotów

Uczniowie będą uczyć się również w jaki sposób mogą sami się uczyć wykorzystując komputer – korzystanie ze słowników multimedialnych i internetowych, wyszukiwanie informacji potrzebnych do nauki języka niemieckiego lub innych przedmiotów.

Ponadto uczniowie na lekcjach powtórzeniowych będą wykonywali ćwiczenia na podstawie, których będą mogli stwierdzić, jaki zakres materiału już opanowali i potrafią poprawnie stosować, a nad czym muszą jeszcze popracować.

Do preferowanych form socjalnych wykorzystywanych do pracy na lekcji należą: prezentacja, praca w parach, praca w grupach, projekty, burza mózgów, wykład.

4.4. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej

Uczniowie kończący gimnazjum i rozpoczynający edukację w szkole ponadgimnazjalnej przychodzą z pewnymi oczekiwaniami wobec nowej szkoły i sposobu nauczania. Młodzi ludzie chętnie korzystają z wszelkich nowinek naukowych i technicznych. Dlatego też wychodząc naprzeciw ich oczekiwaniom i chcąc zachęcić ich do dalszej nauki języka niemieckiego w wyposażeniu pracowni językowej nie wystarczy już tylko podręcznik, tablica, plakat lub plansza. W nowoczesnej pracowni językowej powinny znaleźć się: magnetofon z odtwarzaczem CD, komputer z dostępem do Internetu i możliwością podłączenia rzutnika oraz interaktywna tablica multimedialna, która urozmaici zajęcia i umożliwi wykonywanie ćwiczeń, których nie można wykonać posiadając zwykłą tradycyjną tablicę. Ponadto posiadanie interaktywnej tablicy i specjalnych pilotów ułatwia nauczycielowi przeprowadzenie testów i niemalże natychmiastowe otrzymanie wyników.

4.5. Literatura przedmiotowa

Uczniowie, oprócz podręcznika Schritte international 2, będą posiadać słownik polsko-niemiecki niemiecko-polski wydawnictwa Langenscheidt oraz Direkt – gramatyka języka niemieckiego z ćwiczeniami

Ponadto w podręcznej „bibliotece” nauczyciela znajdować się będzie podręcznik metodyczny, Generation E podręcznik z ćwiczeniami oraz 111 Kurzrezepte für den Deutschunterricht oraz Schritte plus im Beruf.

5. Opis założonych osiągnięć ucznia i propozycje metod ich oceny

Po zrealizowaniu przedłożonego programu nauczania uczniowie opanują język na poziomie B1 zgodnie z poziomami biegłości językowej ESKOJ. Osoba posługująca się językiem na tym poziomie rozumie znaczenie głównych wątków przekazu zawartego w jasnych standardowych wypowiedziach, które dotyczą spraw jej znanych i zdarzeń typowych dla pracy, szkoły, wolnego czasu itd. Potrafi sobie poradzić w większości sytuacji komunikacyjnych, które mogą się zdarzyć w czasie podróży w regionie gdzie mówi się tym językiem. Potrafi tworzyć spójne wypowiedzi ustne i pisemne na tematy, które są jej znane lub ją interesują. Potrafi uzasadnić swoje zamierzenia lub plany.

W odniesieniu do sprawności językowych przedstawia się to następująco:

- Czytanie
 - uczeń potrafi na podstawie przeczytanego tekstu określić jego główną myśl, intencję autora
 - uczeń potrafi wyszukać i wyselekcjonować potrzebne mu informacje
 - uczeń rozróżnia style
 - uczeń wzbogaca swoje słownictwo
 - uczeń ma kontakt z autentycznym językiem pisany
 - uczeń rozwija sprawność integracji językowej
- Słuchanie
 - uczeń potrafi na podstawie wysłuchanego tekstu określić jego główną myśl, intencję autora
 - uczeń potrafi wyszukać i wyselekcjonować potrzebne mu informację
 - uczeń rozróżnia style
 - uczeń wzbogaca swoje słownictwo
 - uczeń ma kontakt z autentycznym językiem niemieckim
 - uczeń rozwija sprawność integracji językowej
- Pisanie
 - uczeń tworzy krótkie pisemne wypowiedzi uwzględniające: opisywanie, relacjonowanie, wyrażanie stanów emocjonalnych, przedstawianie własnych opinii i argumentowanie, poprawne stosowanie środków leksykalno–gramatycznych
 - uczeń rozwija umiejętność wypowiadania się w określonej formie, zachowując podane normy
 - uczeń pisze, np. listy, pocztówki, ogłoszenia, e-maile

- uczeń potrafi wyrazić własne opinie, argumentować
- uczeń potrafi przetwarzać i przekazywać teksty przeczytane w języku polskim lub obcym
- uczeń potrafi napisać np. menu, ofertę reklamową, życiorys
- Mówienie
 - uczeń potrafi wziąć udział w prostej rozmowie, zainicjować ją lub podtrzymać
 - uczeń potrafi udzielać informacji, pytać o nie, relacjonować i negocjować
 - uczeń potrafi wyrażać własne opinie i argumentować stosując przy tym adekwatne środki językowe
 - uczeń potrafi prowadzić rozmowę, stosując fachowe słownictwo

5.1. Kryteria wymagań na poszczególne oceny z przedmiotu język niemiecki

Kryteria wymagań na poszczególne oceny są zgodne z Wewnątrzszkolnym Systemem Oceniania.

Stosowana jest sześciostopniowa skala oceniania:

- stopień celujący:
 - Zakres umiejętności ucznia z języka niemieckiego jest szerszy niż wymagania programowe w każdej z czterech podstawowych sprawności językowych: mówienie, pisanie, czytanie i rozumienie ze słuchu.
 - Uczeń osiąga sukcesy w konkursach i olimpiadach przedmiotowych
- stopień bardzo dobry:
 - Uczeń opanował cały materiał programowy.
 - Poprawnie rozumie wszystkie krótkie polecenia i pytania nauczyciela
 - Potrafi komunikować się przy pomocy pojedynczych słów i krótkich zwrotów w znanych sytuacjach. Potrafi bez pomocy nauczyciela udzielić krótkich prostych odpowiedzi na zadane pytania.
 - Rozumie ogólny sens dłuższego tekstu pisanego dostosowanego do jego poziomu i odpowiadającego jego zainteresowaniom.
 - Potrafi bezbłędnie zapisać pojedyncze znane mu słowa lub krótki tekst.

- stopień dobry:
 - Uczeń opanował materiał programowy.
 - Uczeń rozumie większość krótkich pytań lub poleceń nauczyciela.
 - Potrafi przy małej pomocy nauczyciela sformułować prostą odpowiedź na pytanie.
 - Rozumie ogólny sens tekstu pisanego dostosowanego do jego poziomu i odpowiadającego jego zainteresowaniom.
 - Uczeń potrafi samodzielnie zapisać pojedyncze znane mu słowa lub krótki tekst (może popełnić błędy w pisowni).

- stopień dostateczny:
 - Uczeń opanował materiał programowy ograniczony do podstawowych treści.
 - Rozumie krótkie pytania lub polecenia nauczyciela, często uzupełnione gestem lub ilustracją.
 - Potrafi przy pomocy nauczyciela sformułować prostą odpowiedź na pytanie.
 - Rozumie ogólny sens krótszego tekstu pisanego dostosowanego do jego poziomu i odpowiadającego jego zainteresowaniom.
 - Potrafi poprawnie przepisywać słowa i zwroty z tablicy lub podręcznika, mogą wystąpić trudności w pisowni ze słuchu.

- stopień dopuszczający:
 - Uczeń nie opanował podstawowego materiału.
 - Nie rozumie większości krótkich pytań i poleceń nauczyciela, uzupełnionych nawet gestem lub ilustracją.
 - Często nie potrafi nawet przy pomocy nauczyciela sformułować prostej odpowiedzi na pytanie.
 - Ma duże problemy ze zrozumieniem ogólnego sensu krótszego tekstu pisanego.
 - Często błędnie przepisuje słowa i zwroty z tablicy lub podręcznika. Ma duże problemy z zapisaniem pojedynczych znanych mu słów lub krótkiego tekstu.

- stopień niedostateczny:
 - Uczeń wykazuje rażąco brak wiadomości programowych.
 - Zupełnie nie rozumie krótkich pytań i poleceń nauczyciela.
 - Nie potrafi sformułować prostej odpowiedzi na pytanie nauczyciela.
 - Wykazuje zupełny brak rozumienia ogólnego sensu krótszego tekstu pisanego.

Oceny cząstkowe z prac pisemnych mogą być wyrażane w następującej skali:
 powyżej 100% – celujący
 90,1% – 100% – bardzo dobry
 70,1% – 90% – dobry
 50,1% – 70% – dostateczny
 30,1% – 50% – dopuszczający
 0 % – 30% – niedostateczny

Oceny klasyfikacji śródrocznej ustalane są na podstawie średniej ważonej ocen otrzymanych w ciągu całego semestru:

Średnia ważona	Ocena
5,51 – 6,0	6
4,51 – 5,5	5
3,51 – 4,5	4
2,51 – 3,5	3
1,75 – 2,5	2
1,74 i mniej	1

Wagi poszczególnych ocen:

Forma kontroli podlegające ocenianiu	Waga
Sprawdzian (również: dyktando, test, praca klasowa)	6
Kartkówka, udział ucznia w konkursach przedmiotowych na etapie ponadszkolnym	4
Lese – Hörverstehen	2
Odpowiedź ustna, praca dodatkowa, projekty, ćwiczenia wykonywane samodzielnie na lekcji	3
Zadanie domowe, aktywność na lekcji, praca w grupach, udział w konkursach przedmiotowych na etapie szkolnym,	1

5.2. Metody oceny osiągnięć uczniów

Oceniając osiągnięcia uczniów stosowane będą następujące formy: sprawdzian, test, czytanie i słuchanie ze zrozumieniem, kartkówka, odpowiedź ustna, praca dodatkowa, projekty, ćwiczenia wykonywane samodzielnie na lekcji, pisanie różnego rodzaju form objętych w standardach egzaminacyjnych, zadanie domowe, aktywność na lekcji, praca w grupach.

Sprawdziany będą się odbywać po każdym zrealizowanym dziale (3 w semestrze), kartkówki raz w miesiącu. Odpowiedź ustana jako, kontrola wiedzy uczniów

będzie stosowana w miarę możliwości na każdej lekcji. Systematyczność sprawdzania wiedzy, będzie działała na uczniów motywująco.

Integralną częścią sprawdzianów będą zadania na słuchanie, czytanie lub napisanie krótkiej wypowiedzi, jednak raz w semestrze może odbyć się praca sprawdzająca tylko te umiejętności

5.3. Przykładowe narzędzia oceny osiągnięć uczniów

W poniższym rozdziale zostały zamieszczone przykładowe sprawdziany wraz z punktacją:

Sprawdzian wiadomości Schritte international 2 Rozdział 8

Zadanie 1. Przeczytaj poniższe teksty, a następnie zdecyduj, które zdania są prawdziwe, a które fałszywe (ma. 6 pkt)

1. Game – Designer

Spiele selbst machen – das ist für viele Computerfans ein Traum. Mit der richtigen Ausbildung in Informatik oder Grafik kann man diesen Traum zum Beruf machen. Aber Game-Designer brauchen viele gute Ideen, Kreativität und ein sehr gutes technisches Wissen.

2. Schäfer

Gibt es diesen Beruf überhaupt noch? Ja, man kann auch heute noch eine Ausbildung als Schäfer machen. Vieles ist noch genau wie früher: Schäfer sind jeden Tag draußen bei den Schafen. Manchmal mehr als zehn Stunden am Tag. Sie füttern die Schafe und pflegen junge Tiere. Aber heute sind auch kaufmännische Kenntnisse wichtig. Schäfer verkaufen nämlich auch das Fleisch und die Wolle der Tiere.

3. Fahrradkuriere

Sie arbeiten in Städten und bringen mit dem Fahrrad kleine Briefe und Pakete von Ort zu Ort. Das brauchen Fahrradkuriere für den Beruf: ein gutes Fahrrad, gute Regenkleidung, einen Fahrradhelm, ein Handy und einen Spezialrucksack. Wichtig sind: Freude am Radfahren, gute Ortskenntnisse, Sicherheit und Schnelligkeit im Straßenverkehr.

Źródło: Schritte international 2, Kapitel 8

		R	F
1.	Game– Designer machen Computerspiele.		
2.	Technisches Können ist nicht wichtig für den ersten Beruf.		
3.	Es gibt keine Ausbildung als Schäfer.		
4.	Schäfer verkaufen Fleisch und Schafwolle. Das machen sie oft zehn Stunden am Tag.		
5.	Fahrradkuriere bringen Fahrräder zum Kunden.		
6.	Fahrradkuriere machen eine Ausbildung. Sie lernen sicheres und schnelles Fahren.		

Zadanie 2. Wstaw vor lub seit (max. 3 pkt)

1. Wann sind sie nach Dresden gekommen?sechs Wochen
2. Und seit wann leben Sie in Deutschland?.....drei Jahren
3. Marc seit wann hast du eine Freundin?.....sechs Monaten
4. Wie lange ist ihre Mutter schon in Berlin?.....Montag
5. Seit wann studierst du schon in London?einem Jahr.
6. Wie lange wartest du auf mich?einer Stunde.

Źródło: Schritte international 2, Kapitel 8

Zadanie 3. Przetłumacz na język niemiecki, przy nazwach zawodów podaj męską i żeńską formę (max.3 pkt)

- pracować zawodowo
- zawód
- weterynarz
- mechanik samochodowy
- usługi
- bezpieczeństwo

Zadanie 4. Odpowiedz na poniższe pytania w języku niemieckim (max.6 pkt)

1. Wie lange lernst du Deutsch?
2. Wie heißt deine Schwester oder dein Bruder?
3. Was ist dein Traumberuf?

Zadanie 5. Uzupełnij zdania czasownikami w czasie przeszłym prostym (Präteritum) (max.5 pkt)

1. Das..... (sein) meine Familie vor 2 Jahren.
2. Wir(haben) gestern eine Party zu Hause.
3. Wir(warten) auf meine Eltern.
4. Ich(essen) das Frühstück.
5. Meine Mutter.....(kochen) das Mittagessen.

Punktacja:

>7 ndst

7,25 – 11,5 dop

11,75 – 16 dost

16,25 – 20,25 db

20,5 – 23 bdb

Sprawdzian wiadomości Schritte international 2 rozdział 9

Zadanie 1. Wysłuchaj nagrania i zaznacz, które ze zdań są prawdziwe, a które fałszywe (max. 4,5 pkt)

Lp.		R	F
1.	Herr Shalabi möchte bis Sonntag bleiben		
2.	Im Hotel ist noch ein Zimmer frei		
3.	Herr Shalabi möchte das Zimmer nehmen		
4.	Halbpension bedeutet man bekommt Frühstück und Abendessen		
5.	Vollpension bedeutet man bekommt Frühstück		
6.	Eine Übernachtung mit Frühstück kostet 88 Euro		
7.	Herr Shalabi muss das Foto geben		
8.	Herr Shalabi muss ein Formular ausfüllen		
9.	Das Gepäck ist im Hotelzimmer		

Źródło: Schritte international 2, Kapitel 9

Zadanie 2. Odpowiedz na pytania w języku niemieckim – zastosuj czasowniki modalne (max.6 pkt)

1. Was kannst du gut machen?
2. Was darfst du nicht machen?
3. Was musst du heute noch machen?

Zadanie 3. Uzupełnij brakujące formy trybu rozkazującego (max 6 pkt):

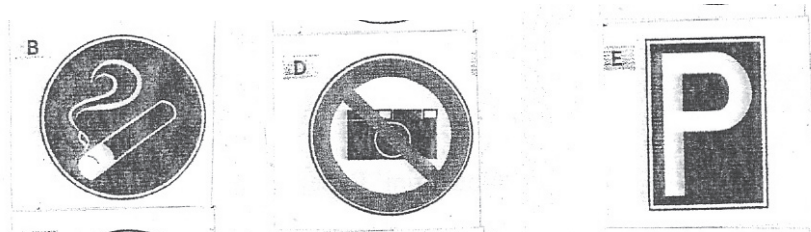
du	ihr	Sie
	macht	
geh		Seien Sie
		Haben Sie
	schlaft	
arbeite		

Zadanie 4 . Połącz pasujące zdania (max.3 pkt):

a. Ist das kalt.	1. Immer müssen wir leise sein!
b. Kinder seid leise.	2. Dann esst Äpfel!
c. Mama ich habe Durst.	3. Dann mach doch das Fenster zu!
d. Mama wir haben Hunger.	4. Warum? Ich fahre doch nur 90.
e. Fahr bitte nicht so schnell.	5. Sieh doch im Korb nach!
f. Mama ich finde den Gameboy nicht.	6. Dann nimm eine Flasche Wasser!

Źródło: Schritte international 2, Kapitel 9

Zadanie 5. Napisz, co oznaczają znaki drogowe. Zastosuj czasowniki modalne i konstrukcji ze słowem „man” ! (max. 6 pkt)

Punktacja:

> 7,5 ndst

7,75 – 12,75 dop

14 – 17,75 dost

18 – 23 db

23,25 – 25,5 bdb

6. Ewaluacja programu nauczania

W celu optymalizacji skuteczności i funkcjonalności programu prowadzona będzie jego ewaluacja, dokładniej rzecz ujmując autoewaluacja.

Biorąc pod uwagę czas jej przeprowadzania będzie to ewaluacja ciągła, składająca się etapów:

- Wstępnego
- Końcowego

Celem tego przedsięwzięcia jest zbadanie skuteczności przedstawionego programu, oraz skuteczności i celowości stosowanych metod nauczania i uczenia się. W tym miejscu nie należy zapominać o metodach i systemie motywacyjnym, gdyż motywowanie uczniów jest bardzo ważnym aspektem w procesie edukacyjnym.

Odbiorcami poniższej ewaluacji będą: nauczyciel prowadzący lekcje w danej klasie (w ten sposób będzie mógł na bieżąco monitorować przebieg i skuteczność procesu nauczania w oparciu o przedstawiony program), jak również inni nauczyciele uczący języka niemieckiego, dyrekcja szkoły.

Przedmiotem ewaluacji będzie zbadanie jakości programu oraz ewentualne ulepszenie go w odniesieniu do kształcenia kompetencji kluczowych z języka niemieckiego. Badane w głównej mierze będą stopień i jakość opanowania sprawności językowych niezbędnych do komunikowania się w języku obcym i sprawnego poruszania się na rynku pracy, oraz trwałość opanowanej wiedzy i zastosowanie praktyczne.

W ostatnim etapie zostanie również zbadane, w jakim stopniu i jak został zrealizowany projekt „Lokalnego przewodnika po lokalach gastronomicznych” i jakie korzyści w związku z wykonywaniem tego projektu odnieśli uczniowie.

Badania będą przeprowadzane równoległe z realizacją programu. Oprócz informacji jakie nauczyciel uzyska po przeprowadzeniu sprawdzianów, dodatkowo będą prowadzone badania na początku i końcu roku szkolnego oraz pod koniec pierwszego semestru. Na tej podstawie uzyskane wyniki i wynikające z nich wnioski będą dwa razy w roku szkolnym przedstawiane w formie pisemnej lub w formie prezentacji zespołowi przedmiotowemu nauczycieli języka niemieckiego oraz dyrekcji sprawującej nadzór pedagogiczny.

Przykładowe narzędzia analizy: test wstępny (na podstawie testu Einstufungstest zamieszczonego na stronie www.hueber.de, karty samooceny i karta obserwacji ucznia):

TEST WSTĘPNY

1. Die Familie Müller hat..... Kinder
A. kein B. keine C. keinem D. keiner
2. Ich habe keine, bei dieser Hitze durch die Stadt zu laufen. Bleiben wir doch hier!
A. Auskunft B. Sachen C. Liebe D. Lust
3. Heute kann ich nicht kommen, weil.....
A. ich habe viel zu tun B. ich habe zu tun viel
C. ich viel zu tun habe D. viel ich zu tun habe
4. Hans hat bald Geburtstag. Haben Sie auchEinladung bekommen?
A. ein B. eine C. einen D. einer
5. Hast du jetzt ein..... Auto? Das kenne ich ja noch nicht.
A. ander B. andere C. anderer d. anderes

6. Viele Wohnungen auf dem Land sind nicht so..... wie man denkt.
 A. billig B. billige C. billiger D. billigere
7. + Guten Tag, ich bin Andreas Meier. Und wie Sie?
 – Davide Mondini.
 A. heißt B. heißen c. bist D. heiße
8. Was du?
 A. sprichst B. sprecht C. ist D. sprechen
9. Maria,..... du Angst vor Mäusen?
 A. hat B. hast c. haben D. habt
10. Die meisten Kaffee mit Milch und Zucker.
 A. trink B. trinkst C. trinken D. trank
11. Hans immer zwei Stück Zucker.
 A. nimmt er B. nehmt C. nimmt D. er nimmt
12. Susanne hatte Streit mit..... Vater.
 A. ihre B. ihrem C. seinem D. sein
13. Herr Meier ist krank, aber keine..... Töchter ist bei ihm.
 A. seiner B. dessen C. ihrer D. von seine
14. Zu seiner Geburtstagsfeier
 A. er lud alle ein B. einlud er alle C. ladete er alle ein D. lud er alle ein
15. Diese Medikamente in Amerika seit zwei Jahren verwendet.
 A. sind B. sein C. haben D. werden
16. Wo ist die Zeitung? –Ich habe auf den Tisch gelegt.
 A. sie B. ihn c. er D. es
17. Er erzählte, dass er nach Spanien fahren will.
 A. mich B. zu mir C. zu mich D. mir¹⁸.
18. Wenn ich das Spiel gewinne, euch allen eine Cola.
 A. ich bezahle B. zahlte ich C. ich zahle D. zahle ich
19. Ruf mich an, du meine Hilfe brauchst.
 A. wenn B. wann C. nachdem D. als
20. Wie fahren an Weihnachten die Schweiz.
 A. an B. in C. vor D. hinter
21. Die Frau dem roten Kleid sitzt seit zwei Stunden hier.
 A. vor B. im C. auf d. in
22. Was machen Sie? – Ich arbeite Verkäuferin „H&M.“
 A. bei....als B. als.....am C. alsvor D. als.....bei
23. Wann sind Sie nach Deutschland gekommen? – sechs Monaten

- A. Seit B. In C. Vor D. Am
24. Seit wann leben Sie in Graz?– Seit.....Jahr.
A. ein B. einem C. einen D. eines
25. Wo..... du im Urlaub?
A. warst B. hast C. gehst D. hattest
26. Hier Man nicht rauchen. Das ist verboten!
A. muss B. kann C. darf D. will
27. Ihr Mann Viel trinken, hat der Arzt gesagt.
A. sollst B. sollen C. soll D. sollt
28. Maria, kannst du bitte Verband neu machen? Ich kann das nicht so gut.
A. mich B. euren C. meinen D. ihr
29. Ich kann heute nicht zum Deutschkurs kommen. Ich habe Kopfschmerzen. – Oh das tut mir Leid. Gute Besserung.
A. Gesundheit. B. Besserung C. Schmerzen D. Wiederhören
30. Fliegt ihr nach Griechenland?– Nein, wir fahren mit..... Auto.
A. dem B. das C. den D. des
31. Wohin fahrt ihr am Wochenende?–AnneundFrank..... Würzburg.
A. Zu.....nach B. Bei.....in C. Zu.....vor D. Nach.....im
32. Der Bus soll um 17.00 Uhr Er hat aber fast immer.....
A. einsteigen..... Ankunft B. pünktlich Verspätung
C. abfahren..... pünktlich D. ankommen Verspätung.
33. Wann gehst du zu m Sport? – Gleich der Arbeit.
A. mit der B. bei der C. nach der D. in der
34. Entschuldigung, Sie bitte das Fenster ? – Es ist kalt.
A. wollen.....aufmachen B. würdenausmachen
C. könntenzumachen D. könnenanmachen
35. Gehört die Jacke Herr Lerch?–Nein, die gehört nicht.
A. mir B. euch C. dir D. ihm
36. Wir spielen Fußball. Kommst du mit?– Nein, ich sehe..... fern.
A. gern B. mehr C. am besten D. lieber
37. Was hat dein Mann gesagt? Findet er die Bluse schön? – Nein, sie..... nicht.
A. gefallen ihm B. gefällt er C. gefällt ihm nicht, D. gefallen
38. Rock soll ich heute Abend anziehen? – Hier.

- A. welcher.....dieser B. Welchen.....– Diesen C. Wen.....Den D. Welchem.....Diesem
39. Was ist dein Hobby? Lesen..... auch gern?
A Hast du..... B. Liest du C. Machst du D. Möchtest du
40. Was machst du gern? Ich.....
A. gern fernsehen B. fern gern sehen C. sehe gern fern D. sehe fern gern
41. Wann ist die Praxis geöffnet?..... 8 Uhr 30.....16 Uhr 30.
A. von.....bis B. Um.....am C. Am.....um D. Bisvon
42. du auch so gerne Pizza?
A. Esst B. Isst C. Esse D. Essen
43. Hast du Lieblingsfilm?
A. ein B. der C. einen D. den
44. Entschuldigung, wo ist hier der Fisch?– Tut mir Leid, wir haben.....
Fisch mehr.
A. kein B. nicht C. keinen D. keine
45. Hast den Wein nicht dabei?–
A. Ja B. Nicht C. Keinen D. Doch
46. Mira ist krank. Sie nicht in die Schule gehen.
A. können B. kannst C. kann D. könnt
47. Was macht ihr am Wochenende?
– Wir am Samstag
A. wollen.....Fußball spielen B. spielen..... Fußball wollen
C. Fußball.....spielen wollen D. Fußball wollen spielen
48. Was..... du am Sonntag gemacht? – Nichts
A. bist B. kannst C. hast D. willst
49. Ich bin am Wochenende zu Marco.....
A. fahre B. fahren C. gefahren D. fährt
50. Wo Ihr?– In Berlin
A. kommt B. habt C. spricht D. wohnt

KARTA SAMOOCENY

Tematyka zajęć	Pracowałem		Rozumiałem prawie wszystko	Niewiele zrozumiałem
	Z przyjemnością	bez przyjemności		
Familie/Freunde Verwandschafts- beziehungen				
Verständigung in der Familie				
Konjunktiv II/ würde Form				
Eine Einladung schreiben				
Ein Fest/eine Party planen und organisieren				
Unter Freunden/ Freundschaft				
Eine SMS schreiben				

KARTA SAMOOCENY

Imię i nazwisko

Klasa

	TAK	NIE
W tym semestrze (miesiącu, tygodniu)* tematyka zajęć była prosta i łatwa do zrozumienia		
Na lekcjach pracowałem wytrwale i systematycznie		
Moim zdaniem, zrobiłem duże postępy		
Nie miałem większych trudności w czasie pracy w domu		
Im więcej problemów się pojawiło przy pracach domowych, tym łatwiejsze okazywały się sprawdziany klasówki i odpowiedzi		
W przypadku kłopotów starałem się je pokonywać ze wszystkich sił		
Jeżeli miałem kłopoty prosiłem pomoc nauczyciela		
Kiedy miałem problem pomocy udzielili mi koledzy/koleżanki		
W przypadku kłopotów mogłem liczyć na pomoc w domu		
Inne		

* niepotrzebne skreślić

Karta obserwacji ucznia

A – zawsze lub bardzo często B – często C – czasami D – rzadko
 E – bardzo rzadko lub wcale

A	B	C	D	E	Szybko przyswaja sobie nowe pojęcia
A	B	C	D	E	Sprawnie korzysta ze wskazówek
A	B	C	D	E	Jego rozwiązania zadań są typowe, ramowe
A	B	C	D	E	Pamięta podstawowe pojęcia, reguły i zasady
A	B	C	D	E	Udziela dobrych odpowiedzi na typowe pytania
A	B	C	D	E	Sprawnie rozwiązuje zadane zadania
A	B	C	D	E	Planuje rozwiązanie zadania rozbijając je na części (jeśli zachodzi potrzeba)
A	B	C	D	E	Sprawnie odczytuje treść zadania i poprawnie interpretuje dane konieczne do jego napisania
A	B	C	D	E	Stosuje różne metody nauki
A	B	C	D	E	Prezentuje rozwiązanie zadania na różne sposoby
A	B	C	D	E	Jego rozwiązania są oryginalne i nietypowe
A	B	C	D	E	Stawia pytania w celu zrozumienia polecenia
A	B	C	D	E	W przypadku trudności poszukuje w rozsądny sposób pomocy
A	B	C	D	E	Bada samodzielnie interesujące go nowe dziedziny przedmiotu
A	B	C	D	E	Jest wytrwały mimo trudności
A	B	C	D	E	Jest otwarty na uwagi, sugestie i krytykę
A	B	C	D	E	Demonstruje gotowość do podnoszenia jakości swej pracy
A	B	C	D	E	W swojej pracy jest systematyczny, staranny i dobrze zorganizowany
A	B	C	D	E	Bierze udział w pracy klasy i grupy
A	B	C	D	E	Jego odpowiedzi ustne są logiczne stosuje w nich odpowiednie struktury gramatyczne i językowe
A	B	C	D	E	Jego prace pisemne są uporządkowane jasne, zgodne z tematyką zadanego tematu
A	B	C	D	E	Potrafi pracować samodzielnie
A	B	C	D	E	Przejawia zainteresowanie pracą
A	B	C	D	E	Wykazuje się inwencją w pracy
A	B	C	D	E	Chętnie wykonuje zadania dodatkowe
A	B	C	D	E	Umie podzielić się zdobytą wiedzą z koleżankami/kolegami

7. Bibliografia

1. Uberman A., Szempruch K. Założenia programowe, zasady opracowywania i modyfikacji programu kształtowania kompetencji kluczowych w zakresie języków obcych, Lublin 2009
2. Niebisch D., Hiemstra – Penning S., Specht F., Bovermann M., Reimann M. Schritte international 2. Podręcznik z ćwiczeniami wyd. Hueber
3. Informator maturalny: język niemiecki

Strony internetowe:

www.hueber.de – Einstufungstest

Część II

GEOGRAFIA

Opracowanie: Eligiusz Stańczak

Koordynator: Tomasz Greczyło

Spis treści

1. Wstęp.....	45
2. Informacja o autorze	45
3. Ogólna charakterystyka programu	46
4. Cele kształcenia	48
4.1. Cele ogólne	48
4.2. Cele wychowawcze	50
4.3. Cele szczegółowe.....	50
5. Warunki realizacji programu	52
5.1. Odbiorcy programu	53
5.2. Proponowany podział godzin lekcyjnych.....	53
5.3. Środki dydaktyczne, w tym wyposażenie pracowni przedmiotowej ...	53
5.4. Kwalifikacje i kompetencje nauczyciela.....	54
5.5. Literatura pomocnicza dla ucznia.....	54
6. Procedury osiągnięcia celów	55
6.1. Metody nauczania	55
6.2. Sposoby i techniki pracy na lekcji - przykłady.....	56
6.3. Strategie uczenia się.....	57
6.4. Przykładowy scenariusz/e lekcji.....	57
7. Materiał nauczania	61
7.1. Treści nauczania określone w podstawie programowej	62
7.2. Zakres tematyczny	63
8. Oczekiwane osiągnięcia ucznia.....	67
8.1. Wiedza	67
8.2. Umiejętności.....	68
8.3. Postawy	68
9. Kontrola i ocena osiągnięć ucznia	69
9.1. Samokontrola i samoocena	69
9.2. Metody sprawdzania wiedzy, umiejętności i postaw	70
9.3. Przykładowe zadania	70
9.4. Kryteria oceniania	73
10. Ewaluacja	74
11. Bibliografia	77

1. Wstęp

Geografia to nauka opisująca środowisko geograficzne Ziemi w oparciu o zintegrowaną wiedzę i dorobek badawczy różnych nauk przyrodniczych, między innymi fizyki, chemii, biologii, matematyki oraz humanistycznych, jak na przykład historii. Powoduje to, że kształcenie geograficzne pozwala na powtarzanie i wykorzystywanie treści oraz umiejętności, które uczniowie poznali na innych przedmiotach szkolnych i w naturalny sposób integrować je w powiązany system wiedzy umożliwiający wyjaśnianie świata przyrody.

Program nauczania geografii w klasie szkoły ponadgimnazjalnej w zawodzie technik obsługi turystycznej realizowany będzie w ramach projektu „Szkoła Kluczowych Kompetencji”. Celem projektu jest zwiększenie dostępności do rozwoju kompetencji kluczowych uczniów szkół ponadgimnazjalnych, głównie o profilu zawodowym w Polsce centralnej i południowo – zachodniej.

Kompetencje Kluczowe, zgodnie z definicją zawartą w Zaleceniach Parlamentu Europejskiego i Rady z 18 grudnia 2006 r. są niezbędne do samorealizacji i rozwoju osobistego, aktywności obywatelskiej, integracji społecznej i zatrudnienia, są połączeniem niezbędnej wiedzy, umiejętności i postaw.

Program nauczania geografii w szkole ponadgimnazjalnej w zakresie podstawowym przeznaczony jest dla klasy technikum obsługi turystycznej, umożliwia uczniom pozyskanie podstawowej wiedzy geograficznej o świecie i Polsce, która jest niezbędna w tym zawodzie oraz nabycie umiejętności koniecznych do samodzielnego jej uzupełniania.

W programie szczególną uwagę zwraca się na realizację kształcenia kompetencji kluczowych – matematycznych i podstawowych kompetencji naukowo – technicznych. Wykorzystane zostaną nowoczesne środki multimedialne i informatyczne, metody aktywizujące pracę uczniów, a realizacja programu oparta będzie na znacznej samodzielności we wcześniejszym przygotowaniu się do zajęć. Zajęcia edukacyjne skupione będą przede wszystkim na kształceniu umiejętności praktycznych i technik pracy przydatnych w zawodzie technik obsługi turystycznej.

2. Informacja o autorze

Autorem programu jest nauczyciel dyplomowany z 16-letnim stażem w szkołach ponadgimnazjalnych oraz w gimnazjach. Posiada kwalifikacje do nauczania geografii, historii, wiedzy o społeczeństwie oraz podstaw przedsiębiorczości. Od 2004 roku

doradca metodyczny nauczycieli geografii szkół ponadgimnazjalnych w Wojewódzkim Ośrodku Metodycznym w Opolu.

Edukator, trener programów Fundacji Młodzieżowej Przedsiębiorczości z Warszawy.

3. Ogólna charakterystyka programu

Program nauczania geografii w zakresie podstawowym umożliwia kształcenie u uczniów podstawowych kompetencji naukowo – technicznych, czyli opanowanie odpowiedniego zasobu wiedzy geograficznej oraz nabycie zdolności do wykorzystywania i posługiwania się narzędziami i urządzeniami technicznymi oraz danymi naukowymi do podjęcia decyzji lub wyciągnięcia wniosku na podstawie dowodów.

Program przeznaczony jest dla klasy technikum w zawodzie technik obsługi turystycznej, która z uwagi specyfikę zawodu pozwala na ograniczenie treści związanych z turystyką, a przeznaczenie ich na zagadnienia geograficzne. Dotychczas realizowany program nauczania geografii przeznaczony był dla klas technikum różnych zawodów. Niniejszy program natomiast skupia się na kształceniu kompetencji kluczowych oraz umiejętności typowych dla przedmiotu geografia, a niezbędne młodemu Europejczykowi.

Program opracowano na podstawie:

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 26 lutego 2002 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z dnia 9 maja 2002 r., Nr 51, poz. 458, z późniejszymi zmianami),
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 10 kwietnia 2003 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów (DzU z 2003 r. Nr 90, poz. 846),
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 listopada 2006 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach: kaletnik, kominiarz, kuśnierz, monter konstrukcji budowlanych, obuwnik, operator obrabiarek skrawających, technik archiwista, technik hotelarstwa, technik księgarstwa i technik obsługi turystycznej (Dz. U. z dnia 11 grudnia 2006 r. Nr 226, poz. 1650),
- Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (2006/962/WE),

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 83, poz. 562 z późniejszymi zmianami).

Opracowując program skorzystano również z programu „Geografia na czasie” (numer dopuszczenia DOKS-5002-11/07), ponieważ do jego realizacji wykorzystywane są podręczniki Wydawnictw Szkolnych PWN serii „Geografia na czasie”.

Podczas realizacji program zaleca się korzystanie z różnych źródeł wiedzy geograficznej, analizę treści map geograficznych i turystycznych, metodykę prowadzenia badań geograficznych, system przyrodniczy oraz społeczno – ekonomiczny Ziemi i Polski, zagrożenia i ochronę środowiska.

Nabyta wiedza i umiejętności pozwolą uczniom zrozumieć przyrodniczo – społeczno – ekonomiczne związki zachodzące w środowisku geograficznym świata i Polski, ich relacje przyczynowo – skutkowe, rozpoznawać i wyjaśniać zjawiska oraz procesy geograficzne w różnych skalach czasowych i przestrzennych. Uczniowie nabędą również umiejętność stosowania zdobytej wiedzy oraz umiejętności w praktyce.

Zagadnienia programu rozszerzają i uzupełniają treści realizowane na wcześniejszych etapach kształcenia, a skupiają się na rozwijaniu kompetencji kluczowych, szczególnie naukowo – technicznych.

Jednocześnie w okresie tym jego realizacja będzie uzupełniana i utrwalana treściami oraz umiejętnościami nabytymi przez uczniów na przedmiocie zawodowym – geografia turystyczna. W związku z tym w niniejszym programie zrezygnowano z tematów dotyczących turystyki na świecie oraz w Polsce, ponieważ zagadnienia te realizowane będą na przedmiotach zawodowych związanych kierunkiem kształcenia.

W programie przewidziano również współpracę z nauczycielami innych przedmiotów, szczególnie technologii informatycznej, języka polskiego, matematyki, historii i wiedzy o społeczeństwie, którzy mogą wspomagać jego realizację.

Interdyscyplinarny charakter programu związany też jest z realizacją na zajęciach edukacyjnych treści ścieżek edukacyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem: edukacji ekologicznej, edukacji europejskiej, edukacji regionalnej, edukacji czytelnictwa i medialnej.

4. Cele kształcenia

4.1. Cele ogólne

1. Stymulowanie rozwoju intelektualnego uczniów
2. Pogłębianie zainteresowania geografią
3. Kształcenie umiejętności dostrzegania związków między człowiekiem a środowiskiem naturalnym
4. Rozbudzanie aspiracji edukacyjnych
5. Motywowanie do podnoszenia poziomu wiedzy ogólnej i kwalifikacji zawodowych
6. Wdrażanie uczniów do posługiwania się różnorodnymi metodami i technikami uczenia się
7. Kształcenie umiejętności pracy w zespole i kierowania pracą zespołu ludzkiego
8. Uświadamianie potrzeby permanentnej edukacji oraz elastycznego reagowania na zmiany rynku pracy

Wynikające z podstawy programowej geografii

1. Rozszerzenie wiedzy niezbędnej do zrozumienia istoty zjawisk oraz charakteru i dynamiki procesów zachodzących w środowisku geograficznym w skali lokalnej, krajowej, globalnej.
2. Budzenie zainteresowania różnorodnością zjawisk i procesów przyrodniczych, społecznych i gospodarczych w przestrzeni geograficznej, kształtowanie potrzeby samodzielnego poszukiwania i odkrywania prawidłowości rządzących tymi zjawiskami.
3. Zapoznanie uczniów z elementami metodologii geografii.
4. Wdrażanie do opisu rzeczywistości za pomocą terminologii geograficznej.
5. Kształtowanie umiejętności krytycznego korzystania ze źródeł informacji.
6. Przygotowanie do wykorzystania wiedzy i umiejętności geograficznych w praktyce.
7. Kształtowanie umiejętności prezentowania wyników analiz geograficznych różnymi metodami graficznymi (w tym kartograficznymi) i statystycznymi.
8. Kształtowanie umiejętności interpretowania związków przyczynowo-skutkowych i funkcjonalnych w różnych skalach przestrzennych i czasowych.
9. Kształtowanie postawy czynnego uczestnictwa w rozwoju własnego regionu i Polski oraz podejmowania działań na rzecz zachowania ich dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego.

10. Kształtowanie dociekliwości, refleksyjności i zdrowego krytycyzmu wobec informacji o świecie oraz w formułowaniu indywidualnego poglądu na świat.
11. Zrozumienie złożoności świata, współzależności jego poszczególnych elementów i gotowości do udziału w jego przekształcaniu zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Wynikające z kluczowej kompetencji naukowo – technicznej

1. Rozumienie wpływu nauki i technologii na świat przyrody.
2. Poszanowanie bezpieczeństwa, jak i trwałości w odniesieniu do postępu naukowo-technicznego w kontekście zagadnień globalnych.
3. Rozumienie korzyści, ograniczeń i zagrożeń wynikających z teorii i zastosowań naukowych oraz techniki w społeczeństwach.
4. Wykorzystywanie i posługiwanie się narzędziami i urządzeniami technicznymi oraz danymi naukowymi do osiągnięcia celu bądź podjęcia decyzji lub wyciągnięcia wniosku na podstawie dowodów.
5. Rozpoznawanie niezbędnych cech postępowania naukowego
6. Formułowanie wniosków i sposobów rozumowania, które do tych wniosków doprowadziły.
7. Kształtowanie postawy krytycznego zainteresowanie kwestiami postępu naukowo – technicznego w kontekście jednostki, jej rodziny i społeczności oraz zagadnień globalnych.

Wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy

1. Świadczenie usług turystycznych i rekreacyjnych.
2. Kształtowanie umiejętności profesjonalnej obsługi turysty z zastosowaniem nowoczesnych technik pracy.
3. Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów w celu lepszego dostępu do rynku pracy w zakresie turystyki.
4. Kształcenie umiejętności i postaw niezbędnych do funkcjonowania na rynku pracy w zjednoczonej Europie.
5. Aktywizacja zawodowa kobiet.
6. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

Wynikające z profilu kształcenia zawodowego

1. Kształtowanie umiejętności planowania i organizowania wycieczek turystycznych z wykorzystaniem wiedzy etnograficznej i historii sztuki.
2. Kształtowanie umiejętności analizowania rynku usług turystycznych.

3. Kształtowanie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji oraz doradztwa specjalistycznego niezbędnych do wykonywania zawodu technika obsługi turystycznej.
4. Kształtowanie umiejętności projektowania programów turystycznych z wykorzystaniem walorów i atrakcji gminy, powiatu, regionu, kraju i świata.

Wynikające z wdrażania w ZSZ nr 1 w Strzelcach Opolskich od roku szkolnego 2008/2009 nowego zawodu – technik obsługi turystycznej

1. Powiązanie międzyprzedmiotowe treści kształcenia ogólnokształcącego (geografia) i zawodowego (geografia turystyczna), szczególnie w obszarze kompetencji kluczowych matematycznych i naukowo – technicznych.
2. Podnoszenie jakości kształcenia w technikum obsługi turystycznej.

4.2. Cele wychowawcze

1. Wdrażanie ucznia do systematycznej pracy.
2. Kształtowanie postaw społecznie pożądaných, jak na przykład uczciwości, tolerancji, patriotyzmu, patriotyzmu lokalnego, poczucia tożsamości narodowej i etnicznej.
3. Kształtowanie umiejętności wyrażania własnych poglądów, prezentacji własnego stanowiska.
4. Wspomaganie ucznia w skutecznym komunikowaniu się, argumentowaniu i negocjowaniu.
5. Wdrażanie do pracy w zespole, współpracy z innymi uczniami, podejmowania grupowych decyzji.
6. Przygotowanie uczniów do podejmowania różnych form aktywności w społeczeństwie.
7. Kształtowanie umiejętności samodzielnego zdobywania wiedzy w oparciu o różne źródła informacji.
8. Kształtowanie świadomości prozdrowotnej i proekologicznej.
9. Kształtowanie poczucia przynależności do społeczności lokalnej, grupy etnicznej, narodu i społeczności międzynarodowej.

4.3. Cele szczegółowe

Podstawowe wiadomości

Uczeń zna fakty, rozumie i stosuje pojęcia, zależności, prawidłowości i teorie obejmujące:

- konstruowanie i wykorzystywanie informacji kartograficznej i statystycznej,

- funkcjonowanie systemu przyrodniczego Ziemi – zjawiska, procesy, wzajemne zależności, zmienność środowiska w czasie i przestrzeni, równowaga ekologiczna,
- funkcjonalne i przestrzenne powiązania oraz wzajemne zależności w systemie człowiek–przyroda–gospodarka,
- typy gospodarowania w środowisku i ich następstwa,
- przyczyny i skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności na Ziemi,
- problemy demograficzne społeczeństw,
- współczesne migracje ludności,
- cechy sieci osadniczej i współczesne procesy jej przekształcania,
- przemiany społeczne, gospodarcze i polityczne świata, takie jak: modernizacja, restrukturyzacja, globalizacja,
- konflikty zbrojne i inne zagrożenia społeczno-ekonomiczne; procesy przechodzenia od izolacji do integracji; zagadnienia współpracy między społecznościami; procesy integracji i dezintegracji w Europie (ze szczególnym uwzględnieniem roli Polski),
- możliwości rozwoju turystyki i rekreacji wynikające z uwarunkowań przyrodniczych, społeczno-ekonomicznych i kulturowych.

Umiejętności charakterystyczne dla działalności geograficznej

1. Wykonywanie technicznych czynności związanych z geografią, szczególnie posługiwania się mapami, danymi statystycznymi.
2. Lokalizowanie zjawisk w przestrzeni.
3. Obserwowanie obiektów i zjawisk geograficznych, ich klasyfikowanie, określanie związków przyczynowo – skutkowych.
4. Krytyczne ocenianie i wartościowanie działalności człowieka w środowisku geograficznym, dostrzeganie wzajemnych związków między przyrodą a człowiekiem.
5. Samodzielne formułowanie i wyciąganie wniosków, umiejętność myślenia indukcyjnego, dedukcyjnego i redukcyjnego.
6. Przedstawianie, wyjaśnianie i ocenianie zdarzeń, zjawisk i procesów przyrodniczych, społeczno-ekonomicznych, kulturowych i politycznych, przestrzenne powiązania i zależności w systemie człowiek–przyroda–gospodarka
7. Odczytywanie, selekcjonowanie, porównywanie, interpretowanie, grupowanie informacji według określonych kryteriów.
8. Wymienianie możliwości zastosowania informacji geograficznych w celu rozwiązywania zadań praktycznych.

9. Proponowanie rozwiązań problemów istniejących w środowisku geograficznym w różnych skalach w znanych sytuacjach.

Postawy i zachowania intelektualne

1. Wyrabianie nawyku systematycznej pracy przez stałe prowadzenie obserwacji zjawisk przyrodniczych i społeczno-ekonomicznych, korzystanie z literatury i innych źródeł informacji.
2. Zainteresowanie własnym krajem i światem.
3. Wytrwałość w pokonywaniu trudności.
4. Cierpliwość i dokładność wykonywania zadań.
 1. Szacunek dla prawdy, uczciwości
 2. Chęć szukania przyczyn zjawisk i ich oceny.
 3. Gotowość wyrażania własnych poglądów, prezentacji własnego stanowiska.
 5. Chęć współpracy z innymi uczniami, pracy w zespole.
 6. Odpowiedzialność za otaczające środowisko.
 7. Ocenianie zmian zachodzących środowisku geograficznym.
 8. Dostrzeganie roli człowieka w zmianach zachodzących w środowisku przyrodniczym

5. Warunki realizacji programu

Program realizowany jest na poziomie szkoły ponadgimnazjalnej – w czteroletnim technikum w zawodzie technik obsługi turystycznej. Na realizację programu w zakresie podstawowym przeznaczona będzie jedna godzina tygodniowo przez cały, czteroletni okres kształcenia (3 godziny zgodnie z ramowym planem nauczania oraz 1 z godzin do dyspozycji dyrektora).

Całkowita liczba zaplanowanych godzin uwzględnia udziału uczniów w praktykach zawodowych w klasie drugiej (3 tygodnie), trzeciej (6 tygodni) i czwartej (3 tygodnie).

Do realizacji programu zgromadzone jest odpowiednie oprzyrządowanie techniczne i dydaktyczne pracowni, w której odbywają się zajęcia lekcyjne.

Nauczyciel realizujący posiada odpowiednie przygotowanie merytoryczne i pedagogiczne, aby móc wdrożyć nowy program oraz obserwować i kontrolować sposób jego realizacji. W związku z interdyscyplinarnym charakterem przedmiotu konieczne jest nawiązanie ścisłej współpracy z nauczycielami innych przedmiotów, szczególnie matematyczno – przyrodniczych. Zespół nauczycieli współpracujących

ze sobą pozwoli na międzyprzedmiotową korelację kształcenia i utrwalania kompetencji kluczowych naukowo – technicznych.

Uczniowie Zespołu Szkół Zawodowych nr 1 w Strzelcach Opolskich kształcą się w zawodzie technik obsługi turystycznej od roku 2008. W każdym roku szkolnym tworzone są dwie klasy w tym zawodzie.

5.1. Odbiorcy programu

Odbiorcami programu są absolwenci gimnazjum zainteresowani zdobyciem zawodu technika obsługi turystycznej.

Zespół klasowy liczyć powinien 25 do 30 osób.

5.2. Proponowany podział godzin lekcyjnych

Na realizację programu w zakresie podstawowym przeznaczona będzie jedna godzina tygodniowo przez cały, czteroletni okres kształcenia (3 godziny zgodnie z ramowym planem nauczania oraz 1 z godzin do dyspozycji dyrektora) z uwzględnieniem praktyk zawodowych. Odbywają się one w klasie drugiej, trzeciej i czwartej w łącznym wymiarze 12 tygodni w cyklu nauczania – odpowiednio 3 tygodnie, 6 tygodni i 3 tygodnie.

Zaplanowana liczba godzin przeznaczonych na realizację programu wynosi 105 godziny, w tym:

1. Klasa 1 – 31 godzin.
2. Klasa 2 – 28 godzin.
3. Klasa 3 – 26 godzin.
4. Klasa 4 – 20 godzin.

Ze względu na organizację roku szkolnego ilość efektywnie przeprowadzonych zajęć lekcyjnych może różnić się od ilości zaplanowanej w programie – ewentualne dodatkowe godziny nauczyciel może przeznaczyć na realizację tematów wymagających dodatkowego powtórzenia i utrwalenia.

5.3. Środki dydaktyczne, w tym wyposażenie pracowni przedmiotowej

- projektor multimedialny, odtwarzacz DVD, odtwarzacz video;
- dostęp do przenośnej tablicy interaktywnej;
- podręczniki i zeszyty ćwiczeń – seria „Geografia na czasie” WSzPWN;
- atlasy geograficzne dla szkół ponadgimnazjalnych – wyd. Nowa Era;
- kompas;
- programy multimedialne z zakresu geografii, np. Plansze interaktywne z geografii WSzP, Multimedialny atlas geograficzny, Elektroniczny atlas środowiska Polski;
- foliogramy – Geografia WSzP, Operon, PWN, opracowania własne;

- filmy edukacyjne z zakresu geografii, ekologii – Nowa Era, Operon;
- tablica ścienna, arkusze papieru kolorowego i białego, kolorowe pisaki, klej, taśma klejąca.

5.4. Kwalifikacje i kompetencje nauczyciela

1. Obsługa i wykorzystanie tablicy interaktywnej w kształceniu umiejętności geograficznych
2. Projektowanie pracy dydaktycznej
3. Posługiwanie się technologią informacyjną w turystyce
4. Projektowanie narzędzi pomiaru dydaktycznego z geografii
5. Posiadanie niezbędnej wiedzy merytorycznej z zakresu geografii, geografii turystycznej, ekologii oraz przedmiotów pokrewnych.
6. Posiadanie umiejętności metodycznych na poziomie szkoły ponadgimnazjalnej.
7. Posługiwanie się terminologią i językiem geograficznym.
8. Orientacja i poruszanie się w terenie, korzystanie z kompasu.
9. Umiejętność obsługi komputera, programów biurowych np. Microsoft Office, programów graficznych itp.
10. Umiejętność przygotowywania materiałów edukacyjnych do pracy z tablicą interaktywną, prezentacji multimedialnych, foliogramów, materiałów graficznych, tekstowych.

5.5. Literatura pomocnicza dla ucznia

1. Cliff J., Mapa kompas GPS, wyd. Eremis, Warszawa 2007.
2. Flis J., Słownik szkolny. Terminy geograficzne, wyd. WSiP, Warszawa 1994.
3. Kop J., Kucharska M., Szkurlat E., Geografia. Repetytorium, wyd. WSzPWN, Warszawa 2005.
4. Sobel D.– W poszukiwaniu długości geograficznej, wyd. Zysk i S-ka, Poznań 2004.
5. Sokołowski D., Człowiek i jego miejsce na Ziemi, wyd.: Kurpisz, Poznań 2002.
6. Srokosz W., Geografia. Zadania, wskazówki, zasady oceniania. Jak przygotować się do egzaminu, wyd. Nowa Era, Warszawa 2004.

6. Procedury osiągnięcia celów

Warunkiem prawidłowej realizacji programu jest zapewnienie właściwych warunków pracy nauczyciela i ucznia.

Podstawową formą organizacyjną zajęć edukacyjnych będą lekcje odbywające się w odpowiednio wyposażonej pracowni geograficznej: projektor multimedialny, rzutnik pisma, odtwarzacz DVD, video, zestaw atlasów geograficznych, tablic geograficznych, dostęp do tablicy interaktywnej.

Wybrane zajęcia odbędą się również w formie ćwiczeniowych zajęć terenowych w najbliższym otoczeniu szkoły. Zajęcia te dotyczyć będą orientacji w terenie, konstruowania planów, posługiwania się kompasem, czytanie map topograficznych i turystycznych.

Realizacja treści nauczania będzie także realizowana poprzez zadania domowe umożliwiające samodzielny pracę uczniów. Ich celem będzie wykorzystanie istniejącego zasobu wiedzy do wyjaśniania świata przyrody, wyciągania wniosków, formułowania pytań, przeprowadzanie dowodów, krytycznego oceniania i wartościowania. Uczniowie będą mieli za zadanie posługiwanie się w tym celu narzędziami i urządzeniami technicznymi oraz danymi naukowymi.

Realizacja celów programu będzie możliwa poprzez dobór skutecznych metod nauczania, odpowiedni do poszczególnych treści, a szczególnie tych, które umożliwią zwiększenie aktywności uczniów i wdrożenie ich do samodzielnej pracy.

Kolejnym elementem umożliwiającym analizę stopnia realizacji celów kształcenia będzie system ewaluacji, który umożliwi dokonanie oceny osiągnięć uczniów oraz oceny skuteczności metod i technik stosowanych przez nauczyciela.

6.1. Metody nauczania

Stosowane metody nauczania dostosowane będą do potrzeb i możliwości uczniów w stopniu umożliwiającym przyswajanie odpowiednich treści programowych oraz kształcenie pożądanych umiejętności i postaw, ze szczególnym uwzględnieniem kompetencji kluczowych.

Preferowane są metody aktywizujące pracę ucznia oraz zapewniające mu znaczny stopień samodzielności w opanowywaniu wiedzy i kompetencji kluczowych. Stosowanie tych metod razem z konwencjonalnymi może uatrakcyjnić proces kształcenia, a jednocześnie umożliwi wykorzystanie zasobów posiadanych już przez uczniów z wcześniejszych etapów kształcenia.

Realizator programu przy planowaniu sytuacji dydaktycznych i doborze metod pracy umożliwiających realizację poszczególnych celów uwzględni: poziom aktyw-

ności uczniów (twórczy-odtwórczy), rodzaj treści kształcenia (praktyczne-teoretyczne), obudowę dydaktyczną (pasywna-interaktywna), swój własny udział (bezpośredni-pośredni) oraz typ organizacji kształcenia (sterowana-swobodna).

Preferowane metody i techniki pracy to: analiza SWOT, dyskusja, debata, burza mózgów, projekt, eksperyment, mapa mentalna, metoda 6,3,5, krytyczna analiza tekstów źródłowych, analiza materiału statystycznego, metoda tekstu przewodniego.

6.2. Sposoby i techniki pracy na lekcji – przykłady

1. Metoda projektu – zadanie jest realizowane w przeciągu określonego czasu według wcześniej przyjętych norm i zasad. Metodę projektu można zastosować w pracy grupowej, jak i indywidualnej. Wykonane projekty uczniowie przedstawiają na forum klasy lub szkoły. Uczniowie we współpracy z nauczycielami informatyki, przedmiotów ekonomicznych, geografii pracują metodą projektu w celu kształcenia umiejętności pracy w zespole, współpracy z innymi uczniami, podejmowania grupowych decyzji, kształtowania umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji oraz wykorzystania nowoczesnych środków technicznych, np. na temat „Systemy rolnicze na świecie”.
2. Portfolio – tworzenie teczki dokumentującej pracę uczniów na dany temat (mogą to być różne dokumenty: przedmioty, fotografie, notatki, itp./.). Metoda pozwala na kształcenie umiejętności formułowanie wniosków i sposobów rozumowania w oparciu o różne źródła wiedzy. W tym celu konieczna jest współpraca z nauczycielami informatyki, matematyki, historii, przedmiotów zawodowych, np. na temat „Rozwój i zróżnicowanie transportu na świecie”.
3. Mapa mentalna („mapa myśli”) – graficzne przedstawienie myśli i skojarzeń związanych z danym tematem. Do wizualnego opracowania można użyć rysunków, zdjęć, wycinków z prasy, symboli, słów. Celem stosowania tej metody jest kształtowanie umiejętności interpretowania związków przyczynowo-skutkowych i funkcjonalnych oraz zrozumienie złożoności świata, współzależności jego poszczególnych elementów, np. w temacie „Czynniki lokalizacji przemysłu”.
4. Analiza SWOT – służy badaniu sytuacji problemowej i opracowaniu dla niej możliwych rozwiązań. Polega na przeciwstawieniu przez uczniów cech i poglądów. Dzięki tej technice uczeń kształci umiejętność rozróżniania pozytywnych i negatywnych zachowań, dostrzegania zagrożeń, wyciągania wniosków, np. w temacie „Czynniki kształtujące klimat. Oddziaływanie człowieka na atmosferę”.

5. Burza mózgów – wyzwala u uczniów inwencję twórczą i zmusza do samodzielnego myślenia, pozwala czasem na uzyskanie niekonwencjonalnych rozwiązań zagadnienia. Polega na podaniu w krótkim czasie dużej liczby różnych skojarzeń i rozwiązań. Następnie uczniowie oceniają każdy zgłoszony pomysł, dokonują selekcji i wybierają najbardziej optymalne rozwiązanie postawionego problemu, np. w temacie „Globalne problemy ekologiczne”.
6. Dyskusja – rozwija umiejętności komunikacyjne, dobierania argumentacji, jasnego wypowiedzienia swoich sądów, integrowana wiedzy z różnych przedmiotów. W celu osiągnięcia wysokiego poziomu dyskusji niezbędna jest współpraca z nauczycielami języka polskiego, wiedzy o społeczeństwie oraz wykorzystanie materiałów przygotowanych przez uczniów w czasie pracy metodą projektu czy portfolio, np. na temat „Wyżywienie ludności świata”.
7. Sześć-trzy-pięć – służy poszukiwaniu rozwiązań problemów. Liczby w nazwie oznaczają: sześć – liczba osób lub grup, trzy – liczba rozwiązań pomysłów, pięć – liczba rund – jest to odmiana „burzy mózgów”. W kształceniu umiejętności formułowania wniosków i argumentowania pomocna jest współpraca z nauczycielem języka polskiego, np. w temacie „Ochrona środowiska w Polsce”.

6.3. Strategie uczenia się

Realizacja programu polega na wcześniejszym zapoznaniu ucznia z treściami nauczania poszczególnych tematów. W oparciu o wiedzę zdobytą w gimnazjum oraz samodzielne przygotowanie się do zajęć uczeń opracowuje podstawowe zagadnienia, które będą wykorzystywane w czasie lekcji do kształcenia pożądanych umiejętności i kompetencji kluczowych. W czasie zajęć edukacyjnych uczniowie skupią się na praktycznym wykorzystaniu wiedzy, opanowaniu technik pracy umysłowej, rozwiązywaniu problemów, prezentacji wyników badań, wyjaśnianiu przyczyn i konsekwencji procesów oraz zjawisk geograficznych, wyrażaniu opinii i uzasadnianiu punktu widzenia wobec różnych kwestii społecznych, gospodarczych lub środowiskowych.

W tym celu uczniowie wykorzystają technologie ICT, poznane techniki pracy umysłowej oraz dostępne narzędzia i urządzenia techniczne np. kompas, komputer, programy komputerowe np. Microsoft Word, Excel, Power Point, programy graficzne.

6.4. Przykładowy scenariusz/e lekcji

Temat: Powtórzenie – obliczanie różnic czasu i wysokości górowania Słońca

Kompetencje MKKE:

Wiedza

- utrwalenie pojęć geograficznych,
- poznanie cech różnych rodzajów czasu,
- poznanie zasad i wzorów obliczenia wysokości górowania Słońca i różnic czasu.

Umiejętności:

- opanowanie umiejętności obliczania różnic czasu, wysokości górowania Słońca w dniach równonocy wiosennej i jesiennej oraz przesilenia letniego oraz zimowego,
- przekazywanie komunikatów językiem matematycznym i geograficznym,
- stosowanie głównych zasad matematycznych i geograficznych w życiu codziennym,
- rozumienie zasady orientacji przestrzeni geograficznej.

Postawy

- rozwijanie samodzielności i wytrwałości w poszukiwaniu odpowiedzi na postawione pytania,
- dążenie do poszukiwania przyczyn zjawisk,
- chęć współpracy z innymi uczniami, pracy w zespole.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- zna i potrafi stosować terminy: długość i szerokość geograficzna, rozciągłość południkowa i równoleżnikowa, czas miejscowy, czas strefowy, czas uniwersalny, czas urzędowy, czas zimowy i letni w Polsce, międzynarodowa linia zmiany daty,
- potrafi wyznaczyć strefy czasowe, wysokość górowania Słońca,
- poszukuje i odczytuje informacje z atlasu geograficznego,
- oblicza rozciągłość południkową oraz czas słoneczny i strefowy dowolnego miejsca na Ziemi, wysokość górowania słońca w dniach równonocy wiosennej i jesiennej oraz przesilenia letniego oraz zimowego
- oblicza długość i szerokość geograficzną w oparciu o czas i wysokość górowania Słońca.

Metody pracy:

- metoda praktyczna – obliczenia.

Formy pracy:

- indywidualna,
- grupowa.

Środki dydaktyczne:

- atlasy, mapa ścienna,

- arkusze papieru, flamastry,
- kalkulatory,
- karty pracy.

Typ lekcji: lekcja powtórzeniowa.

Przebieg lekcji

Faza wprowadzająca:

Nauczyciel dzieli klasę na 4-osobowe grupy. Rozdaje uczniom atlasy geograficzne oraz karty pracy nr 1 i omawia sposób rozwiązywania zadań według przedstawionych w nich kroków. Następnie rozdaje karty pracy nr 2 z zadaniami dotyczącymi obliczania różnic czasu oraz wysokości górowania Słońca różnych miejsc na kuli ziemskiej. Przypomina sposoby rozwiązywania zadań poznane na poprzednich lekcjach. Następnie informuje uczniów o kryteriach oceniania pracy na lekcji (NaCoBeZu).

Faza realizacyjna:

Uczniowie dyskutują i wyjaśniają w grupach fragmenty zadań, a rozwiązania zapisują na arkuszach papieru. W tej fazie lekcji młodzież może zadawać nauczycielowi pytania dotyczące sposobu rozwiązywania zadań, nauczyciel pełni funkcję eksperta. W przypadku trudności nauczyciel wyjaśnia, udziela wskazówek.

Faza podsumowująca:

Przedstawienie wyników zadań. Nauczyciel ocenia zadania wykonane przez młodzież według wcześniej przedstawionych zasad.

Praca domowa:

Wykonaj zadania z karty pracy z innymi, samodzielnie wybranymi miejscami na kuli ziemskiej.

Ocenianie:

Ocenie podlega samodzielność wykonywania obliczeń, poprawność stosowanych zasad, orientacja w przestrzeni i zaangażowanie w pracę zespołu.

KARTA PRACY NR 1 Matematyka w geografii

1. Obliczanie różnic czasu miejscowego

krok	działania
A. Obliczyć odległość między miejscowościami w stopniach	– EE lub WW długości geograficzne się odejmuje – EW długości geograficzne się dodaje
B. Obliczyć różnicę czasu słonecznego między miejscowościami	różnicę długości geog. pomnożyć przez wskaźnik 4 min°
C. Obliczyć czas słoneczny w miejscowościach	czas na wschód od podanego miejsca jest późniejszy (dodajemy obliczoną różnicę czasu), a na zachód wcześniejszy (odejmujemy)

2. Obliczanie różnic czasu strefowego

krok	działania
A. Wyznaczyć strefę czasową	najbliższy południk podzielną przez 15°
B. Obliczyć różnicę czasu strefowego między miejscowościami	różnicę długości geograficznych między środkami stref podzielić przez wskaźnik $15^{\circ}/h$
C. Obliczyć czas strefowy w miejscowościach	czas na wschód od podanego miejsca jest późniejszy (dodajemy obliczoną różnicę czasu), a na zachód wcześniejszy (odejmujemy), różnica czasu w pełnych godzinach

3. Obliczanie wysokości Słońca w momencie górowania

Półkula	Szer. geogr.	21 III, 23 IX	22 VI	22 XII
N	$23^{\circ}27' - 90^{\circ} N$	$h = 90^{\circ} - \varphi$	$h = (90^{\circ} - \varphi) + 23^{\circ}27'$	$h = (90^{\circ} - \varphi) - 23^{\circ}27'$
	$0^{\circ} - 23^{\circ}27' N$		$h = 66^{\circ}33' + \varphi$	
S	$0^{\circ} - 23^{\circ}27' S$		$h = (90^{\circ} - \varphi) - 23^{\circ}27'$	$h = 66^{\circ}33' + \varphi$
	$23^{\circ}27' - 90^{\circ} S$		$h = (90^{\circ} - \varphi) + 23^{\circ}27'$	

h – wysokość Słońca w momencie górowania

φ – szerokość geograficzna miejsca, dla którego obliczamy kąt padania promieni słonecznych

KARTA PRACY NR 2

Rozwiąż zadania i uzupełnij tabelę.

- Odczytaj współrzędne geograficzne z mapy (z dokładnością do pełnych stopni), określ strefę czasową miejsc oraz oblicz wysokości górowania Słońca.

Miasto	Długość geograficzna	Szerokość geograficzna	Strefa czasowa	Wysokość górowania Słońca 21 III, 23 IX	Wysokość górowania Słońca 22 VI	Wysokość górowania Słońca 22 XII
Warszawa						
Poznań						
Madras						
Montreal						
Kapsztad						
San Diego						

- W Warszawie ($21^{\circ}E$) jest godzina 940 czasu miejscowego. Oblicz, która godzina czasu miejscowego będzie we Poznaniu (długość geograficzną odczytaj z mapy).

Dane:

Szukane:

Obliczenia:

Odpowiedź:

3. Oblicz, która godzina czasu uniwersalnego jest w Madrasie oraz w Montrealu, gdy na południku Greenwich jest górowanie Słońca.

Dane:

Szukane:

Obliczenia:

Odpowiedź:

4. Samolot wystartował z Sydney 1 lipca o godzinie 1530 czasu strefowego i po 10 godzinach 20 minutach lotu wylądował w San Diego. Podaj datę i czas lądowania samolotu.

Dane:

Szukane:

Obliczenia:

Odpowiedź:

5. Podróżnik w czasie wyprawy wyznaczył moment górowania Słońca w dniu 23 września w chwili, gdy zegar czasu Greenwich wskazywał godzinę 1610. Słońce górowało po północnej stronie nieba na wysokości $41^{\circ}20'$.

a) Oblicz współrzędne geograficzne miejsca, w którym znajduje się podróżnik.

b) Odpowiedz, czy podróżnik przebywał w tym czasie na lądzie czy morzu?

Dane:

Szukane:

Obliczenia:

Odpowiedź:

7. Materiał nauczania

Materiał nauczania został opracowany w oparciu o podstawę programową nauczania geografii w zakresie podstawowym, standardy wymagań egzaminacyjnych egzaminu maturalnego z geografii na poziomie podstawowym oraz zaleceń Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie kompetencji kluczowych.

Materiał nauczania podzielony został na cztery części tematyczne obejmujące 15 działów, razem 105 lekcji:

- I. Źródła informacji geograficznych [11 lekcji]
 1. Geografia i źródła informacji geograficznej. Mapa [11 lekcji]
- II. Środowisko przyrodnicze Ziemi [41 lekcji]
 2. Ziemia we Wszechświecie [4 lekcje]
 3. Atmosfera i klimat [8 lekcji]
 4. Hydrosfera [8 lekcji]
 5. Litosfera i wewnętrzne procesy ją kształtujące [8 lekcji]
 6. Zewnętrzne procesy rzeźbotwórcze [7 lekcji]
 7. Pedosfera i biosfera [6 lekcji]
- III. Geografia społeczno – ekonomiczna świata [31]
 8. Demografia i osadnictwo na świecie [8 lekcji]
 9. Rolnictwo na świecie [7 lekcji]
 10. Energetyka i przemysł [5 lekcji]
 11. Usługi na świecie [5 lekcji]
 12. Geografia polityczna świata [6 lekcji]
- IV. Geografia Polski [23 lekcje]
 13. Polska w Europie [3 lekcje]
 14. Geografia fizyczna Polski [9 lekcji]
 15. Geografia społeczno – ekonomiczna Polski [11 lekcji]

7.1. Treści nauczania określone w podstawie programowej

1. Korzystanie z różnorodnych źródeł informacji geograficznej, szczególnie mapy turystycznej i geograficznej.
2. Funkcjonowanie systemu przyrodniczego Ziemi – zjawiska, procesy, wzajemne zależności, zmienność środowiska w przestrzeni i w czasie, między innymi zmiany pogody i ich prognozowanie, klęski żywiołowe. Równowaga ekologiczna.
3. Funkcjonalne i przestrzenne powiązania oraz wzajemne zależności w systemie człowiek – przyroda – gospodarka. Typy gospodarowania w środowisku i ich następstwa, na wybranych przykładach (stref, kontynentów, krajów), ze szczególnym uwzględnieniem Polski.
4. Przyczyny i skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności na Ziemi.
5. Problemy demograficzne społeczeństw (ze szczególnym uwzględnieniem Polski). Współczesne migracje ludności. Procesy przekształcania sieci osadniczej (wielkie miasta, suburbia, wyludnianie się terenów wiejskich).
6. Świat w fazie przemian społecznych, gospodarczych i politycznych. Modernizacja, restrukturyzacja, globalizacja. Biedni i bogaci współczesnego świata.

7. Konflikty zbrojne i inne zagrożenia społeczno-ekonomiczne. Procesy przechodzenia od izolacji do integracji; współpraca między społecznościami; procesy integracji i dezintegracji w Europie (ze szczególnym uwzględnieniem roli Polski); euroregiony i miasta (gminy) "bliźniacze" jako przykład współpracy międzynarodowej na szczeblu regionalnym i lokalnym.
8. Możliwości rozwoju turystyki i rekreacji wynikające z uwarunkowań i następstw przyrodniczych, społeczno-ekonomicznych i kulturowych.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 26 lutego 2002 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół. (Dz. U. Nr 51, poz. 458 z późniejszymi zmianami)

7.2. Zakres tematyczny

Poszczególne działy tematyczne z podziałem na jednostki lekcyjne oraz klasy, w których będą realizowane. Podział uwzględni również lekcje organizacyjne i powtórzeniowe.

Dział „Geografia i źródła informacji geograficznej. Mapa”

Tematy	Klasa
1. Lekcja organizacyjna. Zapoznanie z programem nauczania, systemem oceniania w kl. 1	I
2. „Test na wejściu” z geografii po gimnazjum.	I
3. Geografia jako nauka. Źródła wiedzy geograficznej.	I
4. Analiza danych statystycznych. Metody prezentacji wyników badań geograficznych.	I
5. Mapa jako źródło informacji geograficznej. Elementy i skala mapy.	I
6. Metody kartograficznej prezentacji zjawisk	I
7. Profil terenu i jego odwzorowanie na mapie.	I
8. Analiza mapy topograficznej	I
9. Analiza treści mapy turystycznej	I
10. Powtórzenie – mapa jako źródło informacji.	I
11. Sprawdzian – Źródła wiedzy geograficznej, analiza mapy	I

Dział „Ziemia we Wszechświecie”

Tematy	Klasa
12. Ziemia w Układzie Słonecznym. Wpływ czynników kosmicznych na środowisko przyrodnicze.	I
13. Ruch obrotowy Ziemi i jego skutki.	I
14. Ruch obiegowy Ziemi. Oświetlenie Ziemi w różnych porach roku.	I
15. Powtórzenie – obliczanie różnic czasu i wysokości górowania Słońca	I

Dział „Atmosfera i klimat”

Tematy	Klasa
16. Skład i budowa atmosfery.	I
17. Cyrkulacja powietrza w troposferze. Masy powietrza i fronty atmosferyczne	I
18. Wiatry, opady i osady atmosferyczne – mechanizmy powstawania, rodzaje	I
19. Pogoda – elementy, prognozowanie, analiza mapy synoptycznej	I
20. Czynniki kształtujące klimat. Oddziaływanie człowieka na atmosferę.	I
21. Klimaty kuli ziemskiej.	I
22. Powtórzenie – pogoda i klimat na świecie.	I
23. Sprawdzian – Atmosfera, pogoda, klimat.	I

Dział „Hydrosfera”

Tematy	Klasa
24. Hydrosfera – zasoby wodne na Ziemi, krążenie wody w przyrodzie.	I
25. Morza, oceany – skład, ruchy wód morskich.	I
26. Wody podziemne. Źródła i ich rodzaje	I
27. Rzeki na Ziemi. Rodzaje ustrojów rzecznych	I
28. Jeziora kuli ziemskiej.	I
29. Lodowce i lądolody na Ziemi.	I
30. Znaczenie wód na Ziemi. Wpływ człowieka na hydrosferę.	I
31. Powtórzenie – Hydrosfera	I

Dział „Litosfera i wewnętrzne procesy ją kształtujące”

Tematy	Klasa
32. Lekcja organizacyjna kl. 2 – zapoznanie z programem, systemem oceniania, powtórzenie materiału z klasy 1.	II
33. Dzieje Ziemi i sposoby ich odtwarzania	II
34. Budowa i skład litosfery	II
35. Budowa geologiczna a ukształtowanie powierzchni Ziemi. Wielkie formy ukształtowania powierzchni Ziemi	II
36. Teoria tektoniki płyt.	II
37. Zjawiska wulkaniczne i tektoniczne.	II
38. Powtórzenie – jak kształtowała się litosfera.	II
39. Sprawdzian – Litosfera i jej dzieje	II

Dział „Zewnętrzne procesy rzeźbotwórcze”

Tematy	Klasa
40. Wietrzenie i zjawiska krasowe. Ruchy masowe.	II
41. Rzeźbotwórcza działalność rzek.	II
42. Rzeźbotwórcza działalność lodowców i lądolodów.	II
43. Działalność rzeźbotwórcza mórz i oceanów.	II
44. Rzeźbotwórcza działalność wiatru.	II
45. Człowiek czynnikiem kształtującym powierzchnię Ziemi.	II
46. Powtórzenie – Zewnętrzne czynniki rzeźbotwórcze.	II

Dział „Pedosfera i biosfera”

Tematy	Klasa
47. Pedosfera – proces glebotwórczy, profil gleby, degradacja i niszczenie gleb	II
48. Rodzaje i rozmieszczenie gleb na świecie.	II
49. Zróżnicowanie biosfery na lądach	II
50. Fauna i flora wód morskich i wód śródlądowych.	II
51. Powtórzenie – równowaga ekologiczna w środowisku przyrodniczym.	II
52. Sprawdzian – Pedosfera i biosfera	II

Dział „Demografia i osadnictwo”

Tematy	Klasa
53. Demografia – liczba ludności świata, eksplozja demograficzna.	II
54. Etapy rozwoju demograficznego. Analiza „piramidy wieku”.	II
55. Czynniki warunkujące rozmieszczenie ludności świata	II
56. Zróżnicowanie struktur demograficznych społeczeństw. Struktura zawodowa ludności.	II
57. Migracje ludności na świecie	II
58. Współczesna sieć osadnicza	II
59. Urbanizacja na świecie i jej fazy	II
60. Powtórzenie – Problemy demograficzne współczesnego świata	II

Dział „Rolnictwo”

Tematy	Klasa
61. Lekcja organizacyjna kl 3 – zapoznanie z programem, systemem oceniania, powtórzenie materiału z klasy 2.	III
62. Przyrodnicze i społeczno-ekonomiczne uwarunkowania rozwoju rolnictwa na świecie	III
63. Zróżnicowanie rolnictwa na świecie, regiony rolnicze	III
64. Leśnictwo i rybołówstwo na świecie	III
65. Wyżywienie ludności świata	III
66. Powtórzenie – zróżnicowanie rolnictwa, leśnictwa i rybołówstwa na świecie	III
67. Sprawdzian – Rolnictwo na świecie	III

Dział „Energetyka i przemysł”

Tematy	Klasa
68. Zasoby surowcowe Ziemi. Światowe wydobycie surowców energetycznych	III
69. Produkcja i zużycie energii elektrycznej na świecie	III
70. Czynniki lokalizacji przemysłu.	III
71. Struktura gałęziowa i rozmieszczenie przemysłu na świecie.	III
72. Okręgi przemysłowe na świecie i ich przemiany.	III

Dział „Usługi”

Tematy	Klasa
73. Sektor usług i jego rola w gospodarce. Handel międzynarodowy	III
74. Komunikacja na świecie	III
75. Współczesne przemiany gospodarcze – globalizacja, modernizacja, restrukturyzacja	III
76. Powtórzenie – przemysł i usługi na świecie	III
77. Sprawdzian – Przemysł i usługi	III

Dział „Geografia polityczna”

Tematy	Klasa
78. Polityczny podział świata	III
79. Zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno – ekonomicznego państw	III
80. Konflikty na świecie	III
81. Globalne problemy ekologiczne	III
82. Międzynarodowa współpraca polityczno-gospodarcza. Integracja europejska	III
83. Powtórzenie – współczesny świat	III

Dział „Polska w Europie”

Tematy	Klasa
84. Położenie Polski w Europie i świecie. Droga Polski do integracji europejskiej	III
85. Ustrój polityczno-administracyjny w Polsce na tle krajów europejskich	III
86. Zróżnicowanie regionalne Polski.	III

Dział „Geografia fizyczna Polski”

Tematy	Klasa
87. Lekcja organizacyjna kl. 4 – zapoznanie z programem, systemem oceniania, powtórzenie materiału z klasy 3.	IV
88. Uwarunkowania i cechy klimatu Polski	IV
89. Wody powierzchniowe i podziemne w Polsce. Morze Bałtyckie	IV
90. Budowa geologiczna i surowce mineralne Polski	IV
91. Cechy ukształtowania powierzchni Polski. Rozwój rzeźby w okresie zlodowaceń.	IV
92. Zróżnicowanie i przydatność rolnicza gleb w Polsce	IV
93. Świat roślin i zwierząt Polski	IV
94. Powtórzenie – środowisko przyrodnicze Polski	IV
95. Sprawdzian – środowisko przyrodnicze Polski	IV

Dział „Geografia społeczno – ekonomiczna Polski”

Tematy	Klasa
96. Liczba i zróżnicowanie ludności Polski	IV
97. Rozmieszczenie ludności i sieć osadnicza Polski	IV
98. Warunki rozwoju i cechy polskiego rolnictwa	IV
99. Struktura i rozmieszczenie produkcji rolniczej w Polsce	IV
100. Cechy polskiej energetyki	IV
101. Rozmieszczenie i cechy przemysłu w Polsce. Przekształcenia strukturalne	IV
102. Powtórzenie – demografia, rolnictwo i przemysł Polski	IV
103. Sprawdzian – ludność, rolnictwo i przemysł Polski	IV
104. Rozwój usług w Polsce. Handel zagraniczny Polski	IV
105. Transport i łączność w Polsce	IV
106. Ochrona środowiska w Polsce	IV

8. Oczekiwane osiągnięcia ucznia

Osiągnięcia ucznia wynikają z Rozporządzenia MENiS z dnia 26 lutego 2002 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, Zaleceń Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie oraz Rozporządzenie MEN z dnia 22 listopada 2006 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach: technik obsługi turystycznej.

8.1. Wiedza

Uczeń zna:

1. Terminologię geograficzną, podstawowe pojęcia, zasady i metody naukowe
2. Funkcjonowanie systemu przyrodniczego Ziemi – zjawiska, procesy, wzajemne zależności, zmienność środowiska w czasie i przestrzeni, równowaga ekologiczna,

3. Funkcjonalne i przestrzenne powiązania oraz wzajemne zależności w systemie człowiek-przyroda-gospodarka.
4. Typy gospodarowania w środowisku i ich następstwa.
5. Zróżnicowanie i problemy demograficzne społeczeństw.
6. Procesy przekształcania sieci osadniczej i jej cechy.
7. Przemiany społeczne, gospodarcze i polityczne na świecie.
8. Konflikty zbrojne i inne zagrożenia społeczno-ekonomiczne, zagadnienia współpracy międzynarodowej.
9. Obszary i możliwości rozwoju turystyki i rekreacji wynikające z uwarunkowań przyrodniczych, społeczno-ekonomicznych i kulturowych.

8.2. Umiejętności

Uczeń:

1. Posługuje się terminologią geograficzną.
2. Rozpoznaje cechy postępowania naukowego.
3. Posiada zdolność do wykorzystania i posługiwania się danymi naukowymi oraz narzędziami i środkami technicznymi do osiągnięcia celu, podjęcia decyzji, wyciągnięcia wniosków na podstawie dowodów.
4. Korzysta z różnorodnych źródeł informacji geograficznej: map, planów, roczników statystycznych, zdjęć, profili, przekrojów, rysunków, czasopism, przewodników, literatury popularnonaukowej, internetu, GIS-u i innych.
5. Selekcjonuje, porządkuje, analizuje, porównuje i interpretuje informacje o stanie i zmianach środowiska geograficznego oraz sytuacji społecznej, politycznej i ekonomicznej.
6. Prezentuje wyniki analiz geograficznych różnymi metodami graficznymi, w tym kartograficznymi i statystycznymi.
7. Dostrzega i analizuje relacje między poszczególnymi elementami środowiska przyrodniczego oraz działalnością człowieka w skali globalnej, regionalnej i lokalnej.
8. Prognozuje na podstawie materiałów źródłowych oraz istniejących trendów zmiany stanu środowiska geograficznego poszczególnych obszarów.

8.3. Postawy

1. Szacunek dla prawdy, uczciwości
2. Chęć szukania przyczyn zjawisk i ich oceny.
3. Gotowość wyrażania własnych poglądów, prezentacji własnego stanowiska.
4. Chęć współpracy z innymi uczniami, pracy w zespole.

9. Kontrola i ocena osiągnięć ucznia

Kontrola i ocena osiągnięć uczniów powinna być prowadzona systematycznie, zróżnicowanymi formami w ciągu całego procesu nauczania.

Pełni ona ważną rolę w kształceniu poprzez dostarczenie informacji o osiągnięciach edukacyjnych ucznia, wskazuje występujące braki w opanowaniu treści i umiejętności. Zachęca do samodzielnego pogłębiania wiedzy. Nauczycielowi natomiast pozwala zmodyfikować i dostosować do możliwości zespołu klasowego metody i techniki nauczania w celu zwiększenia skuteczności kształcenia pożądanych kompetencji kluczowych.

9.1. Samokontrola i samoocena

Ocena osiągnięć uczniów stanowi informację umożliwiającą mu określenie aktualnego poziomu wiedzy i umiejętności, zmian postępów osiągnięć edukacyjnych oraz wskazanie kierunków i obszarów wymagających uzupełnienia. Ma wpływ na aktywizację uczniów w procesie dydaktycznym, zachęca do czynnego zdobywania wiedzy i kompetencji kluczowych niezbędnych do osiągnięcia sukcesu edukacyjnego.

Samokontrola i samoocena postępów edukacyjnych oparta jest na zaangażowaniu ucznia w proces edukacyjny, zainteresowanie poziomem własnych osiągnięć, ale również poznaniem przez niego treści kształcenia i oczekiwanych umiejętności, czyli wiedza co należy osiągnąć. Informacja ta powinna zostać przekazana uczniom już na początkowym etapie nauki i wsparta wskazówkami dotyczącymi umiejętności jej wykorzystania. Ocena musi być jawna i umotywowana, aby uczeń potrafił określić braki wymagające uzupełnienia.

W procesie kształcenia nauczyciel powinien wskazać uczniom zasady przeprowadzania samokontroli i samooceny efektów kształcenia oraz sposoby wykorzystania wynikających z nich wniosków.

Nabycie w ramach projektu „Szkoła Kluczowych Kompetencji” umiejętności i wiedzy umożliwi uczniom nie tylko skuteczniejszą samokontrolę własnych postępów edukacyjnych, ale również wpłynie na gotowość do samodzielnego pozyskiwania wiedzy.

Sukces i pewność siebie oparte na pozyskanych kompetencjach wpłynie pozytywnie na samoocenę ucznia, a tym samym na jego funkcjonowanie w zespole klasowym i społeczeństwie.

9.2. Metody sprawdzania wiedzy, umiejętności i postaw

Pomiar osiągnięć ucznia należy przeprowadzić przy użyciu zróżnicowanych form kontroli, przede wszystkim:

1. Prace klasowe obejmujące większe partie materiału i trwające co najmniej jedną jednostkę lekcyjną, np.: testy, sprawdziany.
2. Odpowiedzi ustne, które umożliwiają rozpoznanie obok stopnia opanowania treści i umiejętności, również kompetencji językowych uczniów.
3. Kartkówki obejmujące treści z trzech poprzedzających je jednostek lekcyjnych.
4. Ocena prac domowych, pracy w grupach, ćwiczeń.
5. Ocena realizacji projektów edukacyjnych.
6. Ocena aktywności ucznia.

Szczegółowe zasady dotyczące sposobu oceniania, ewentualnych wag przeliczania ocen, ilości niezbędnej do otrzymania oceny okresowej lub rocznej, zawarte są w Wewnątrzszkolnym oraz Przedmiotowym Systemie Oceniania szkoły.

9.3. Przykładowe zadania

SPRAWDZIAN Przemysł i usługi

(na podstawie: A. Karaś, E. Sołohubiak-Borchert, Geografia 1 Plan realizacji materiału nauczania i zadania testowe dla liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego i technikum, wyd. Nowa Era, Warszawa 2002.)

1. Wskaż po dwa główne uwarunkowania i dwie konsekwencje rozwoju komunikacji publicznej. [2p]
.....
2. Na czym polega znaczenie Kanału Panamskiego dla handlu oraz dla transportu międzynarodowego? [2p]
.....
3. Dlaczego maleje znaczenie chemii nieorganicznej w KWR? [1p]
.....
4. Korzystając z wykresu, wypełnij tabelę i wykonaj polecenia. [3p]
Struktura źródeł energii na świecie w XX w.
(w % produkcji energii ogółem)

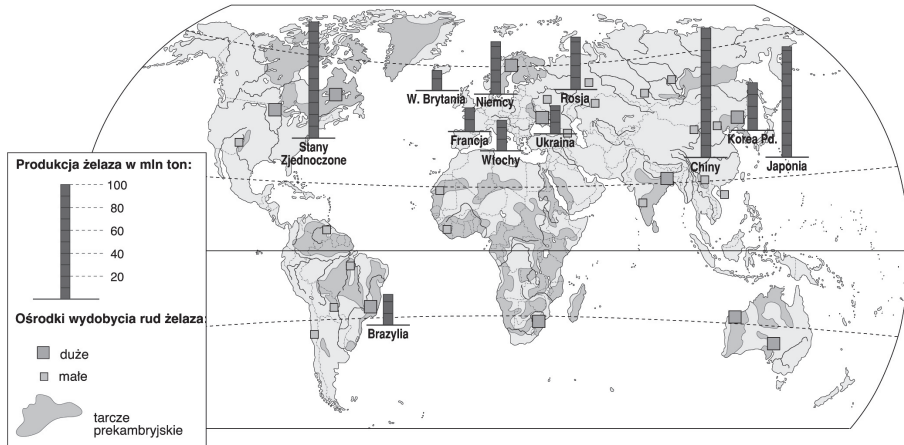
Źródła energii	1900	1950	2000
Produkcja światowa	100	100	100

- A. Wymień źródła, których udział w produkcji energii na świecie w XX w:
 zmałał
 wzrósł
- B. Oblicz, ile razy większy (w przybliżeniu) był w 2000 r. łączny udział ropy naftowej i gazu ziemnego w porównaniu z rokiem 1950
- C. Opisz przypuszczalną strukturę produkcji energii według źródeł za 10–15 lat. .

5. Wskaż poprawną definicję terminu kabotaż: [1p]
- A. rodzaj statku pełnomorskiego, służącego do przewozu ładunków masowych
 B. żegluga pomiędzy portami tego samego państwa
 C. opłata o charakterze cła, nadana przez państwo na towary o dużej szkodliwości dla środowiska
 D. wagon kolejowy o zmiennym podwoziu
6. W jakich trzech krajach i dlaczego występują technopolie? [2p]

7. Wymień jedną wadę i jedną zaletę korzystania w życiu codziennym z sieci internetowej o dużej przepustowości. [1p]

8. Korzystając z mapy, wykonaj polecenia. [4p]

- A. Wymień (w kolejności) trzech największych producentów żelaza.

 B. Wymień dwa kraje – liczących się na świecie producentów żelaza, w których nie ma dużych ośrodków wydobywania rud żelaza.

 C. Wymień dwa kraje, w których istnieją duże ośrodki wydobywania rud żelaza, lecz produkcja żelaza jest niewielka.

 D. Sformułuj wniosek dotyczący związku budowy geologicznej z występowaniem dużych złóż rud żelaza.

9. Uzpełnij tabelę, wpisując w odpowiednich miejscach litery odpowiadające określeniom wybranym spośród wymienionych niżej.

[4p]

a) powstawanie okręgów surowcowych	i) wzrost znaczenia odnawialnych źródeł energii
b) upowszechnienie się samochodu	j) szybki rozwój manufaktur
c) statek parowy	k) silnik wysokoprężny
d) restrukturyzacja okręgów przemysłowych	l) tranzystor
e) powstawanie aglomeracji miejskich	m) komputer
f) powstawanie korporacji ponadnarodowych	n) wzrost znaczenia ropy naftowej
g) budowa pierwszych linii kolejowych	o) żarówka
h) tworzywa sztuczne	p) powstawanie technopolii

Okres rozwoju przemysłu	Procesy	Wynalazki
Pierwsza rewolucja przemysłowa		
Druga rewolucja przemysłowa		
Trzecia rewolucja przemysłowa		

10. Wskaż rodzaj transportu, który wykorzystasz w następujących sytuacjach.

Uzasadnij krótko swój wybór (uwzględnij czas i koszt przewozu): [4p]

- A. przewóz pszenicy z Australii do Azji Południowo-Wschodniej;
- B. przewóz kwiatów z Holandii do Kapsztadu;
- C. przewóz ropy naftowej z Azerbejdżanu do Polski;
- D. przewóz 2 ton napojów z zakładu przetwórstwa owocowego w Tymbarku do Poznania.

[Razem 24 punkty]

Nr zadania	Uczeń potrafi	Kategoria celu
1	wyjaśniać przyczyny, przebieg i skutki zjawisk i procesów	B, C
2	wyjaśniać przyczyny i skutki zjawisk i procesów	A, C
3	wyjaśniać przyczyny i skutki zjawisk i procesów	B, C
4A	odczytać informacje z wykresu	C
4B	porównywać dane liczbowe	C
4C	formułować wnioski dotyczące powiązań i zależności w systemie człowiek – przyroda	B
5	stosować pojęcia geograficzne	A
6	wyjaśniać przyczyny i skutki zjawisk i procesów	B, C
7	wskazywać możliwości zastosowania informacji geograficznej w życiu codziennym	D
8A	odczytać informację kartograficzną	C
8B	selekcjonować informacje geograficzne	C
8C	selekcjonować informacje geograficzne	C
8D	formułować wnioski dotyczące powiązań i zależności w systemie człowiek – przyroda	D
9	wyjaśniać przebieg i skutki zjawisk i procesów	B, C
10A, B, C, D	proponować rozwiązania problemów istniejących w środowisku geograficznym	C

9.4. Kryteria oceniania

Wewnątrzszkolny System Oceniania szkoły określa zasady oceniania uczniów według poniższych kryteriów.

Prace pisemne oceniane są według skali procentowej:

- niedostateczny 0,0 – 30,0 %
- dopuszczający 30,1 – 50,0 %
- dostateczny 50,1 – 70,0 %
- dobry 70,1 – 90,0 %

- bardzo dobry 90,1 – 100 %
Odpowiedzi ustne oceniane są według kryteriów:
- niedostateczny – brak odpowiedzi, odpowiedź niesamodzielna, poważne błędy merytoryczne,
- dopuszczający – odpowiedź niesamodzielna, błędy lub brak istotnych treści merytorycznych,
- dostateczny – odpowiedź nie w pełni samodzielna, pojedyncze błędy merytoryczne,
- dobry – odpowiedź samodzielna, niepełna, bezbłędna,
- bardzo dobry – odpowiedź samodzielna, wyczerpująca, bezbłędna.

Ocenianie projektów, ćwiczeń i innych działań uczniów może być oparte na powyższych kryteriach, ale opierać się na zaplanowanych do poszczególnych form celów, treści i umiejętności.

10. Ewaluacja

Ewaluacja programu to działania, za pomocą których opisujemy rezultaty końcowe zaistniałych faktów w odniesieniu do stanu wyjściowego. Służy ona jego odbiorcom – nauczycielom, dyrekcji szkoły, uczniom, rodzicom – do oceny stopnia realizacji i skuteczności oraz podejmowania decyzji co do kontynuacji czy modyfikacji działań w ramach programu.

Na proces ewaluacji składa się zbieranie informacji, formułowanie wniosków i podejmowanie decyzji dotyczących przebiegu realizacji i oceny programu.

Dotyczy ona tego, jak program sprawdza się w praktyce, jaki ma wpływ na przebieg procesu nauczania i uczenia się, na ile zaspokaja potrzeby uczniów i przyczynia się do ich rozwoju oraz bada osiągnięcia edukacyjne uczniów, które są ostatecznym kryterium efektywności programu.

Ze względu na organizację pracy szkoły chronologicznie ewaluację programu można podzielić na:

- ewaluację wstępną, której głównym celem jest dobór programu do celów pracy szkoły, jej uwarunkowań materialnych, a także poziomu umiejętności i wiedzy uczniów na początku realizacji programu;
- ewaluację bieżącą, weryfikującą skuteczność programu w trakcie realizacji oraz wpływającą na ewentualną jego modyfikację;

- ewaluację końcową, polegającą na analizie danych jakościowych zebranych w czasie realizacji programu oraz badanie końcowych osiągnięć edukacyjnych uczniów.

Ewaluacja niniejszego programu obejmować będzie cztery obszary:

1. Ocena programu oraz ocena jego skuteczności:
 - czy program uwzględnia potrzeby szkoły i jego odbiorców, uwzględnia zasoby realizatora i placówki oraz możliwości rozwijania kompetencji kluczowych.
 - przeprowadzanie badań diagnostycznych stanu wiedzy i umiejętności uczniów na wejściu, bieżących wyników w trakcie realizacji oraz po jego zakończeniu, analizie zaproponowanych strategii i ich efektów.
2. Źródła informacji i harmonogram ich zbierania:
 - pomiar osiągnięć uczniów na początku i po zakończeniu realizacji programu;
 - badanie wyników nauczania w trakcie realizacji programu w trakcie okresowych prac kontrolnych;
 - bieżące gromadzenie informacji dotyczących sposobu realizacji programu od uczniów i rodziców (ankiety), dyrekcji szkoły (np. hospitacje) oraz realizatora programu (obserwacja zespołu klasowego).
3. Gromadzenie, porządkowanie i analiza zebranych informacji:
 - prowadzenie dokumentacji związanej z prowadzonymi badaniami osiągnięć uczniów i opinii dotyczących realizacji programu;
 - gromadzenie informacji statystycznej w postaci zestawień tabelarycznych, z wykorzystaniem technik komputerowych – arkusz kalkulacyjny;
 - bieżąca analiza i interpretacja otrzymanych wyników.
4. Przygotowanie i prezentacja wniosków:
 - sformułowanie wniosków wynikających z przeprowadzonych badań i wykorzystania ich do ewentualnej modyfikacji strategii oraz metod realizacji programu;
 - przygotowanie sprawozdań i raportów z badań wraz z wnioskami oraz ich prezentacja dla poszczególnych odbiorców programu.

Przykład ankiety dla uczniów na zakończenie realizacji programu

ANKIETA DLA UCZNIĄ – OCENA PRACY NAUCZYCIELA I STOSOWANYCH PRZEZ NIEGO METOD PRACY.

Ankieta jest częścią badań, które mają za zadanie przyczynić się do poprawy jakości pracy szkoły. Twoja opinia jest dla nas bardzo ważna. Ankieta jest anonimowa.

Dziękujemy za wypełnienie kwestionariusza.

A. Zaznacz znakiem X lub wpisz swoją odpowiedź:

Pytanie	TAK	NIE	Inna odpowiedź
1. Czy jestem dla Ciebie uprzejmy?			
2. Czy traktuję Cię sprawiedliwie?			
3. Czy robię wrażenie człowieka zainteresowanego Twoją pracą?			
4. Czy okazuję Ci uznanie?			
5. Czy jestem niecierpliwy?			
6. Czy jestem opanowany?			
7. Czy sądzisz, że Cię lubię?			
8. Czy jestem zbyt surowy wobec Ciebie?			
9. Czy potrafię przyznać się do błędu?			
10. Czy czujesz się skrępowany w moim towarzystwie?			
11. Czy oczekuje od Ciebie zbyt dużo?			
12. Czy aktywizuję Cię do samodzielnej pracy?			
13. Czy jestem życzliwy w stosunku do Ciebie?			
14. Czy okazuję uznanie dla Twoich sukcesów pozaszkolnych?			
15. Czy zachęcam Cię do nauki?			
16. Czy boisz się zadawać mi pytania?			
17. Czy pomagam Ci, kiedy tego potrzebujesz?			
18. Czy okazuje Ci pozytywne uczucia?			
19. Czy moje lekcje mają sensowny, logiczny układ?			
20. Czy prowadzone przeze mnie lekcje są interesujące?			
21. Czy z moich lekcji wynosisz potrzebną wiedzę?			
22. Czy po moich lekcjach bywasz ożywiony, zainteresowany?			
23. Czy po moich lekcjach bywasz zmęczony, zestresowany?			
24. Czy oceniam Cię sprawiedliwie?			
25. Czy dostrzegasz cele prowadzonych przeze mnie lekcji?			
26. Czy stosuje niezbędne pomoce dydaktyczne?			
27. Czy stosowane na lekcjach metody pracy pomagają opanować Ci materiał?			
28. Czy chętnie uczestniczysz w prowadzonych przeze mnie lekcjach?			
29. Czy uważasz mnie za dobrego nauczyciela?			

B. Zaznacz znakiem X swoją odpowiedź.

W wyniku uczestnictwa w zajęciach geografii potrafisz:

Działanie	Tak	Raczej tak	Raczej nie	Nie
Wcielać swoje pomysły w życie				
Podejmować niewielkie ryzyko				
Zaplanować swoje działania				
Doprowadzić zaplanowane działanie do końca				
Skutecznie negocjować				
Pracować samodzielnie				
Pracować z innymi				
Wskazać swoje mocne i słabe strony				
Wskazać źródła informacji dotyczące dalszej nauki				
Wskazać źródła informacji dotyczące zjawisk geograficznych				

Dziękuję za wypełnienie ankiety.

11. Bibliografia

- [1] Arends R. J., *Uczymy się nauczać*, Warszawa 1998.
- [2] Brudnik E., Moszyńska A., Owczarska B., *Ja i mój uczeń pracujemy aktywnie. Przewodnik po metodach aktywizujących*, Kielce 2000.
- [3] Brudnik E., *Ja i mój uczeń pracujemy aktywnie 2. Przewodnik po metodach aktywizujących*, Kielce 2000
- [4] Dryden G., Vos J., *Rewolucja w uczeniu się*, 2003.
- [5] Jeż A., Krawczyk L., Sienkiewicz-Dembek B., Szmidt Z., *Geografia 2 Plan realizacji materiału nauczania i zadania testowe dla liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego i technikum*, wyd. Nowa Era, Warszawa 2003.
- [6] Karaś A., Sołohubiak-Borchert E., *Geografia 1 Plan realizacji materiału nauczania i zadania testowe dla liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego i technikum*, wyd. Nowa Era, Warszawa 2002.
- [7] Niemiecko B., *Między oceną szkolną a dydaktyką*, Warszawa 2001.
- [8] Niemierko B., *Ocenianie szkolne bez tajemnic*, Warszawa 2002.
- [9] Niemierko B., *Pomiar wyników kształcenia*, Warszawa 1999.
- [10] Sobczak M., *Założenia programowe, zasady opracowania i modyfikacji programu kształtowania kompetencji kluczowych w zakresie matematyki*, Lublin 2009.

Część III

PODSTAWY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Opracowanie: Katarzyna Krukowska

Koordinator: Mirosława Gerkowicz

Spis treści

Notatka o autorze.....	81
1. Wprowadzenie i założenia dydaktyczne i wychowawcze programu	81
2. Cele edukacyjne kształcenia i wychowania.	83
2.1. Szczegółowe cele wynikające z kluczowych kompetencji	83
2.2. Szczegółowe cele wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty	84
2.3. Szczegółowe cele wynikające z profilu zawodowego klasy	85
2.4. Szczegółowe cele wynikające z podstawy programowej	85
2.5. Cele wychowawcze	86
3. Materiał nauczania związany z celami edukacyjnymi.	86
3.1. Dział I Uwarunkowania sprzyjające przedsiębiorczości.....	86
3.2. Dział II Gospodarka rynkowa	87
3.3. Dział III Gospodarka rynkowa i jej instytucje	87
3.4. Dział IV Moje państwo.....	87
3.5. Dział V Moje małe przedsiębiorstwo	88
3.6. Dział VI Ja w gospodarce rynkowej	88
3.7. Dział VII Polska w Unii Europejskiej	89
4. Procedury osiągnięcia szczegółowych celów edukacyjnych.....	89
4.1. Założenia metodyczne.....	89
4.2. Proponowany podział godzin.....	90
4.3. Preferowane metody nauczania – uczenia się	90
4.4. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej	91
4.5. Literatura przedmiotowa	91
5. Opis założonych osiągnięć ucznia i propozycje metod ich oceny.....	92
5.1. Kryteria wymagań na poszczególne oceny.....	92
5.2. Metody oceny osiągnięć uczniów	98
5.3. Przykładowe narzędzia oceny osiągnięć uczniów	99
6. Ewaluacja programu nauczania.....	101
7. Bibliografia	104

Notatka o autorze

Autorem programu jest Katarzyna Krukowska, nauczyciel podstaw przedsiębiorczości i przedmiotów ekonomicznych w Zespole Szkół Zawodowych Nr 1 w Strzelcach Opolskich.

W chwili obecnej jest to nauczyciel kontraktowy, rozpoczynający staż na stopień nauczyciela mianowanego. Skromne doświadczenie w zawodzie jest poparte kilkuletnim stażem pracy w różnych instytucjach, co pozwala połączyć wiedzę teoretyczną z praktyką.

Autorka jest absolwentką Politechniki Opolskiej w Opolu o kierunku zarządzanie i marketing. Posiada ukończony kurs przygotowania pedagogicznego w Wojewódzkim Ośrodku Metodycznym w Opolu.

Od roku 2008 jest opiekunem szkolnej spółki edukacyjnej „Żak”, która powstała w celu zdobywania wiedzy i umiejętności praktycznych przez uczniów z zakresu prowadzenia własnej działalności. Spółka świadczy usługi dla uczniów i nauczycieli szkoły z zakresu usług kserograficznych i drukarskich. Praca opiekuna spółki jak i uczniów tam pracujących odbywa się na zasadzie wolontariatu.

1. Wprowadzenie i założenia dydaktyczno-wychowawcze programu

Życie we współczesnym świecie, nieustannie wymusza na nas zdobywanie nowych umiejętności i wiedzy tak potrzebnej nam do odnalezienia się w dynamicznie rozwijającej się i zmieniającej gospodarce.

Niemal codziennie stawiamy czoła nowym rozwiązaniom naukowo – technicznym i przepisom prawno-gospodarczym, a wszystko po to, aby „nie zostać w tyle”.

Tylko człowiek przedsiębiorczy jest w stanie osiągnąć więcej od innych, dostrzec zmiany zachodzące wokół, z determinacją i pomysłem dążyć do osiągnięcia zamierzonych celów. W związku z powyższym tak ważne jest to, aby zaszczebiać postawę przedsiębiorczą wśród młodzieży, będącej na początku swojej drogi zawodowej. Nauka podstaw przedsiębiorczości w szkołach ponadgimnazjalnych jest bardzo ważnym elementem w kształceniu młodych ludzi. Celem nauczania przedsiębiorczości jest przede wszystkim przygotowanie młodzieży do życia w obecnej rzeczywistości. Człowiek przedsiębiorczy musi być świadomy własnej wartości, musi mieć „pomysł na siebie”, który będzie szedł w parze z jego kwalifikacjami i zainteresowaniem.

Ważne zadanie zostało postawione przed nauczycielami podstaw przedsiębiorczości, do nich należy wyrobienie postaw przedsiębiorczych wśród uczniów, wskazanie im szeregu różnych możliwości rozwoju jakie daje życie w strukturze Unii Europejskiej. Ważne jest stworzenie takiego programu nauczania podstaw przedsiębiorczości, który w większej mierze będzie kładł nacisk na zdobycie wiedzy i umiejętności praktycznych.

Autorski program nauczania podstaw przedsiębiorczości będzie realizowany w klasie pierwszej Technikum o specjalności technik mechatronik, symbol zawodu 311[50] w Zespole Szkół Zawodowych nr 1 w Strzelcach Opolskich.

Autorski program nauczania realizowany będzie w ramach Ponadregionalnego programu rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski Centralnej i południowo – zachodniej „Szkola Kluczowych Kompetencji”, którego celem jest rozwój, zdefiniowanych 18 grudnia 2006 r. przez Parlament Europejski, ośmiu kompetencji kluczowych koniecznych dla obywateli UE, do których to należy min. Inicjatywność i przedsiębiorczość.

Program nauczania przedmiotu Podstaw przedsiębiorczości został opracowany z uwzględnieniem:

- Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 26 lutego 2002 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. Nr 51 z dnia 29.05.2002 r, ze zmianami z dnia 06.09.2003 r, 13.01.2005 r),
- Zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (Dz. U. E z 30 grudnia 2006 r),
- Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 czerwca 2009 r. w sprawie dopuszczania do użytku w szkole programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników (Dz. U. Nr 89, poz. 730),
- Standardów wymagań maturalnych i egzaminów zawodowych,
- Diagnozy lokalnego rynku pracy i oświaty.

Program napisany został w oparciu o analizę środowiska szkolnego, z uwzględniając możliwości techniczne i dydaktyczne szkoły.

Składa się z 7 rozdziałów tematycznych, w których zawarte są wskazówki i metody zapoznania ucznia z postawą człowieka przedsiębiorczego, tj.:

I.	Uwarunkowania sprzyjające przedsiębiorczości,
II.	Gospodarka rynkowa,
III.	Moje małe przedsiębiorstwo,
IV.	Gospodarka rynkowa i jej instytucje,
V.	Moje państwo,
VI.	Ja w gospodarce rynkowej,
VII.	Polska w Unii Europejskiej.

2. Cele edukacyjne – kształcenia i wychowania

Celem nauczania podstaw przedsiębiorczości jest przygotowanie młodzieży do aktywnego udziału w życiu społecznym, zapoznanie jej między innymi z podstawami ekonomii jak i komunikacji interpersonalnej, w taki sposób, aby najlepiej przygotować ucznia do funkcjonowania we współczesnym świecie.

Cele, dla podstaw przedsiębiorczości, które zostały zawarte w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych i techników, oraz dla zasadniczych szkół zawodowych zawierają:

- Przygotowanie do aktywnego i świadomego uczestnictwa w życiu gospodarczym;
- Kształtowanie postaw rzetelnej pracy i przedsiębiorczości;
- Kształtowanie umiejętności pracy w zespole i skutecznego komunikowania się;
- Kształtowanie umiejętności aktywnego poszukiwania pracy i świadomego jej wyboru;
- Poznanie mechanizmów funkcjonowania gospodarki rynkowej;
- Rozwijanie zainteresowania podejmowanie i prowadzeniem działalności gospodarczej w różnych formach;
- Poznanie roli państwa w gospodarce rynkowej;
- Poznanie funkcjonowania gospodarki europejskiej i światowej.

2.1 Szczegółowe cele wynikające z kluczowej kompetencji

W wyniku uczestnictwa w zajęciach uczeń będzie potrafił:

- samodzielnie wyznaczać sobie cele oraz zadania edukacyjne i zawodowe,
- planować swój rozwój osobisty i zawodowy,
- planować przedsięwzięcia wg własnych pomysłów,
- zaplanować rozwój osobisty tak, aby znaleźć swoje miejsce w społeczeństwie i pracę spełniającą oczekiwania oraz realizującą określone marzenia,
- wybrać najlepszy sposób zainwestowania własnych pieniędzy,
- podejmować decyzje w sytuacjach ryzykownych,

- sporządzić diagnozę swoich mocnych i słabych stron,
- dokonać autoprezentacji,
- samodzielnie podejmować decyzje i ponosić ich konsekwencje,
- przystosować się do zmieniających się warunków funkcjonowania gospodarki,
- organizować własną pracę i pomagać innym w tym zakresie,
- prezentować postawę kreatywną i przedsiębiorczą,
- wyszukiwać potrzebnych informacji w różnych źródłach,
- stosować różne środki komunikacji werbalnej i niewerbalnej,
- podjąć decyzji o wyborze zabezpieczenia emerytalnego,
- rozróżniać formy zatrudnienia,
- sporządzić dokumenty aplikacyjne,
- wykazać się kreatywnością i skutecznością w kształtowaniu przychodów i wydatków gospodarstwa domowego,
- wybrać najkorzystniejszą ofertę kredytową,
- ocenić ryzyko własnego przedsięwzięcia i wskazać sposoby jego ograniczenia.

2.2 Szczegółowe cele wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty

W wyniku uczestnictwa w zajęciach uczeń będzie potrafił:

- przy uwzględnieniu uwarunkowań środowiska (miasto, wieś) sformułować zasady rozwoju osobistego,
- określić warunki podejmowania działalności gospodarczej w środowisku lokalnym,
- znaleźć niszę rynkową w branży mechanicznej na rynku lokalnym,
- scharakteryzować bezrobocie występujące w województwie opolskim,
- dokonać realnej samooceny własnych umiejętności,
- określić profil pracownika europejskiego,
- wyszukać ofert pracy,
- sporządzić swoje CV,
- nawiązać kontakt z przyszłym pracodawcą,
- przeprowadzić analizę SWOT pracy w zawodach mechanicznych w powiecie,
- wymienić możliwe obszary działania małej firmy na rynku lokalnym,
- znaleźć najkorzystniejszy sposób pozyskania kapitału na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

2.3 Szczegółowe cele wynikające z profilu zawodowego klasy

W wyniku uczestnictwa w zajęciach uczeń będzie potrafił:

- zaplanować przedsięwzięcie z uwzględnieniem własnych zdolności mechatronicznych, uwarunkowań ekonomiczno – finansowych, lokalnych i etyczno-moralnych,
- zaprojektować stronę internetową własnej firmy,
- sporządzić zarys biznes planu własnej firmy o profilu mechatronicznym,
- pozyskać kapitał na otwarcie i prowadzenie działalności gospodarczej, firmy mechatronicznej,
- zorganizować w przyszłości swoje własne stanowisko pracy,
- realnie ocenić swoje predyspozycje do zawodu,
- nawiązać kontakt z przedsiębiorcami z branży mechanicznej,
- ocenić wagę egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe.

2.4 Szczegółowe cele wynikające z podstawy programowej

W ramach uczestnictwa w zajęciach uczeń potrafi:

- wyjaśnić pojęcia: potrzeba, osobowość, asertywność, kreatywność, przedsiębiorczość, stres, inicjatywność,
- określić cechy człowieka asertywnego, uległego, agresywnego,
- wyjaśnić działanie mechanizmu rynkowego,
- wyjaśnić zależności między zyskiem a ryzykiem,
- określić przyczyny inflacji,
- przedstawić sposoby przeciwdziałania inflacji,
- określić rolę państwa w gospodarce,
- właściwie wypełniać powierzone mu w pracy zespołowej role,
- kierować grupą,
- dokonać wyboru zachęt ekonomicznych jako konsument, pracodawca czy przedsiębiorca,
- sporządzić dokumenty niezbędne do podjęcia działalności gospodarczej,
- ocenić rolę pieniądza w gospodarce,
- wymienić funkcje pieniądza,
- sporządzić prosty biznesplan,
- porównać oferty banków,
- wyjaśnić zasady funkcjonowania giełdy papierów wartościowych,
- dokonać wyboru funduszu emerytalnego,
- wypełnić formularz rozliczeniowy PIT,
- określić prawa konsumenta,

- wskazać placówki zajmujące się ochroną praw konsumenta,
- formułować prawa i obowiązki pracodawcy i pracownika,
- wymienić sposoby aktywnego poszukiwania pracy,
- rozróżniać ekonomiczne, psychologiczne i społeczne konsekwencje bezrobocia,
- omówić funkcjonowanie gospodarstwa domowego,
- wymienić formy opodatkowania dochodów,
- dokonać etycznych ocen zjawisk zachodzących na rynku,
- wykazać korzyści współpracy gospodarczej z innymi państwami UE.

2.5 Cele wychowawcze

Uczeń:

- Odnosi się w sposób tolerancyjny w stosunku do osób o odmiennych poglądach,
- Odczuwa potrzebę ciągłego rozwijania się i samodoskonalenia,
- Ceni wartość pracy własnej i innych,
- Ma szacunek dla pieniądza,
- Rozumie swoją odpowiedzialność za warunki życia po przejściu na emeryturę,
- Rozumie potrzebę uczestnictwa Polski w międzynarodowej współpracy gospodarczej,
- Rozumie potrzebę międzynarodowej solidarności społecznej przy rozwiązywaniu problemów współczesnego świata.

3. Materiał nauczania związany z celami edukacyjnymi

Program składa się z siedmiu działów:

3.1 Dział I

Uwarunkowania sprzyjające przedsiębiorczości

Tematyka:

1. Osobowość człowieka
2. Hierarchia potrzeb ludzkich
3. Cechy osoby przedsiębiorczej
4. Pierwszy biznes – czy nadaje się na przedsiębiorcę
5. Proces komunikowania się
6. Praca zespołowa
7. Rodzaje i przyczyny konfliktów

8. Negocjacje sposobem rozwiązywania konfliktów
9. Techniki negocjacji

3.2 Dział II

Gospodarka rynkowa

Tematyka:

1. Zmiany w gospodarce polskiej
2. Zasady funkcjonowania rynku (popyt, podaż, przychody, koszty, zysk brutto, zysk netto)
3. Charakterystyka gospodarki rynkowej
4. Znaczenie pieniądza w gospodarce (funkcje pieniądza, pieniądz fałszywy)
5. Moje gospodarstwo domowe

3.3 Dział III

Gospodarka rynkowa i jej instytucje

Tematyka:

1. Rozwój bankowości polskiej
2. NBP
3. Banki komercyjne (konkurencyjność ofert – konta, lokaty, przelewy itd.)
4. Usługi bankowe
5. Wybór najkorzystniejszej oferty kredytowej
6. Spotkanie z przedstawicielami banku dotyczące usług bankowych
7. Rynek papierów wartościowych w Polsce
8. Warszawska Giełda Papierów Wartościowych
9. Fundusze powiernicze i emerytalne (zasady działania, wybór najkorzystniejszego funduszu emerytalnego)
10. Rynek ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych
11. System emerytalny w Polsce
12. Porównanie ofert OFE
13. Spotkanie z przedstawicielami OFE dotyczące zasad funkcjonowania funduszy

3.4 Dział IV

Moje państwo

Tematyka:

1. Funkcje państwa
2. Budżet państwa
3. Samorząd lokalny
4. Spotkanie z przedstawicielami samorządu lokalnego

5. Wzrost gospodarczy
6. Inflacja

3.5 Dział V

Moje małe przedsiębiorstwo

Tematyka:

1. Czy ryzyko się opłaca?
2. Organizacyjno-prawne formy przedsiębiorstw
3. Pomysł na biznes
4. „Od czego zacząć” – planowanie przedsięwzięcia
5. Analiza SWOT – własne możliwości, szanse i zagrożenia
6. Droga do rozpoczęcia działalności gospodarczej
7. Zakładanie działalności gospodarczej w innych krajach Unii Europejskiej
8. Pierwszy biznes – zakładam firmę
9. Formy pozyskania kapitałów na rozpoczęcie działalności gospodarczej
10. Majątek przedsiębiorstw
11. Spotkanie z przedstawicielem Powiatowego Urzędu Pracy w sprawie dofinansowania działalności gospodarczej
12. Pojęcia i struktura biznesplanu
13. Mój biznesplan
14. Rola reklamy w prowadzeniu działalności gospodarczej
15. Nowoczesne zarządzanie firmą

3.6 Dział VI

Ja w gospodarce rynkowej

Tematyka:

1. Ja – konsument, pracodawca i pracownik
2. Świadomość konsumencka – gdzie szukać pomocy
3. Prawo pracy
4. Prawa i obowiązki pracownika i pracodawcy
5. Rynek pracy
6. Pojęcie i rodzaje bezrobocia
7. Bezrobocie na rynku lokalnym
8. Spotkanie z przedstawicielami Powiatowego Urzędu Pracy w Strzelcach Opolskich, dotyczące bezrobocia w powiecie strzeleckim i metod jego zapobiegania
9. Aktywne metody poszukiwania pracy

10. Profil pracownika europejskiego
11. Moja ścieżka kariery zawodowej
12. Pierwsza praca – gdzie i jak szukać pracy
13. Autoprezentacja, czyli jak budować swój pozytywny wizerunek
14. Dokumenty aplikacyjne (życiorys zawodowy, list motywacyjny, referencje, CV)
15. Pierwsza praca – rozmowa kwalifikacyjna
16. Sporządzanie rocznego zeznania podatkowego PIT -37, odliczenia od dochodu, podatku

3.7 Dział VII

Polska w Unii Europejskiej

Tematyka:

1. Pojęcie współpracy gospodarczej
2. Unia Europejska (obszar UE, fundusze UE, waluta euro)
2. Rola Polski w Unii Europejskiej
3. Międzynarodowe organizacje gospodarcze
4. Globalizacja gospodarki.

4. Procedury osiągnięcia szczegółowych celów edukacyjnych

4.1 Założenia metodyczne

Realizacja zajęć dydaktycznych z podstaw przedsiębiorczości w technikum – zgodnie z rozporządzeniem MENiS w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych przewiduje 2 godziny w całym cyklu kształcenia.

W roku szkolnym 2010/2011 autorski program nauczania podstaw przedsiębiorczości wdrożony będzie w klasie I Technikum o specjalności mechatronik w wymiarze 1 godziny tygodniowo i kontynuowany w kolejnym roku szkolnym 2011/2012 w tym samym wymiarze.

4.2 Proponowany podział godzin

Na realizację celów edukacyjnych i wynikających z kluczowych kompetencji zaplanowano następującą ilość godzin:

Lp.	Nazwa działu	Liczba godzin
1	Uwarunkowania sprzyjające przedsiębiorczości	9
2	Gospodarka rynkowa	5
3	Moje małe przedsiębiorstwo	17
4	Gospodarka rynkowa i jej instytucje	13
5	Moje państwo	6
6	Ja w gospodarce rynkowej	18
7	Polska w Unii Europejskiej	4
8	Godziny do dyspozycji nauczyciela	4
Razem		76

4.3 Preferowane metody nauczania-uczenia się

Niniejszy program nauczania podstaw przedsiębiorczości bazuje na podstawie programowej i kluczowych kompetencjach, z których jednoznacznie wynika, że powinno się kłaść nacisk na umiejętności i kompetencje ucznia, a nie tylko na wiadomości.

Aby rozwijać kompetencje ucznia, jego kreatywność konieczne jest zastosowanie metod aktywizujących ucznia na lekcjach.

W trakcie wdrażania programu do realizacji celów edukacyjnych wykorzystane będą metody nauczania takie jak:

- Dyskusja, która pozwoli uczniom poznać metody skutecznego porozumiewania się w różnych sytuacjach, prezentować swój punkt widzenia
- Burza mózgów, która pomoże uczniom znaleźć różne warianty rozwiązań danego problemu i pomoże wybrać najlepszy z nich. Metoda ta uczy rozwiązywania problemów w twórczy sposób, rozwija kreatywność, przełamuje opory przed przedstawianiem własnych pomysłów, pobudza wyobraźnię
- Metoda inscenizacji pozwoli uczniom lepiej zrozumieć osoby reprezentujące odmienne poglądy, poprzez odgrywanie przez nich pewnych ról w określonej sytuacji. Metoda ta pozwoli na rozwijanie umiejętności obrony własnych poglądów. Metoda może być wykorzystana na zajęciach dotyczących asertywności
- Metoda projektów pozwoli uczniom ocenić rolę pracy zespołowej, rolę lidera grupy, nauczyć systematycznej pracy i umiejętności efektywnej prezentacji wykonanego zadania
- Ćwiczenia indywidualne będą stosowane w sytuacji, gdzie będzie nacisk na zdobycie praktycznych umiejętności przez poszczególnych uczniów. Metoda ta może być stosowana np. przy autoprezentacji

W ramach zajęć organizowane będą spotkania z przedstawicielami finansów, banków komercyjnych, towarzystw ubezpieczeniowych, organizacji pozarządowych, przedstawicielami biura pracy, przedstawicielami firm z branży mechanicznej działającymi na terenie powiatu i województwa, a także z menedżerami.

Organizowane będą również wycieczki do firm z branży mechanicznej, wycieczki na sesję rady gminy, do banku oraz na Warszawską Giełdę Papierów Wartościowych.

Stosowanie metod uzależnione będzie od celów realizowanego tematu lekcji.

4.4 Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej

Zajęcia z podstaw przedsiębiorczości powinny odbywać się w pracowni wyposażonej w nowoczesne stoliki uczniowskie i krzesła, które można dowolnie ustawiać w przypadku metod interaktywnych. Oprócz stolików uczniowskich i biurka nauczyciela niezbędnym elementem wyposażenia sali jest:

1. stół pod rzutnik,
2. tablica zwykła lub biała,
3. tablica papierowa (flip chart),
4. miękkie tablice do przypinania plakatów.

Sugerowane wyposażenie pracowni w środki dydaktyczne:

- laptop z dostępem do Internetu, rzutnik multimedialny, nośnik pamięci zewnętrznej,
- kamera i aparat fotograficzny,
- rzutnik pisma (grafoskop, wizualizer),
- ekran, tablica magnetyczna,
- plansze tematyczne,
- zestaw pomocy do gier i zabaw dydaktycznych,
- filmy tematyczne,
- wzory i formularze pism, dokumentów, umów,
- kodeksy: cywilny, pracy, karny, spółek handlowych.

4.5 Literatura przedmiotowa

Ważnym elementem w realizacji tego programu jest biblioteczka pracowni podstaw przedsiębiorczości w której znajdują się:

- K. Garbacik, M. Żmiejko „Czas na przedsiębiorczość” Podręcznik + ćwiczenia;
- J. Musiałkiewicz „Podstawy przedsiębiorczości” Podręcznik + ćwiczenia + materiały dla nauczyciela;

- M. Biernacka, J. Korba, Z. Smutek „Podstawy przedsiębiorczości” Podręcznik + ćwiczenia;
- Uzupełniająca literatura fachowa;
- Wybrane akty prawne.

5. Opis założonych osiągnięć ucznia i propozycje metod ich oceny

5.1. Kryteria wymagań na poszczególne oceny z przedmiotu podstawy przedsiębiorczości

Treści kształcenia	Zakres wymagań	Wymagania edukacyjne i zakres celów	Stopień
I. Uwarunkowania sprzyjające przedsiębiorczości	Konieczne	Uczeń potrafi: wyjaśnić pojęcia osobowość, przedsiębiorca, przedsiębiorstwo, potrzeba, przedsiębiorczość, kreatywność, stres, wymienić typy osobowości, rodzaje potrzeb, role i ich rodzaje,	Dopuszczający
	Podstawowe	rozdzielić typy osobowości, potrzeby, przedsiębiorcę od osoby przedsiębiorczej, wyjaśnić cechy osobowości, zinterpretować sposoby zachowania się, wymienić sposoby radzenia sobie ze stresem, określić swój potencjał przedsiębiorczy i przedsiębiorcy branży mechanicznej	Dostateczny
	Rozszerzające	porównywać różne typy osobowości człowieka akcentując predyspozycje w zawodach mechanicznych, wyznaczać swoje cele i zadania, scharakteryzować sylwetkę przedsiębiorcy, potrzeby człowieka w pracy, cele kierownicze, wyjaśnić wpływ cech osobowościowych na rozwój człowieka, analizować swoje mocne i słabe strony	Dobry
	Dopełniające	analizować postępowanie uległe, asertywne i agresywne, dokonywać trafnej samooceny, uzasadnić zależność między zachowaniem człowieka a potrzebami, przewidzieć potrzeby człowieka w pracy, sporządzić diagnozę swoich mocnych i słabych stron, ocenić własną zdolność do zachowań asertywnych, dobrać narzędzia motywacyjne do indywidualnych cech osób, uzasadnić, że skuteczniejsze jest nagradzanie niż karanie	Bardzo dobry
	Wykraczające	opracowywać projekty i konkursy, artykuły na tematy dotyczące postaw przedsiębiorczych, wskazać praktyczne przełożenie znajomości ludzkich potrzeb na motywowanie do działania	Celujący

Treści kształcenia	Zakres wymagań	Wymagania edukacyjne i zakres celów	Stopień
II. Gospodarka rynkowa	Konieczne	Uczeń potrafi: Wymienić rodzaje rynków, funkcje pieniądza, zdefiniować pojęcia: gospodarowanie, zasady gospodarowania, rynek, popyt, podaż, pieniądz, podmiot gospodarczy, zdefiniować pojęcie budżet rodzinny, racjonalne gospodarowanie budżetem, równowaga budżetowa	Dopuszczający
	Podstawowe	wyjaśnić treści: zasady gospodarowania, funkcje pieniądza, mechanizm rynkowy, obieg okrężny w gospodarce, wskazać cechy rynku, pieniądza, identyfikować potrzeby członków rodziny, dobra konsumpcyjne i dobra produkcyjne,	Dostateczny
	Rozszerzające	wyszukiwać informacje o gospodarce w prasie, telewizji, Internecie, klasyfikować potrzeby rodziny, objaśnić na czym polega racjonalne gospodarowanie budżetem gospodarstwa domowego, określić wydatki stałe i okresowe, źródła oszczędzania i zwiększania dochodów gospodarstwa domowego, wymienić potrzeby indywidualne i wspólne rodziny, źródła dochodów rodziny, rodzaje wydatków	Dobry
	Dopełniające	analizować czynniki wpływające na popyt i podaż, podmioty gospodarcze, określić potrzeby poszczególnych członków rodziny, potrzeby wspólne i przyszłościowe, sporządzić zrównoważony budżet gospodarstwa domowego, zaplanować wydatki gospodarstwa domowego, dokonać analizy: budżetu domowego,	Bardzo dobry
	Wykraczające	wskazywać rozwiązania dotyczące problemów makroekonomicznych, posiada wiadomości i umiejętności wykraczające poza wymagania programowe	Celujący

Treści kształcenia	Zakres wymagań	Wymagania edukacyjne i zakres celów	Stopień
III Moje małe przedsiębiorstwo	Konieczne	Uczeń potrafi: Wymienić podmioty gospodarcze, elementy makrootoczenia i otoczenia ekonomicznego, wyjaśniać pojęcia: plan, motywacja, ryzyko, spółka, spółdzielnia, kapitał własny, kapitał obcy, kredyty, koszt, wydatek, przychód, bilans, biznes plan, leasing, rachunek ekonomiczny, wyjaśnić skróty– NIP, REGON, ZUS, PIN	Dopuszczający
	Podstawowe	określić wpływ elementów otoczenia makro i otoczenia konkurencyjnego przedsiębiorstwa, wymienić i charakteryzować uczestników otoczenia firmy, formy organizacyjno-prawne przedsiębiorstw, składniki bilansu, sporządzić podstawową dokumentację własnej firmy z branży mechanicznej, wymienić i scharakteryzować sposoby finansowania działalności, scharakteryzować, czym powinien wyróżniać się dobry pomysł na biznes, wskazać sposoby pozyskiwania pieniędzy na rozpoczęcie działalności gospodarczej,	Dostateczny
	Rozszerzające	Analizować swoje mocne i słabe strony, określać zależności między podmiotami gospodarczymi, przedsiębiorstwem a otoczeniem, wymienić i charakteryzować podstawy dobrej komunikacji, zasady organizacji pracy zespołu, czynniki wpływające na sukces i niepowodzenia w działalności przedsiębiorstwa, wymienić i scharakteryzować czynniki wpływające na: proces decyzyjny, wyjaśnić i ocenić przydatność bilansu i rachunku zysków i strat, scharakteryzować formy organizacyjno – prawne w zależności od rodzaju i wielkości przedsiębiorstwa, style kierowania, opracować biznes plan lokalnej firmy branży mechanicznej	Dobry
	Dopełniające	Oceniać efektywność w zarządzaniu, analizować wpływ różnych elementów otoczenia na przedsiębiorstwo, wyjaśnić dlaczego przedsięwzięcia ryzykowne są bardziej opłacalne i dlaczego ryzyko w gospodarowaniu jest nieuniknione, udowodnić: dlaczego przedsiębiorca powinien badać otoczenie, ocenić skuteczność kierownika w organizacji, ocenić poprawność podjętej decyzji, sytuację przedsiębiorstwa na podstawie bilansu i rachunku zysków i strat, wystąpić w procesie negocjacji, posługiwać się informacjami z literatury fachowej, prasy, poszukiwać informacji na rynku pracy o zawodach deficytowych	Bardzo dobry
	Wykraczające	dokonać samooceny siebie jako przedsiębiorcy, opracować stronę internetową własnej firmy branży mechanicznej, przeprowadzić analizę SWOT własnej firmy i analizę rynku firm mechanicznych w powiecie strzeleckim	Celujący

Treści kształcenia	Zakres wymagań	Wymagania edukacyjne i zakres celów	Stopień
IV. Gospodarka rynkowa i jej instytucje	Konieczne	Uczeń potrafi: Określić rolę banku centralnego, giełdy papierów wartościowych, posługiwać się pojęciami: stopa procentowa, odsetki, kapitał lokata, dywidenda, obligacja, akcja, budżet, zdefiniować pojęcia: konsument, lokata bankowa,	Dopuszczający
	Podstawowe	posługiwać się prawidłowo pojęciami: kapitał, dywidenda, akcja, obligacja, wymieniać rodzaje ubezpieczeń gospodarczych i społecznych	Dostateczny
	Rozszerzające	Określać zależności między bankami a innymi podmiotami, NBP a innymi bankami, określić systemy pomocy społecznej, zasady funkcjonowania I, II, III filaru, różne formy oszczędzania, cechy dobrej lokaty, wybrać najlepszą formę lokowania pieniędzy, a także ubezpieczenia osobowego i majątkowego, dokonać obliczeń według wzorów poznanych w szkole	Dobry
	Dopełniające	analizować czynniki wpływające działalność banków komercyjnych, zaplanować inwestowanie własnych pieniędzy, ocenić system zabezpieczenia emerytalnego, korzyści wynikające z różnych typów ubezpieczeń,	Bardzo dobry
	Wykraczające	wskazywać rozwiązania dotyczące problemów makroekonomicznych, posiada wiadomości i umiejętności wykraczające poza wymagania programowe	Celujący

Treści kształcenia	Zakres wymagań	Wymagania edukacyjne i zakres celów	Stopień
V. Moje państwo	Konieczne	Uczeń potrafi: Wymienić rodzaje inflacji, zdefiniować pojęcie: budżet państwa, lokalny, racjonalne gospodarowanie budżetem, równowaga budżetowa, zdefiniować pojęcia: subwencja, zasiłek, samorząd terytorialny, budżet firmy, podział administracyjny, sponsor, organizacje, pozarządowe, działalność charytatywna, wymienić instytucje świadczące pomoc społeczną, rodzaje świadczeń, jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe funkcjonujące w Polsce	Dopuszczający
	Podstawowe	Wyjaśnić treści: makroekonomiczne, mierniki wzrostu gospodarczego tj. Dochód narodowy, PKB, stopa inflacji, wyjaśnić wpływ inflacji na sytuację finansową przedsiębiorstw i na poziom życia ludności, wymienić cele społeczne w państwie, zadania samorządu terytorialnego, podstawowe dochody i wydatki gminy, cele organizacji pozarządowych i źródła ich finansowania, podać przykłady działalności organizacji pozarządowych i władz samorządowych,	Dostateczny
	Rozszerzające	klasyfikować czynniki wytwórcze, rynki, inflację, papiery wartościowe, obliczać według wzoru: stopę inflacji, PKB na jednego 1 mieszkańca, określić zależności między państwem a gospodarką, określić przyczyny i skutki: inflacji, wymienić sposoby pozyskiwania dochodów przez samorząd terytorialny, rodzaje wydatków samorządu terytorialnego,	Dobry
	Dopełniające	Analizować czynniki wpływające na inflację, zaproponować własne sposoby rozwiązywania głównych problemów makroekonomicznych tj. inflacji, opracować referaty na wybrany temat związany z makrootoczeniem, określić rolę państwa w zakresie świadczeń, ocenić budżet własnego gospodarstwa domowego, wyjaśnić rolę budżetu państwa w zaspokajaniu potrzeb społecznych, wykazywać znaczący wpływ działalności samorządu terytorialnego na funkcjonowanie lokalnej społeczności, uzasadnić konieczność realizacji przez państwo celów społecznych określonych w Konstytucji R P, a także potrzebę aktywnego włączania się każdego mieszkańca danej społeczności w jej rozwój, uzasadnić potrzebę istnienia organizacji pozarządowych, zidentyfikować i scharakteryzować organizacje pozarządowe działające w środowisku lokalnym	Bardzo dobry
	Wykraczające	wskazywać rozwiązania dotyczące problemów makroekonomicznych, współpracować z organizacjami pozarządowymi, dokonać analizy funkcjonowania organizacji samorządowych na terenie gminy, powiatu i wykonywać zadania powierzone przez organizacje pozarządowe z którymi szkoła współpracuje, posiada wiadomości i umiejętności wykraczające poza wymagania programowe	Celujący

Treści kształcenia	Zakres wymagań		Stopień
VI. Ja w gospodarce rynkowej	Konieczne	Uczeń potrafi: posługiwać się pojęciami: reklamacja, szkoda, odszkodowanie, zdefiniować pojęcia: osoba bezrobotna, praca, zasoby siły roboczej, ludność aktywna zawodowo, podaż pracy, popyt na pracę, wymienić rodzaje bezrobocia, aktywne i pasywne narzędzia przeciwdziałania bezrobociu, zdefiniować pojęcia: konsument, płaca netto, brutto	Dopuszczający
	Podstawowe	dokonać autoprezentacji, wyjaśnić pojęcia: zasoby siły roboczej, ludność aktywna zawodowo, bierna zawodowo, współczynnik aktywności zawodowej, podaż pracy, popyt na pracę, stopa bezrobocia, bezrobotny, uczestniczyć w prowadzonej rozmowie kwalifikacyjnej	Dostateczny
	Rozszerzające	zinterpretować bezrobocie, obliczyć stopę bezrobocia, współczynnik aktywności zawodowej, porównać metody poszukiwania pracy i narzędzia przeciwdziałania bezrobociu, określić przyczyny i skutki bezrobocia, sporządzić dokumenty aplikacyjne (CV, list motywacyjny) na ofertę lokalnego rynku pracy w branży mechanicznej, rozróżnić płacę netto i brutto, scharakteryzować formy wynagrodzeń,	Dobry
	Dopełniające	nawiązać współpracę z lokalnymi przedsiębiorcami branży mechanicznej, samodzielnie opracować referaty, twórczo podchodzić do poznanych problemów, analizować czynniki mające wpływ na bezrobocie, lokalny rynek pracy, zaproponować własne sposoby rozwiązywania głównych problemów makroekonomicznych tj. bezrobocia, zredagować rozmowę kwalifikacyjną w zawodzie technik mechatronik, ocenić różne metody walki z bezrobociem, sposoby poszukiwania pracy, przeprowadzić symulację negocjacji wynagrodzenia z pracodawcą w branży informatycznej, wypełnić z pomocą nauczyciela deklarację rocznego zeznania podatkowego PIT-37, PIT-38	Bardzo dobry
	Wykraczające	zorganizować spotkanie z lokalnym pracodawcą, który przedstawi wymagania stawiane absolwentom-przyszłym pracownikom branży mechanicznej, samodzielnie i w sposób nowatorski rozwiązywać zaistniałe problemy	Celujący

Treści kształcenia	Zakres wymagań	Wymagania edukacyjne i zakres celów	Stopień
VII. Polska w Unii Europejskiej	Konieczne	Uczeń potrafi: Określić rolę Unii Europejskiej, wyjaśnić pojęcie globalizacji gospodarki, potrafi wskazać konsekwencje globalizacji, posługiwać się pojęciami: wymiana międzynarodowa, wymiana handlowa, eksport, import	Dopuszczający
	Podstawowe	Wskazać przyczyny i konsekwencje ograniczeń w handlu międzynarodowym, wskazać korzyści i zagrożenia wynikające ze współpracy międzynarodowej i integracji z Unią Europejską	Dostateczny
	Rozszerzające	Wyjaśnić zasady kształtowania kursu walutowego, omówić zasady polityki Unii Europejskiej, scharakteryzować działania organizacji międzynarodowych, w których działa Polska	Dobry
	Dopełniające	Omówić strukturę eksportu i importu Polski, wymienić kraje, z którymi Polska prowadzi wymianę międzynarodową, przedstawić zasady funkcjonowania międzynarodowych instytucji finansowych	Bardzo dobry
	Wykraczające	Posiada wiedzę i umiejętności znacznie wykraczające poza program nauczania, biegle posługuje się zdobytymi wiadomościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych lub praktycznych	Celujący

5.2. Metody oceny osiągnięć uczniów

Ważną częścią programu do nauczania podstaw przedsiębiorczości jest ocena spodziewanych rezultatów w postaci kompetencji jakie powinni uzyskać uczniowie. W ramach kształtowania Kluczowych Kompetencji szczególny nacisk kładzie się na samodzielność i aktywność ucznia, dlatego też, ocenie podlegać będą nie tylko zdobyte wiadomości, ale również zachowania przedsiębiorcze ucznia i jego kreatywność.

Narzędziami kontroli osiągnięć ucznia będą:

- Odpowiedź ustna – pozwoli na sprawdzenie stopnia zrozumienia przez ucznia podstawowych pojęć,
- Sprawdzian wiadomości (z działu) – pozwoli na kontrolę stopnia przyswojenia wiedzy przez ucznia z całego zakresu działu tematycznego i na pisemne przedstawienie swojego stanowiska w konkretnej sprawie,

- Test sprawdzający – pozwoli na kontrolę stopnia przyswojenia wiedzy przez ucznia w różnych formach : wielokrotnego wyboru, z luką, krótkiej wypowiedzi, prawda – fałsz,
- Kartkówka – czas trwania 15 min, zakresem obejmuje 3 ostatnie lekcje,
- Praca domowa – pozwoli na kontrolę umiejętności ucznia w posługiwaniu się różnymi źródłami informacji,
- Prezentacje multimedialne – wymogą na uczniach potrzebę zapoznania się z obsługą niektórych programów komputerowych,
- Aktywność na lekcji – pozwoli na nagrodzenie uczniów aktywnych na lekcjach i zmobilizuje do aktywniejszego uczestnictwa w lekcji pozostałych uczniów,
- Sporządzenie dokumentacji aplikacyjnej – pomoże ocenić stopień przygotowania uczniów do wejścia na rynek pracy,
- Udział w konkursach, olimpiadach,
- Uczestnictwo w zajęciach pozalekcyjnych (koło przedsiębiorczości, praca na rzecz uczniowskiej spółki edukacyjnej ŻAK).

5.3 Przykładowe narzędzia oceny osiągnięć uczniów

Test sprawdzający zakres wiadomości z działu I „Czy jestem człowiekiem przedsiębiorczym”

Za każda poprawną odpowiedź uczeń uzyska 1 pkt.

1. Temperament to:
 - a) Zespół względnie stałych właściwości psychologicznych człowieka
 - b) Uczucia, myśli i uwaga skierowane na jakąś rzecz lub zjawisko, a także skłonność do wykonywania związanych z nimi czynności
 - c) Czynniki wewnętrzne (uczucia, poglądy, dążenia), które pobudzają człowieka do działania i nadają kierunek jego aktywności
2. Ekstrawertyk:
 - a) Lubi spędzać czas w samotności
 - b) Szybko reaguje
 - c) Woli słuchać niż mówić
3. Najbardziej znaną klasyfikację potrzeb przedstawił:
 - a) Abraham Harold Maslow
 - b) Carl Gustav Jung
 - c) Ernst Kretschmer

4. Frustracja jest:
 - a) Przykrym stanem emocjonalnym
 - b) Cechą osobowości
 - c) Potrzebą społeczną

5. „Przepraszam Cię, ktoś dzwoni do drzwi. Muszę kończyć rozmowę, cześć” – to stwierdzenie osoby:
 - a) Agresywnej
 - b) Asertywnej
 - c) Uległej

6. Który z wymienionych mechanizmów nie jest mechanizmem obronnym?
 - a) Racjonalizacja
 - b) Negocjacje
 - c) Rezygnacja
 - d) Wyparcie

7. Który z wymienionych sposobów rozwiązywania konfliktów nie pasuje do pozostałych:
 - a) Negocjacje
 - b) Arbitraż
 - c) Dominacja
 - d) Mediacja

8. Stres objawia się następującymi zmianami w zachowaniu człowieka:
 - a) Tylko pozytywnymi
 - b) Tylko negatywnymi
 - c) Pozytywnymi lub negatywnymi

9. Gesty są:
 - a) Najczęściej stosowaną formą komunikacji werbalnej
 - b) Najczęściej stosowaną formą komunikacji niewerbalnej
 - c) Częścią rytuału

10. Teoria hierarchii potrzeb Masłowa zakłada, że:
 - a) Niezaspokojenie potrzeb niższego rzędu uniemożliwia zaspokojenie potrzeb wyższego rzędu

- b) Musi istnieć równowaga pomiędzy potrzebami niższego rzędu a potrzebami wyższego rzędu
- c) Niezaspokojenie potrzeb wyższego rzędu uniemożliwia zaspokojenie potrzeb niższego rzędu

11. Najważniejsza w hierarchii potrzeb Masłowa jest potrzeba:

- a) Samorealizacji
- b) Uznania
- c) Przynależności do grupy

Odpowiedzi: 1 a; 2 b; 3 a; 4 a; 5 b; 6 b; 7 c; 8 c; 9 b; 10 a

Test oceniony jest zgodnie ze Szkolnym i Przedmiotowym Systemem Oceniania

Punktacja

41-50% – 4 – 5 p. ocena dopuszczająca

51-75% – 6 – 7 p. ocena dostateczna

76-90% – 8 – 9 p. ocena dobra

91-100% – 10 – 11p. ocena bardzo dobra

6. Ewaluacja programu nauczania

Podstawowym zadaniem ewaluacji programu kształcenia kluczowych kompetencji w zakresie przedsiębiorczości jest badanie rezultatów programu, ocena jego skuteczności i trafności. Istotny jest stopień realizacji zamierzonych celów programu oraz sprawdzenie stopnia ich realizacji. Dla skutecznej ewaluacji potrzebny jest odpowiedni dobór środków ewaluacji (wywiad, ankieta) oraz metod ewaluacji. Do ewaluacji niniejszego programu będzie stosowana ankieta przeprowadzona na próbie celowo dobranej – uczniów klasy 2 w zawodzie technik mechatronik.

Badaniom ankietowym stawiane są następujące wymagania:

- celowość,
- odpowiednia forma i treść pytań (pytania jasne, na temat, nie mogą być sugestywne, forma grzecznościowa),
- prawidłowa kolejność pytań (chronologia od ogółu do szczegółu),
- właściwy sposób przeprowadzania badań (starannie wydrukowane formularze, odpowiednie miejsce i czas),
- krytyczna ocena zebranego materiału.

W pierwszych tygodniach września przeprowadzona będzie:

1. Ewaluacja wstępna, będzie miała na celu zdiagnozowanie wiedzy i umiejętności w zakresie podstaw przedsiębiorczości ze szczególnym uwzględnieniem kluczowych kompetencji przedsiębiorczości, zdobytej w trakcie kształcenia w gimnazjum.
2. Ewaluacja formatywna będzie realizowana przed wystawieniem oceny semestralnej. Celem jej będzie sprawdzenie prawidłowości doboru przez nauczyciela metod i środków dydaktycznych do realizacji zamierzonych celów, treści kształcenia, poziomu osiągnięć uczniów.
3. Ewaluacja sumaryczna (końcowa) będzie przeprowadzona anonimowo po zakończeniu realizacji programu. Jej celem będzie ocena stopnia realizacji założonych celów, sprawdzenie nabytych kluczowych umiejętności uczniów.

Ewaluacja programu będzie również prowadzona według modelu SWOT, czyli klasycznej, ekonomicznej analizy stanowiącej opis i ocenę oraz prognozowanie zjawisk, jakie mogą pojawić się w przyszłości w programie nauczania podstaw. Pozwoli to na sprawdzenie i pomiar osiągnięć uczniów.

Ewaluacji programu może dokonywać:

1. Przedstawiciel projektu „Szkoła Kluczowych Kompetencji”.
2. dyrektor szkoły na podstawie analizy dokumentów: dziennika lekcyjnego, rozkładu materiału, prac uczniowskich, ankiety dla uczniów.
3. Nauczyciel na podstawie wywiadu, testu, ankiety dla uczniów – przykładowy wzór ankiety (wzór 1).

Wzór 1

Karta oceny udziału w projekcie „Szkoła Kluczowych Kompetencji”

Imię i nazwisko ucznia.....

1.	Co zrobiłem/am podczas realizacji projektu?	
2.	Jaki był mój udział w planowaniu działań?	
3.	Jak współpracowałem/am z innymi?	
4.	Czy wywiązywałem/am się z zadań?	
5.	Jaki był mój udział w przygotowaniu prezentacji?	
7.	Jak oceniam swoją pracowitość?	
8.	Jak oceniam swoją kreatywność?	
9.	Co dało mi najwięcej satysfakcji podczas realizacji zadań?	
10.	Co było dla mnie szczególnie trudne?	
11.	Z czym sobie nie poradziłem/am?	
12.	Czego dowiedziałem/am się o sobie?	
13.	Czego dowiedziałem się o pracy w grupie?	
14.	Jakie nowe umiejętności zawdzięczam pracy przy realizacji projektu?	

OCENA REALIZACJI PROGRAMU NAUCZANIA

Lp	Wskaźniki	Tak	Nie
1.	Czy treści programu są dostosowane do możliwości percepcyjnych uczniów?		
2.	Czy program umożliwia efektywne uczenie się i nabywanie przez uczniów wiedzy i umiejętności,		
3.	Czy efekty kształcenia są adekwatne do zakładanych celów programu i możliwości uczniów?		
4.	Czy proponowany sposób realizacji programu umożliwia zdobycie przez uczniów umiejętności wynikających z podstawy programowej?		
5.	Czy proponowany sposób realizacji programu umożliwia zdobycie przez uczniów umiejętności wynikających z kompetencji kluczowych inicjatywność i przedsiębiorczość?		
6.	Czy program umożliwia ocenę osiągnięć edukacyjnych uczniów?		
7.	Czy program umożliwia dostosowanie metod i form pracy do zróżnicowanych potrzeb i możliwości uczniów?		
8.	Czy program jest atrakcyjny dla uczniów?		
9.	Czy możliwe jest aktywizowanie i motywowanie uczniów w wyniku realizacji programu?		

7. Bibliografia

1. Brudnik E., Moszczyńska A., Owczarska B., Ja i mój uczeń pracujemy aktywnie. Przewodnik po metodach aktywizujących. SFS, Kielce 2000;
2. Garstka T., Marszałek J.: Nauczyciel na starcie. CODN, Warszawa 2000;
3. Glen F., Taylor D., Narzędzia do przeprowadzania rekrutacji i selekcji pracowników. Impuls, Kraków 2004;
4. Goźlińska F (red.): Reforma kształcenia zawodowego 1. Umiejętności uniwersalne (kluczowe). CODN, Warszawa 1997;
5. Król-Fijewska M., Stanowczo, łagodnie, bez lęku, czyli 13 wykładów o asertywności. INTRA, Warszawa 1993;
6. Makita A.: Metoda projektów w kreowaniu przedsiębiorczych postaw uczniów. Poradnik nauczyciela nie tylko dla przedsiębiorczości. WSiP, Warszawa 2007;
7. Paszkowska-Rogacz A., Psychologiczne podstawy wyboru zawodu. KOWEŻIU, Warszawa 2003;
8. Socha J., Rynek – giełda – inwestycje. Olimpus, Warszawa 1998;
9. Szempruch J.: Założenia, zasady opracowania i modyfikacji programu kształcenia kompetencji kluczowych w zakresie przedsiębiorczości. WSEI, Lublin 2009;
10. Szmidt K.J., Porządek i przygoda. Lekcje twórczości. Przewodnik metodyczny dla nauczycieli. WSiP, Warszawa 1995;
11. Zawojcka A., Daniłowska A., Mossakowska E., ABC Ekonomii. CIM, Warszawa 2002.

Część IV

TECHNOLOGIA INFORMACYJNA

Opracowanie: Krzysztof Kalisz

Koordinator: Edmund Wąsik

Spis treści

Notatka o autorze.....	107
1 Wprowadzenie i założenia dydaktyczno-wychowawcze programu.....	107
2 Cele edukacyjne – kształcenia i wychowania	109
2.1. Szczegółowe cele wynikające z kluczonej kompetencji.....	109
2.2. Szczegółowe cele wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty	110
2.3. Szczegółowe cele wynikające z profilu zawodowego klasy	111
2.4. Szczegółowe cele wynikające z podstawy programowej	112
3. Materiał nauczania związany z celami edukacyjnymi	114
3.1. Dział I Świat technologii informacyjnej.....	114
3.2. Dział II Wykorzystanie zasobów Internetu	114
3.3. Dział III Praca z grafiką.....	114
3.4. Dział IV Redagowanie publikacji.....	114
3.5. Dział V Przetwarzanie danych i przedstawianie wyników	115
3.6. Dział VI Administrowanie własnymi danymi	115
3.7. Dział VII Prezentacja efektów własnych działań.....	115
3.8. Dział VIII Jesteśmy twórczy	116
4. Procedury osiągania szczegółowych celów edukacyjnych.....	116
4.1. Założenia metodyczne.....	116
4.2. Proponowany podział godzin.....	116
4.3. Preferowane metody nauczania-uczenia się	121
4.4. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej	122
4.5. Literatura przedmiotowa	122
5. Opis założonych osiągnięć ucznia i propozycje metod ich oceny.....	123
5.1. Kryteria wymagań na poszczególne oceny z przedmiotu technologia informacyjna	123
5.2. Metody oceny osiągnięć uczniów.....	126
5.3. Przykładowe narzędzia oceny osiągnięć uczniów	126
6. Ewaluacja programu nauczania.....	128
7. Bibliografia	130

Notatka o autorze

Autorem programu jest Krzysztof Kalisz, nauczyciel technologii informacyjnej i przedmiotów ekonomicznych w zawodzie technika ekonomisty i technika spedytora w Zespole Szkół Zawodowych nr 1 w Strzelcach Opolskich.

W chwili obecnej jest to nauczyciel mianowany z 9 letnim doświadczeniem w pracy dydaktyczno-wychowawczej z młodzieżą i dorosłymi.

Autor jest absolwentem Politechniki Opolskiej w Opolu o kierunku zarządzanie i marketing w zakresie zarządzania przedsiębiorstwem. Posiada ukończony kurs przygotowania pedagogicznego na Uniwersytecie Opolskim w Opolu. Ponadto ukończył Podyplomowe Studia Informatyki na Wydziale Przyrodniczo-Technicznym Uniwersytetu Opolskiego w Opolu.

Od roku 2006 jest opiekunem szkolnej pracowni komputerowej opartej na systemie SBS 2000, która jest wykorzystywana do nauczania przedmiotów informatycznych i ekonomicznych.

Od 2007 roku posiada tytuł „Nauczyciela z klasą”. W ciągu dotychczasowej pracy trzykrotnie otrzymał Nagrodę Dyrektora Szkoły za wyróżniające osiągnięcia dydaktyczno-wychowawcze.

Aktywnie uczestniczył w działaniach zespołu nauczycieli i uczniów, które w efekcie przyniosły Zespołowi Szkół Zawodowych nr 1 w Strzelcach Opolskich zaszczytne tytuły i certyfikaty jakości:

- „Szkoła z klasą”
- „Szkoła myślenia”
- „Szkoła przedsiębiorczości”
- „Szkoła bez przemocy”
- „Innowacyjna szkoła zawodowa”

1. Wprowadzenie i założenia dydaktyczno-wychowawcze programu

Współczesny świat nieustannie wymusza na nas zdobywanie nowych umiejętności i wiedzy potrzebnych nam do odnalezienia się w dynamicznie rozwijającej się cywilizacji. W efekcie jesteśmy bombardowani informacjami o różnym stopniu złożoności, prawdziwości czy przydatności i nie zawsze potrafimy je prawidłowo wykorzystać w życiu codziennym czy pracy.

Technologia informacyjna jest przedmiotem, który ma przygotować ucznia do sprawnego selekcjonowania, opracowania i upowszechniania informacji z wykorzystaniem nowoczesnych technologii. Zakończenie nauki tego przedmiotu ma przynieść efekt w postaci młodego człowieka sprawnie wyszukującego potrzebnych danych w różnych źródłach, trafnie je interpretującego oraz wykorzystującego we własnych opracowaniach z poszanowaniem własności intelektualnej innych twórców.

Przewodnym celem nauczania przedmiotu technologia informacyjna jest uczenie posługiwania się narzędziami technologii informacyjnej dla osiągnięcia określonych efektów, a nie nauka obsługi tych narzędzi.

Nauka technologii informacyjnej w szkole średniej bazuje na wiadomościach i umiejętnościach otrzymanych w szkole podstawowej, gimnazjum oraz doskonałych we własnym zakresie. Dlatego też należy wyrównać poziom przygotowania informatycznego młodzieży.

Zadaniem nauczyciela jest takie prowadzenie procesu dydaktycznego, aby uczniowie wykorzystując technologię informacyjną oraz korelację między przedmiotową tworzyli publikacje, projekty, prezentacje itp., które będą mogli wykorzystać na innych zajęciach – szczególnie z przedmiotów zawodowych. Wymaga to od prowadzącego szczególnej współpracy z uczniami i innymi nauczycielami oraz doskonałej znajomości profilu danej klasy. W rezultacie realizacji tego programu nauczania mają powstać opracowane przez uczniów pomoce naukowe, które wspierać będą ich edukację na pozostałych przedmiotach oraz rozwijać i ukierunkowywać zainteresowania.

Autorski program nauczania technologii informacyjnej wdrożony zostanie w klasie pierwszej technikum w zawodzie technik ekonomista w Zespole Szkół Zawodowych nr 1 w Strzelcach Opolskich.

Program realizowany będzie w ramach projektu „Szkoła Kluczowych Kompetencji”, którego celem jest rozwój zdefiniowanych 18 grudnia 2006 r przez Parlament Europejski ośmiu kompetencji kluczowych koniecznych dla obywateli UE, do których to należą m.in. kompetencje informatyczne

Program nauczania przedmiotu technologia informacyjna został opracowany z uwzględnieniem:

- Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 20 lutego 2002 r w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. Nr 51 z dnia 29.05.2002 r, ze zmianami z dnia 06.09.2003 r, 13.01.2005r)

- Zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie
- Standardów wymagań maturalnych i egzaminów zawodowych.

Program napisany został w oparciu o analizę środowiska szkolnego, uwzględniając możliwości techniczne i dydaktyczne szkoły.

Autorski program składa się z 8 działów tematycznych, w których zawarte są wskazówki i metody zapoznania ucznia z technologią informacyjną i kształtowania kluczowych kompetencji w tej dziedzinie.

2 Cele edukacyjne – kształcenia i wychowania

Celem nauczania technologii informacyjnej jest przygotowanie młodego człowieka do aktywnego życia i funkcjonowania w nowoczesnym społeczeństwie informacyjnym, a także wykształcenie praktycznej umiejętności świadomego i sprawnego posługiwania się komputerem oraz narzędziami i metodami informatyki. Absolwent technikum ekonomicznego rozpoczynający pracę zawodową powinien umiejętnie znajdować zastosowania technologii informacyjnej w swojej pracy oraz sprawnie posługiwać się komputerem i innymi urządzeniami komputerowymi i oprogramowaniem dla rozwiązywania typowych problemów zawodowych. Przy podejmowanych działaniach powinien kierować się poszanowaniem własności intelektualnej innych osób.

2.1 Szczegółowe cele wynikające z kluczowej kompetencji

Technologia informatyczna jest szczególnym przedmiotem, w którym ponad wiedzą teoretyczną należy stawiać umiejętności praktyczne. Dlatego też w procesie kształcenia i wychowania, przy uwzględnieniu kluczowych kompetencji w zakresie informatyki należy zwracać szczególną uwagę na:

- umiejętne i krytyczne wykorzystywanie technologii społeczeństwa informacyjnego w pracy, rozrywce i porozumiewaniu się
- umiejętne wykorzystywanie komputerów do uzyskiwania, oceny, przechowywania, tworzenia, prezentowania i wymiany informacji oraz do porozumiewania się i uczestnictwa w sieciach współpracy za pośrednictwem Internetu
- właściwe zastosowanie i wykorzystanie aplikacji komputerowych takich jak edytory tekstu, arkusze kalkulacyjne, bazy danych do przechowywania informacji i posługiwania się nimi

- rozumienie możliwości i potencjalnych zagrożeń związanych z Internetem i komunikacją za pośrednictwem mediów elektronicznych (poczta elektroniczna, narzędzia sieciowe) do celów pracy, rozrywki, wymiany informacji i udziału w sieciach współpracy oraz do celów uczenia się i badań.
- rozumienie wpływu technologii społeczeństwa informacyjnego na kreatywność i innowacje
- rolę i znaczenie prawdziwości i rzetelności dostępnych informacji oraz zasad prawnych i etycznych mających zastosowanie przy interaktywnym korzystaniu z technologii społeczeństwa informacyjnego
- umiejętność poszukiwania, gromadzenia i przetwarzania informacji oraz ich wykorzystywania w krytyczny i systematyczny sposób, przy jednoczesnej ocenie ich odpowiedniości, z rozróżnieniem elementów rzeczywistych od wirtualnych przy rozpoznawaniu połączeń.
- umiejętność wykorzystywania narzędzi do tworzenia, prezentowania i rozumienia złożonych informacji
- umiejętność do docierania do usług oferowanych w Internecie, wyszukiwanie ich i korzystanie z nich
- zdolność do krytycznej i refleksyjnej postawy w stosunku do informacji oraz odpowiedzialnego wykorzystywania mediów interaktywnych
- zainteresowanie udziałem w społecznościach i sieciach w celach kulturalnych, społecznych lub zawodowych.

2.2 Szczegółowe cele wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty

W wyniku uczestnictwa w zajęciach uczeń będzie potrafił:

- opracowywać profesjonalne dokumenty tekstowe i druki np. faktury VAT, dokumenty magazynowe, oferty handlowe, sprawozdania z zebrań, protokoły zdawczo-odbiorcze, ulotki reklamowe, broszury informacyjne, listy obecności, artykuły prasowe, gazetki reklamowe, CV, dokumenty seryjne oraz inne zaawansowane dokumenty w edytorze tekstu z wykorzystaniem tabel, elementów graficznych i ozdobnych
- posługiwać się arkuszem kalkulacyjnym do wykonywania obliczeń ekonomicznych np. plan amortyzacji środka trwałego, harmonogram spłat kredytu, zestawienie sprzedaży, analiza statystyczna i ekonomiczna oraz graficznej prezentacji ich wyników w postaci wykresów np. dynamika sprzedaży, wahania kursu walutowego, zmiany wartości pieniądza, struktura bilansu, a także tworzenia interaktywnych druków np. faktura VAT, deklaracje skarbowe

- opracowywać prezentacje multimedialne dotyczące m.in. zakładania działalności gospodarczej, planów marketingowych, usług bankowych, rozliczeń pieniężnych, struktury majątku firmy
- tworzyć i wykorzystywać bazy danych klientów, towarów, kontrahentów np. klienci indywidualni i zbiorowi, książka telefoniczna, pracownicy
- wykorzystywać pocztę elektroniczną i Internet do poszukiwania pracy, rozwijania własnej działalności gospodarczej i prezentacji m.in. poprzez prowadzenie elektronicznych rozliczeń
- sporządzać elektronicznie dokumenty związane z działalnością gospodarczą i poszukiwaniem pracy np. CV, list motywacyjny, oferta pracy
- samodzielnie zaprojektować i wykonać logo firmy, dokumenty firmowe oraz inne druki wykorzystywane w prowadzonej działalności gospodarczej

Lokalny rynek pracy potrzebuje wykształconych absolwentów, którzy potrafią sprawnie posługiwać się dostępnym oprogramowaniem i zastosować je do pracy na stanowiskach ekonomicznych m.in. księgowego, sekretarki, asystenta, sprzedawcy, przedstawiciela handlowego. Pracodawcy cenią sobie również dużą mobilność zawodową oraz przystosowanie do szybko zmieniających się warunków rynkowych.

2.3 Szczegółowe cele wynikające z profilu zawodowego klasy

Absolwent technikum w zawodzie technik ekonomista powinien sprawnie posługiwać się wiarygodnymi internetowymi źródłami informacji dla aktualizowania posiadanej wiedzy, a także umiejętnie stosować urządzenia technologii komputerowej w celu usprawnienia swojej pracy i podejmowania własnej aktywności gospodarczej.

Uczeń potrafi:

- wyszukać informacje dotyczące swojego zawodu
- znaleźć ofertę pracy w Internecie
- napisać w edytorze tekstowym list motywacyjny, CV, plan marketingowy, zapytanie o ofertę
- bezpiecznie przeprowadzać transakcje handlowe i finansowe z wykorzystaniem Internetu np. e-banki, e-sklepy
- przygotować listę płac, plan spłaty kredytu oraz wykresy dynamiki wyników działalności korzystając z arkusza kalkulacyjnego
- wyszukać w sieci Internet aktualne akty prawne, stawki podatkowe, stawki ZUS
- przygotować druki firmowe i wizytówki własnej działalności gospodarczej
- zaprojektować stronę internetową własnej firmy

- znaleźć w Internecie źródła finansowania własnej działalności
- właściwie dobierać programy finansowo-księgowe i inne oraz sprzęt do zadań wykonywanych w czasie pracy
- wykorzystać technologię informacyjną do usprawnienia swojej pracy
- nawiązywać kontakty z przedsiębiorcami i innymi instytucjami w branży ekonomicznej z wykorzystaniem Internetu
- stworzyć bazy danych swoich kontrahentów i pracowników

Uczeń klasy o profilu ekonomicznym powinien samodzielnie znajdować nowe zastosowania posiadanej wiedzy i umiejętności w zakresie technologii informacyjnej tak, aby wykorzystać je w przyszłości podczas prowadzenia własnej działalności gospodarczej lub na samodzielnym stanowisku pracy wprowadzając i prezentując nowe pomysły i koncepcje.

2.4 Szczegółowe cele wynikające z podstawy programowej

Nauczanie technologii informacyjnej w szkole ponadgimnazjalnej wymaga uwzględnienia wiedzy i umiejętności nabytych w poprzednich etapach kształcenia tj. szkoły podstawowej i gimnazjum oraz wynikających z nauczania poza szkołą.

Jednym z pierwszych celów i zadań nauczyciela prowadzącego zajęcia jest rozpoznanie i wyrównanie tych umiejętności w całej klasie. Wyrównywanie to powinno odbywać się „w górę” poprzez ćwiczenia doskonalące.

Do podstawowych celów edukacyjnych wynikających z podstawy programowej dla przedmiotu technologia informacyjna należą:

- wykształcenie umiejętności świadomego i sprawnego posługiwania się komputerem oraz narzędziami i metodami informatyki
- przygotowanie do aktywnego funkcjonowania w tworzącym się społeczeństwie informacyjnym

Z powyższych celów ogólnych wynikają szczegółowe cele kształcenia:

- wykształcenie umiejętności opracowywania dokumentów o złożonej strukturze zawierających informacje z różnych źródeł
- nabycie umiejętności właściwego doboru programu komputerowego, sprzętu oraz źródeł informacji do postawionych zdań
- wykształcenie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji i oceny ich wiarygodności
- nabycie umiejętności właściwego użycia i przetworzenia pozyskanych informacji

- wykształcenie umiejętności projektowania i korzystania z relacyjnych baz danych spotykanych w otoczeniu ucznia oraz wyszukiwania informacji w tych bazach i formułowania złożonych zapytań
- nabycie umiejętności przechowywania, prezentacji i wizualizacji informacji
- wykształcenie umiejętności związanych z komunikowaniem się przez sieć

Ważnym aspektem jest właściwe korzystanie z pozyskanych informacji oraz ich przekształcanie i rozpowszechnianie. Uczeń powinien dbać o rzetelność i prawdziwość przekazywanych dalej informacji, tak aby nie powielać błędów czy tworzyć i rozpowszechniać informacji nieprawdziwych. Odrębną sprawą jest również dbałość o bezpieczeństwo danych na różnego rodzaju nośnikach. Uczeń powinien zważać sobie sprawę z odpowiedzialności i konsekwencji za niewłaściwe przechowywanie danych – szczególnie danych osobowych.

Wśród podstawowych celów wychowawczych nauczania technologii informacyjnej wyróżnić można:

- przestrzeganie poszanowania własności intelektualnej, w tym szczególnie efektów pracy innych oraz użytkowania licencjonowanego oprogramowania
- przestrzeganie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy komputerze, regulaminów wewnętrznych i zasad gospodarowania zasobami dostępnymi w pracowni komputerowej
- wyrobienie nawyku pilnowania porządku na stanowisku pracy
- doskonalenie umiejętności współdziałania w zespole, życzliwości i wzajemnego wspierania się we wspólnym wykonywaniu zadań
- wyrabianie poczucia odpowiedzialności za przedstawiane, publikowane i udostępniane treści, w tym dane osobowe
- przestrzegania zasad etycznych i kultury języka przy komunikacji poprzez sieć komputerową lokalną i globalną
- kształtowanie umiejętności rozpoznawania i przeciwdziałania społecznym, ekonomicznym i zdrowotnym zagrożeniom wynikającym ze stosowania technologii informacyjnej

Ważnym zadaniem nauczyciela jest wspólne połączenie wymienionych wyżej celów edukacyjnych i wychowawczych oraz wykorzystanie i stosowanie wiadomości i umiejętności nabytych przez ucznia w czasie innych lekcyjnych. Należy również pamiętać o realizacji zagadnień wynikających z kluczowych kompetencji tak, aby wdrożyć młodego człowieka do umiejętnego i krytycznego wykorzystania technologii informacyjnej w pracy, rozrywce i porozumiewaniu się. Absolwent technikum

w zawodzie technik ekonomista powinien rozumieć wpływ technologii społeczeństwa informatycznego na kreatywność i tworzenie innowacji oraz właściwie i efektywnie wykorzystywać różne narzędzia do tworzenia, prezentowania i rozumienia złożonych informacji.

3 Materiał nauczania związany z celami edukacyjnymi

3.1 Dział I Świat technologii informacyjnej

- Korzystanie ze szkolnej pracowni komputerowej
- Komputerowe środowisko pracy
- Technologia informacyjna a współczesny człowiek

3.2 Dział II Wykorzystanie zasobów Internetu

- Co oferuje Internet ?
- Prawo autorskie – poszanowanie własności intelektualnej
- Licencje – poszanowanie prawa własności innych
- Bezpieczeństwo w Internecie
- Wyszukiwanie informacji i przeglądanie serwisów ekonomicznych
- Komunikacja przez Internet
- Korzystanie z poczty elektronicznej
- Sprawdzian wiadomości – wykorzystanie zasobów Internetu

3.3 Dział III Praca z grafiką

- Postacie grafiki
- Podstawy przetwarzania obrazu
- Urządzenia i programy do obróbki grafiki
- Stare i nowe banknoty – pozyskiwanie grafiki z różnych źródeł
- Logo firmy – proste przekształcanie grafiki
- Polskie Euro – zaawansowane przekształcanie grafiki
- Nasz firma – tworzenie prostych animacji
- Sprawdzian wiadomości – praca z grafiką

3.4 Dział IV Redagowanie publikacji

- Podstawy redagowania dokumentów
- Projektowanie papieru firmowego – struktura i style dokumentów
- CV i list motywacyjny – redagowanie prostych dokumentów tekstowych
- Kwestionariusz osobowy – tabele w dokumencie

- Polskie banknoty i monety – łączenie grafiki z tekstem
- Ciekawostki ekonomiczne – łączenie różnych obiektów z tekstem
- Oferta handlowa – wykorzystanie korespondencji seryjnej
- Referat ekonomiczny – redagowanie zaawansowanych dokumentów tekstowych
- Referat ekonomiczny – redagowanie zaawansowanych dokumentów tekstowych
- Sprawdzian wiadomości – redagowanie publikacji

3.5 Dział V Przetwarzanie danych i przedstawianie wyników

- Podstawy organizacji arkusza kalkulacyjnego
- Lista płac – działania na formułach w arkuszu
- Zestawienie sprzedaży – podstawowe funkcje w arkuszu
- Rozrachunki z kontrahentami – zaawansowane funkcje w arkuszu
- Harmonogram spłaty kredytu – zaawansowane funkcje w arkuszu
- Faktura Vat – zaawansowane funkcje w arkuszu
- Dynamika i struktura bilansu – graficzne przedstawianie wyników
- Oszczędzamy na lokacie – zaawansowane przekształcanie danych
- Lista pracowników – arkusz kalkulacyjny jako baza danych
- Sprawdzian wiadomości – przetwarzanie danych i przedstawianie wyników

3.6 Dział VI Administrowanie własnymi danymi

- Podstawy tworzenia baz danych
- Kontrahenci – tworzenie tabeli przy pomocy kreatora
- Towary – tworzenie tabeli na podstawie projektu
- Zestawienie sprzedaży – relacje między danymi
- Pracownicy firmy – projektowanie formularzy
- Lista dłużników – wyszukiwanie informacji w bazie
- Nasi pracownicy – zaawansowane wyszukiwanie informacji w bazie
- Nasi pracownicy – zaawansowane wyszukiwanie informacji w bazie
- Wyniki sprzedaży – tworzenie raportów
- Sprawdzian wiadomości – administrowanie własnymi danymi

3.7 Dział VII Prezentacja efektów własnych działań

- Podstawy tworzenia prezentacji
- Dobre style prezentacji
- Procedura zakładania firmy – tworzenie prezentacji
- Procedura zakładania firmy – uatrakcyjnianie prezentacji
- Jak znaleźć pracę ? – tworzenie prezentacji
- Jak znaleźć pracę ? – łączenie różnych obiektów w prezentacji

- Podstawowe prawa rynku – prosta animacja prezentacji
- Podstawowe prawa rynku – zaawansowana animacja prezentacji
- Emisja i przedstawianie prezentacji
- Sprawdzenie wiadomości – prezentacja efektów własnych działań

3.8 Dział VIII Jesteśmy twórczy

- Zadanie projektowe 1
Opracowanie elektronicznego portfolio kandydata do pracy
- Zadanie projektowe 2
Biznesplan własnej działalności gospodarczej

4 Procedury osiągnięcia szczegółowych celów edukacyjnych

4.1 Założenia metodyczne

Realizacja zajęć dydaktycznych z technologii informacyjnej w technikum – zgodnie z rozporządzeniem MENiS w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych przewiduje 2 godziny w całym cyklu kształcenia.

W roku szkolnym 2010/2011 autorski program nauczania technologii informacyjnej wdrożony będzie w klasie I Technikum w zawodzie technik ekonomista w wymiarze 1 godziny tygodniowo i kontynuowany w kolejnym roku szkolnym 2011/2012 w tym samym wymiarze.

4.2 Proponowany podział godzin

Na realizację celów edukacyjnych i wynikających z kluczowych kompetencji zaplanowano następującą ilość godzin:

Lp.	Nazwa działu	Liczba godzin
1	Świat technologii informacyjnej	3
2	Wykorzystanie zasobów Internetu	8
3	Praca z grafiką	8
4	Redagowanie publikacji	10
5	Przetwarzanie danych i przedstawianie wyników	10
6	Administrowanie własnymi danymi	10
7	Prezentacja efektów własnych działań	10
8	Jesteśmy twórczy	8
9	Godziny do dyspozycji nauczyciela	5
	Razem	72

Propozycja realizacji treści nauczania i odpowiadających im umiejętności ucznia

Tematyka zajęć	Umiejętności ucznia
Dział I Świat technologii informacyjnej	
1. Korzystanie ze szkolnej pracowni komputerowej	<ul style="list-style-type: none"> zna i rozumie regulamin pracowni zna i rozumie zasady pracy przy komputerze zna zasady przedmiotowego i wewnątrzszkolnego systemu oceniania
2. Komputerowe środowisko pracy	<ul style="list-style-type: none"> potrafi prawidłowo załogować się do sieci na swoje konto indywidualne zna zasady tworzenia bezpiecznych haseł zna podstawowe elementy budowy komputera i ich funkcje
3. Technologia informacyjna a współczesny człowiek	<ul style="list-style-type: none"> zna i rozumie pojęcie i zakres terminu „technologia informacyjna” potrafi wymienić korzyści i zagrożenia z wykorzystania technologii informacyjnej w pracy, nauce i życiu codziennym
Dział II Wykorzystanie zasobów Internetu	
4. Co oferuje Internet ?	<ul style="list-style-type: none"> umie wymienić i opisać usługi internetowe zna zasady działania internetu potrafi wymienić i opisać sposoby wykorzystania internetu w pracy, nauce i życiu codziennym korzysta z alternatywnych przeglądarek zna podstawowe formaty publikacji materiałów w internecie
5. Prawo autorskie – poszanowanie własności intelektualnej	<ul style="list-style-type: none"> zna pojęcie utworu zna podstawowe prawa autora rozumie konieczność poszanowania obcej własności zna konsekwencje łamania prawa autorskiego
6. Licencje – poszanowanie prawa własności innych	<ul style="list-style-type: none"> zna i rozróżnia rodzaje licencji stosuje się do ograniczeń licencyjnych
7. Bezpieczeństwo w Internecie	<ul style="list-style-type: none"> identyfikuje zagrożenia płynące z internetu zna zasady bezpiecznego korzystania z internetu przestrzega poufności danych stosuje zabezpieczenia antywirusowe i inne
8. Wyszukiwanie informacji i przeglądanie serwisów ekonomicznych	<ul style="list-style-type: none"> potrafi wyszukać konkretne informacje na dany temat stosuje różne kryteria wyszukiwania korzysta z dodatkowych źródeł zna najpopularniejsze serwisy ekonomiczne potrafi zapisać w odpowiednim formacie informacje pozyskane z internetu
9. Komunikacja przez Internet	<ul style="list-style-type: none"> potrafi wykorzystać różne metody komunikacji w sieci np. grupy dyskusyjne, fora, portale społecznościowe, rss zna i stosuje zasady netykiety zna możliwości współczesnych komunikatorów
10. Korzystanie z poczty elektronicznej	<ul style="list-style-type: none"> zna zasady działania poczty elektronicznej potrafi założyć, skonfigurować i zabezpieczyć konto pocztowe potrafi wysłać i odebrać wiadomości z załącznikami

Tematyka zajęć	Umiejętności ucznia
11. Sprawdzian wiadomości – wykorzystanie zasobów Internetu	
Dział III Praca z grafiką	
12. Postacie grafiki	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi zdefiniować różnice między grafiką rastrową a wektorową • zna najczęściej stosowane formaty plików graficznych • zna standardy stosowane przez grafików (rgb, cmyk, hsl, pantone)
13. Podstawy przetwarzania obrazu	<ul style="list-style-type: none"> • zna parametry wpływające na jakość obrazu • potrafi zmodyfikować ustawienia kolorów, jasności, kontrastu w celu osiągnięcia określonego efektu
14. Urządzenia i programy do obróbki grafiki	<ul style="list-style-type: none"> • zna urządzenia do rejestracji obrazu i rozróżnia ich parametry • zna oprogramowanie graficzne i możliwości jego zastosowania
15. Stare i nowe banknoty – pozyskiwanie grafiki z różnych źródeł	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi zeskanować obraz • potrafi zrobić zdjęcie w różnym trybie • potrafi przesłać obrazy do komputera
16. Logo firmy – proste przekształcanie grafiki	<ul style="list-style-type: none"> • umie użyć odpowiedniego programu do zmiany parametrów obrazu • potrafi dodać do obrazu dodatkowe efekty
17. Polskie Euro – zaawansowane przekształcanie grafiki	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi stosować zaawansowane operacje na obiektach (klonowanie, skalanie, grupowanie) • potrafi łączyć grafikę z innymi obiektami • umie zapisywać grafikę w różnych formatach
18. Nasza firma – tworzenie prostych animacji	<ul style="list-style-type: none"> • zna narzędzia do tworzenia animacji • umie tworzyć proste animacje techniką „przewracania kartek” • potrafi zapisać animacje w odpowiednim formacie
19. Sprawdzian wiadomości – praca z grafiką	
Dział IV Redagowanie publikacji	
20. Podstawy redagowania dokumentów	<ul style="list-style-type: none"> • zna i potrafi stosować formatowanie czcionek, akapitów • zna i rozróżnia miary typograficzne • potrafi ustawić marginesy i orientację dokumentu • potrafi korzystać ze znaków i symboli
21. Projektowanie papieru firmowego – struktura i style dokumentów	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi wstawić do dokumentu nagłówkę i stopkę • potrafi różnicować nagłówki i stopki na stronach • potrafi zdefiniować i zastosować nowy styl dokumentu
22. CV i list motywacyjny – redagowanie prostych dokumentów tekstowych	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi zdefiniować własny szablon dokumentu • potrafi utworzyć i sformatować listę numerowaną i wypunktowaną • potrafi korzystać z opcji pisowni i tezaurusa • zna różne układy pism • potrafi korzystać z narzędzi wyszukiwania i zastępowania tekstu

Tematyka zajęć	Umiejętności ucznia
23. Kwestionariusz osobowy – tabele w dokumencie	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi ustawić i zastosować tabulatory • potrafi konwertować tekst na tabelę • potrafi korzystać z zaawansowanych opcji tabeli • potrafi sortować dane w tabeli
24. Polskie banknoty i monety – łączenie grafiki z tekstem	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi połączyć tekst z grafiką, • potrafi dokonać przekształceń grafiki
25. Ciekawostki ekonomiczne – łączenie różnych obiektów z tekstem	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi łączyć tekst z wordartem, klipartem i autokształtami • potrafi podzielić tekst na kolumny • potrafi zastosować inicjał
26. Oferta handlowa – wykorzystanie korespondencji seryjnej	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi zdefiniować i wstawić pola korespondencji seryjnej • potrafi przygotować i scalić dane z dokumentem głównym.
27 – 28. Referat ekonomiczny – redagowanie zaawansowanych dokumentów tekstowych	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi stosować zawansowane style dokumentu • potrafi automatycznie podpisywać wybrane obiekty • potrafi zdefiniować i utworzyć spis treści oraz inne spisy • potrafi utworzyć stronę tytułową • potrafi wstawić numery stron • potrafi wydrukować dokument
29. Sprawdzian wiadomości – redagowanie publikacji	
Dział V Przetwarzanie danych i przedstawianie wyników	
30. Podstawy organizacji arkusza kalkulacyjnego	<ul style="list-style-type: none"> • zna budowę i zasady działania arkusza • umiejętnie wprowadza dane do arkusza • potrafi sformatować komórki arkusza
31. Lista płac – działania na formułach w arkuszu	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi prawidłowo zastosować formuły arkusza • zna formaty danych w arkuszu • potrafi korzystać z wypełniania • potrafi zaznaczać, kopiować, wklejać specjalnie i przenosić dane • umie zastosować scalanie komórek • rozumie adresowanie względne i bezwzględne
32. Zestawienie sprzedaży – podstawowe funkcje w arkuszu	<ul style="list-style-type: none"> • umie dobrać i zastosować funkcje matematyczne i statystyczne
33. Rozrachunki z kontrahentami – zaawansowane funkcje w arkuszu	<ul style="list-style-type: none"> • umie dobrać i zastosować funkcje logiczne
34. Harmonogram spłaty kredytu – zaawansowane funkcje w arkuszu	<ul style="list-style-type: none"> • umie dobrać i zastosować funkcje ekonomiczne
35. Faktura Vat – zaawansowane funkcje w arkuszu	<ul style="list-style-type: none"> • umie tworzyć samoliczące się arkusze i je odpowiednio zabezpieczać • potrafi zdefiniować obszar wydruku
36. Dynamika i struktura bilansu – graficzne przedstawianie wyników	<ul style="list-style-type: none"> • umie dobrać i sformatować odpowiedni wykres • umie zmienić opcje gotowego wykresu

Tematyka zajęć	Umiejętności ucznia
37. Oszczędzamy na lokacie – zawansowane przekształcanie danych	<ul style="list-style-type: none"> zna i potrafi zastosować elementy formularzy i formanty
38. Lista pracowników – arkusz kalkulacyjny jako baza danych	<ul style="list-style-type: none"> potrafi posługiwać się filrami potrafi stosować różne kryteria filtrowania
39. Sprawdzian wiadomości – przetwarzanie danych i przedstawianie wyników	
Dział VI Administrowanie własnymi danymi	
40. Podstawy tworzenia baz danych	<ul style="list-style-type: none"> zna i rozróżnia podstawowe pojęcia – pole, rekord, klucz podstawowy umie wymienić przykłady praktycznego wykorzystania baz danych zna różne systemy baz danych
41. Kontrahenci – tworzenie tabeli przy pomocy kreatora	<ul style="list-style-type: none"> potrafi posługiwać się kreatorem bazy danych potrafi utworzyć tabelę
42. Towary – tworzenie tabeli na podstawie projektu	<ul style="list-style-type: none"> potrafi utworzyć tabelę w widoku projektu rozróżnia typy danych
43. Zestawienie sprzedaży – relacje między danymi	<ul style="list-style-type: none"> zna i rozumie pojęcie relacji między tabelami bazy danych potrafi powiązać kilka tabel
44. Pracownicy firmy – projektowanie formularzy	<ul style="list-style-type: none"> potrafi utworzyć formularz w widoku projektu i przy pomocy kreatora potrafi edytować formularz potrafi wprowadzać dane do tabeli przy pomocy formularza
45. Lista dłużników – wyszukiwanie informacji w bazie	<ul style="list-style-type: none"> zna i rozróżnia kwerendy zna kryteria wyszukiwania potrafi wykorzystać kwerendy do wyszukiwania wg kryteriów
46-47. Nasi pracownicy – zawansowane wyszukiwanie informacji w bazie	<ul style="list-style-type: none"> potrafi zastosować kwerendy krzyżowe potrafi zastosować kwerendy wyszukujące duplikaty potrafi utworzyć kwerendy z polami obliczalnymi
48. Wyniki sprzedaży – tworzenie raportów	<ul style="list-style-type: none"> potrafi utworzyć raport przy pomocy opcji autoraporty potrafi korzystać z kreatora raportów umie zmodyfikować raport w widoku projektu
49. Sprawdzian wiadomości – administrowanie własnymi danymi	
Dział VII Prezentacja efektów własnych działań	
50. Podstawy tworzenia prezentacji	<ul style="list-style-type: none"> wie jakie znaczenie mają prezentacje komputerowe potrafi tworzyć nowe slajdy i duplikować je potrafi zmieniać opcje slajdów
51. Dobry styl prezentacji	<ul style="list-style-type: none"> zna i stosuje zasady doboru elementów prezentacji
52. Procedura zakładania firmy – tworzenie prezentacji	<ul style="list-style-type: none"> potrafi korzystać z schematów kolorów i projektów potrafi zmieniać układy slajdów
53. Procedura zakładania firmy – uatrakcyjnianie prezentacji	<ul style="list-style-type: none"> potrafi dodawać i formatować obiekty slajdów m.in. pola tekstowe, clipart, wordart, zdjęcia potrafi stosować gotowe wzorce

Tematyka zajęć	Umiejętności ucznia
54. Jak znaleźć pracę ? – tworzenie prezentacji	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi formatować i grupować obiekty • umie grupowo przekształcać obiekty
55. Jak znaleźć pracę ? – łączenie różnych obiektów w prezentacji	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi połączyć prezentacje z obiektami dźwiękowymi, filmowymi wykresami
56. Podstawowe prawa rynku – prosta animacja prezentacji	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi dodawać proste animacje • umie ustawić opcje animacji
57. Podstawowe prawa rynku – zaawansowana animacja prezentacji	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi dodawać animacje niestandardowe • umie definiować ścieżki ruchu
58. Emisja i przedstawianie prezentacji	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi eksportować prezentację • umie korzystać z różnych widoków prezentacji • umie ustalić tempo prezentacji • umie zdefiniować niestandardowe pokazy
59. Sprawdzian wiadomości – prezentacja efektów własnych działań	
Dział VIII Jesteśmy twórczy	
60 – 63. Zadanie projektowe 1 Opracowanie elektronicznego portfolio kandydata do pracy	<ul style="list-style-type: none"> • umie wykorzystać i zastosować posiadaną wiedzę i umiejętności do poszukiwania, gromadzenia i przetwarzania informacji oraz ich wykorzystywania w krytyczny i systematyczny sposób przy jednoczesnej ocenie ich odpowiedniości
64 – 67. Zadanie projektowe 2 Biznesplan własnej działalności gospodarczej	
68 – 72 Godziny do dyspozycji nauczyciela	

4.3 Preferowane metody nauczania-uczenia się

Niniejszy program nauczania technologii informacyjnej bazuje na podstawie programowej i kluczowych kompetencjach co determinuje skupienie się umiejętności i kompetencjach ucznia, a nie tylko na wiedzy teoretycznej.

Rozwijanie praktycznych umiejętności ucznia i wspomaganie jego kreatywności wymaga zastosowania aktywizujących metod pracy na lekcji. Ponieważ jedną z najskuteczniejszych takich metod jest metoda projektów. Uczniowie stosując narzędzia technologii informacyjnej w pierwszym etapie rozwiązywać będą mniejsze projekty. Natomiast pod koniec cyklu kształcenia pracować będą nad rozbudowanymi zadaniami projektowymi.

Obok projektu należy również uwzględnić metody nauczania takie jak:

- Dyskusja
- Prezentacja
- Metaplan
- Instrukcja
- Pokaz
- Symulacja
- Ćwiczenia praktyczne
- Portfolio

4.4 Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej

Sprzęt

Zajęcia z technologii informacyjnej wymagają prowadzenia lekcji w pracowni komputerowej na indywidualnych stanowiskach komputerowych podłączonych do sieci lokalnej i Internetu opartych na relacji serwer – stacja robocza. Ponadto w pracowni należy zapewnić dostęp do drukarki (najlepiej sieciowej) mono i kolorowej, skanera, aparatu cyfrowego, słuchawek. Uzupełnieniem wyposażenia powinien być rzutnik multimedialny, prezenter i kamera cyfrowa. Proces nauczania mogą wspomagać również plansze dydaktyczne.

Oprogramowanie

- system operacyjny Windows XP lub wyższy
- pakiet biurowy Microsoft Office 2003 (alternatywnie OpenOffice 3.0) lub wyższy
- program antywirusowy i firewall
- program do obróbki grafiki rastrowej np. GIMP
- program do obróbki grafiki rastrowej np. CorelDraw
- program do konwersji plików graficznych i multimedialnych np. AnyVideoConverter
- programy multimedialne: encyklopedie, słowniki
- inne oprogramowanie m.in. czytnik publikacji elektronicznych np. Adobe Reader, wirtualna drukarka np. PDFcreator, alternatywne przeglądarki internetowe np. Mozilla Firefox, przeglądarki grafiki np. Irfanview

4.5 Literatura przedmiotowa

- Witold Wrotek, Informatyka Europejczyka. Technologia informacyjna dla szkół ponadgimnazjalnych, Helion 2006
- Józef Bock, Ewa Jabłońska-Stefanowicz, Marian Mysior, Witold Rudolf, 3W. W teorii – w praktyce – w zadaniach, Wydawnictwo Szkolne PWN 2008
- Adam Jaronicki, ABC MS Office 2007 PL, Helion 2007
- Maria Sokół, Podstawy obsługi komputera. Ilustrowany przewodnik. Wydanie II, Helion 2007
- Krzysztof Pikoń, ABC internetu. Wydanie VI, Helion 2007
- Wybrane akty prawne np. dotyczące prawa autorskiego, prawa gospodarczego
- Wybrane strony internetowe np. www.gazetapodatkowa.pl, www.zus.gov.pl, www.jobpilot.pl, www.mf.gov.pl

5 Opis założonych osiągnięć ucznia i propozycje metod ich oceny

5.1 Kryteria wymagań na poszczególne oceny z przedmiotu technologia informacyjna

Ocena – dopuszczający

Uczeń:

- umie korzystać z programów komputerowych typu encyklopedie, słowniki
- umie korzystać z zasobów internetowych oraz zapisywać strony i ich poszczególne elementy
- umie otwierać bazę danych i wprowadzać dane do tabeli bazy danych
- umie przekształcać proste grafiki
- umie tworzyć proste prezentacje
- umie wpisywać tekst, edytować i zapisywać dokument
- umie zapisywać podstawowe dane w arkuszu i stworzyć prosty wykres
- zna multimedialne źródła informacji

Ocena – dostateczny

Uczeń

- dba o bezpieczeństwo swoich zasobów
- umie edytować i formatować tekst oraz poprawiać błędy pisowni, zapisywać, drukować dokument
- umie tworzyć prezentacje multimedialne stosując zasady dobrego stylu
- umie tworzyć, formatować i zapisywać proste grafiki w technice rastrowej i wektorowej
- zna multimedialne źródła informacji i umie korzystać programów oraz serwisów internetowych do własnych celów związanych z nauką w szkole
- zna podstawowe zagadnienia dotyczące bazy danych oraz umie projektować i zapisywać proste bazy danych
- zna podstawowe elementy budowy arkusza kalkulacyjnego oraz umie zapisywać i formatować dane w arkuszu oraz wykonywać proste obliczenia i wykresy
- zna podstawowe pojęcia związane z Internetem oraz umie korzystać ze stron www i poczty elektronicznej

Ocena – dobry

Uczeń

- zna multimedialne źródła informacji oraz umie korzystać z interaktywnych programów oraz serwisów internetowych do samokształcenia się w różnych dziedzinach wiedzy,
- umie instalować i odinstalować oprogramowanie komputerowe
- umie tworzyć prezentacje multimedialne z wykorzystaniem elementów graficznych, dźwiękowych i filmowych pozyskanych z różnych źródeł oraz wykorzystywać je do własnych celów związanych z nauką w szkole
- zna zasady edycji tekstów oraz umie edytować i formatować tekst, zapisywać dokumentu, ustawić parametry wydruku i podgląd wydruku, drukować dokument, poprawiać błędy w pisowni oraz łączyć tekst z elementami graficznymi oraz dobierać formę do treści dokumentu, a także zapisywać tekst w różnych formatach
- zna podstawowe elementy budowy arkusza kalkulacyjnego oraz umie zapisywać i formatować dane w arkuszu oraz wykonywać obliczenia i tworzyć wykresy, a także umieszczać obiekty graficzne na arkuszu
- zna pojęcia dotyczące bazy danych, sortowania danych, tworzenia raportów i formularzy, wprowadzania i modyfikacji danych zawartych w bazie, dodawania i usuwania pól i rekordów
- zna pojęcia związane z internetem oraz umie korzystać z zasobów internetowych i różnych usług informacyjnych
- dba o bezpieczeństwo swoich zasobów
- umie kompresować i dekompresować dane za pomocą specjalnych programów
- umie tworzyć poprawne prezentacje multimedialne oraz wykorzystywać je jako pomoce dydaktyczne do wybranych dziedzin
- umie przetwarzać pliki graficzne i multimedialne
- umie tworzyć i formatować obiekty w technice rastrowej i wektorowej oraz zna zagadnienia z tym związane, a także umie stosować różne techniki korekcji obrazu oraz tworzyć proste animacje komputerowe

Ocena – bardzo dobry

Uczeń

- zna multimedialne źródła informacji oraz umie korzystać z interaktywnych programów oraz serwisów internetowych do samokształcenia się w różnych dziedzinach wiedzy
- umie instalować i odinstalować oprogramowanie komputerowe
- umie tworzyć prezentacje multimedialne z wykorzystaniem elementów graficznych, dźwiękowych i filmowych pozyskanych z różnych źródeł oraz wykorzystywać je do własnych celów związanych z nauką w szkole
- umie tworzyć publikacje informacyjne i reklamowe
- zna zasady edycji tekstów oraz umie edytować i formatować tekst, zapisywać dokumentu, ustawić parametry wydruku i podgląd wydruku, drukować dokument, poprawiać błędy w pisowni oraz łączyć tekst z elementami graficznymi oraz dobierać formę do treści dokumentu, a także tworzyć i stosować własne style, formaty i szablony oraz stosować korespondencję seryjną i zapisywać tekst w różnych formatach
- zna podstawowe elementy budowy arkusza kalkulacyjnego oraz umie zapisywać i formatować dane w arkuszu oraz wykonywać obliczenia z wykorzystaniem funkcji i tworzyć odpowiednie do danych wykresy, a także umieszczać obiekty graficzne na arkuszu, łączyć dane z kilku skoroszytów i wykorzystywać wykresy w prezentacji multimedialnej
- zna pojęcia dotyczące bazy danych, sortowania danych, tworzenia raportów i formularzy, wprowadzania i modyfikacji danych zawartych w bazie, dodawania, modyfikowania i usuwania pól i rekordów oraz umie tworzyć rozbudowane relacje, a także sortować i grupować dane oraz stosować różne rodzaje kwerend
- zna pojęcia związane z internetem oraz umie tworzyć złożone wyszukiwania i korzystać z zasobów internetowych i różnych usług informacyjnych, a także publikować opracowane materiały
- dba o bezpieczeństwo swoich zasobów
- umie kompresować i dekompresować dane za pomocą specjalnych programów oraz konwertować pliki
- umie tworzyć poprawne rozbudowane prezentacje multimedialne oraz wykorzystywać je jako pomoce dydaktyczne do wybranych dziedzin
- umie przetwarzać pliki graficzne i multimedialne

- umie tworzyć i formatować obiekty w technice rastrowej i wektorowej oraz zna zagadnienia z tym związane, a także umie stosować różne technik korekcji obrazu oraz tworzyć proste animacje komputerowe i galerie obrazów

Ocena – celujący

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia kryteria na ocenę bardzo dobrą oraz wykazuje się znajomością zagadnień wykraczający poza tematykę omawianą na lekcjach lub osiągał sukcesy w konkursach informatycznych

5.2 Metody oceny osiągnięć uczniów

Ocenianie powinno sprzyjać motywacji i rozwojowi ucznia. Prawidłowym rozwiązaniem jest wprowadzenie oceniania kształtującego czyli takiego, które pomaga uczniom się uczyć. Dlatego też zadaniem nauczyciela jest przed przystąpieniem do wykonywania ćwiczeń przez uczniów dokładne określenie na co będzie zwracana uwaga przy ocenianiu, czyli jakie są kryteria oceny danej pracy.

Realizując niniejszy program nauczania należy stosować metody oceniania odpowiednie do tematyki wykonywanych przez uczniów zadań. Wśród metod oceniania mających tu zastosowanie wymienić można:

- zadanie praktyczne na lekcji
- test wiadomości
- zadanie domowe
- sprawdzian umiejętności
- aktywność na lekcji
- zadanie projektowe
- udział w konkursach i olimpiadach przedmiotowych

5.3 Przykładowe narzędzia oceny osiągnięć uczniów

Test sprawdzający wiadomości z zakresu tematyki „Poszanowanie własności intelektualnej”

1. Do osobistych praw autorskich zaliczamy prawo do
 - a) wynagrodzenia za utwór
 - b) nienaruszalności treści
 - c) zakupu licencji
 - d) żadne z podanych
2. Praca dyplomowa
 - a) nie jest utworem
 - b) nie podlega ochronie prawem autorskim
 - c) podlega ochronie prawem autorskim
 - d) żadne z podanych
3. Podmiotem praw autorskich może być
 - a) młodzież
 - b) każdy utwór
 - c) zwierzę
 - d) żadne z podanych
4. Dozwolony użytek prywatny w prawie autorskim dotyczy prawa do
 - a) cytatu
 - b) przedruku
 - c) wynagrodzenia
 - d) żadne z podanych
5. Dozwolony użytek publiczny dotyczy
 - a) osobistych praw autorskich
 - b) majątkowych praw autorskich
 - c) kręgu znajomych
 - d) żadne z podanych
6. Wypożyczenie koledze programu komputerowego to:
 - a) hackerstwo
 - b) piractwo
 - c) plagiatstwo
 - d) żadne z podanych
7. Nielegalne udostępnianie oprogramowania chronionego prawem autorskim w Internecie to:
 - a) naśladownictwo
 - b) piractwo sieciowe
 - c) softligting
 - d) hardliffing
8. Kodeks spółek handlowych
 - a) nie jest utworem
 - b) nie podlega ochronie prawem autorskim
 - c) podlega ochronie prawem autorskim
 - d) żadne z podanych
9. Nerozerwalną więź utworu z autorem chronią
 - a) autorskie prawa osobiste
 - b) autorskie prawa majątkowe
 - c) licencje komputerowe
 - d) żadne z podanych
10. Ochronie prawem autorskim nie podlegają
 - a) krótkie opowiadania
 - b) proste znaki handlowe
 - c) proste informacje o pogodzie
 - d) żadne z podanych

Kryteria oceny testu zgodne z PSO przedmiotów informatycznych

Procent punktów		Ocena
0 – 40		niedostateczny
41 –	50	dopuszczający
51 –	75	dostateczny
76 –	90	dobry
91 – 100		bardzo dobry

6. Ewaluacja programu nauczania

Ocena przydatności i skuteczności podejmowanych działań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych w odniesieniu do założonych celów będzie prowadzona w formie ankiet ewaluacyjnych wypełnianych przez uczniów oraz nauczyciela prowadzącego w trakcie realizacji programu. Ankiety ewaluacyjne posłużą do monitorowania i doskonalenia podejmowanych działań.

Przykładowa ankieta dotycząca ewaluacji bieżącej

Ankieta służy zebraniu opinii uczniów na temat sposobu prowadzenia zajęć dydaktycznych na lekcjach technologii informacyjnej. Wypowiedź jest anonimowa.

1. Wymień – Twoim zdaniem – mocne strony lekcji

.....

.....

.....

2. Wymień – Twoim zdaniem – słabe strony lekcji

.....

.....

.....

3. Lekcja była:

- nudna
- średnio interesująca
- interesująca
- bardzo interesująca

4. Czy odpowiadało Ci tempo pracy?
 - raczej tak
 - tak
 - raczej nie
 - nie
5. Czy zadania były dostosowane do Twoich możliwości?
 - tak
 - nie
6. Czy uważasz, że byłem dobrze przygotowany do zajęć?
 - raczej tak
 - tak
 - raczej nie
 - nie
7. Czy uważasz, że dzisiejsza lekcja zwiększyła Twój zasób wiadomości ?
 - raczej tak
 - tak
 - raczej nie
 - nie
8. Czy uważasz, że dzisiejsza lekcja zwiększyła Twoje dotychczasowe umiejętności?
 - raczej tak
 - tak
 - raczej nie
 - nie

Dziękujemy serdecznie za wypełnienie ankiety!

7. Bibliografia

- E. Łoś, A. Reszka: Metody nauczania stosowane w kształtowaniu kompetencji kluczowych. Technologia informacyjna. Podręcznik metodyki operacyjnej. Lublin 2009.
- T. Michnowski: Założenia programowe, zasady opracowania i modyfikacji programu kształtowania kompetencji kluczowych w zakresie informatyki i technologii informacyjnej. Lublin 2009.
- Podstawa programowa kształcenia w zawodzie technik ekonomista symbol cyfrowy 341[02]. Warszawa 2007.
- Ponadregionalny Program Rozwijania Umiejętności Uczniów Szkół Polski centralnej i południowo-zachodniej „Szkola Kluczowych Kompetencji”.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 czerwca 2009 r. w sprawie dopuszczania do użytku w szkole programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników (Dz.U. Nr 89, poz. 730).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. Nr 51 z 29.05.2002 r. ze zmianami z dn. 6.09.2003 r. i 13.01.2005r.)
- Zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady z 18.12.2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (226/962/WE).